

RINKOTYRA
MARKET RESEARCH
ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAI
AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS

1(35)
2007

VILNIUS

LIETUVOS AGRARINĖS EKONOMIKOS INSTITUTAS
LITHUANIAN INSTITUTE OF AGRARIAN ECONOMICS

Leidinio „Rinkotyra“ Nr. 1 (35) pirmojoje dalyje „Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinka“ pateikiama pokyčių grūdų, rapsų, bulvių, daržovių, pieno, jautienos, kiaulienos, paukštienos, kiaušinių ir žuvies rinkose analizė per 2006 metus. Nagrinėjamos žemės ūkio produkcijos gamybos, supirkimo apimtys, kainos, eksporto ir importo srautai. Lietuvos duomenys lyginami su kitų šalių duomenimis, pateikiamos prognozės. Apžvelgiami naujaisi su žemės ūkio produktais susiję teisės aktai.

Antrojoje dalyje „Moksliniai tyrimai ir analitinės apžvalgos“ nagrinėjami šalies užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais pokyčiai, pateikiama šalies pienininkystės ūkių veiklos analizė, nagrinėjamos mėsos suvartojimo, maisto pramonės konkurencingumo problemos.

Prieduose – informacija apie kai kurių grūdų produktų kainas Lietuvoje ir pienininkystės ūkius Europos Sąjungoje.

Redakcinė kolegija:
Editorial Board:

dr. Rasa Melnikienė (pirmininkė/*Chief Editor*),
dr. Vygantas Katkevičius, dr. Irena Kriščiukaitienė, doc. dr. Arvydas Kuodys,
dr. Ramutė Naujokienė, dr. Nijolė Pelanienė, doc. dr. Aleksandras Savilionis,
Virgilijus Skulskis

TURINYS

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTŲ RINKA

Grūdai ir rapsai. <i>V. Bradūnas</i>	5
Bulvės. <i>I. Lukošiuūtė</i>	15
Daržovės. <i>I. Lukošiuūtė</i>	20
Pienas. <i>D. Mikelionytė</i>	26
Mėsa. <i>A. Gapšys, L. Petrauskaitė</i>	35
Kiaušiniai. <i>L. Petrauskaitė</i>	55
Žuvis ir jų produktai. <i>A. Motova, V. Vaikutis</i>	62

MOKSLINIAI TYRIMAI IR ANALITINĖS APŽVALGOS

Lietuvos užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais 2006 metais. <i>T. Petuchova, A. Laskauskienė</i>	67
Ūkininkų pienininkystės ūkių veiklos rezultatų analizė. <i>A. Kuodys</i>	75
Mėsos suvartojimas pasaulyje, Europos Sąjungoje ir Lietuvoje: faktai ir prognozės. <i>V. Mieliauskaitė-Dabkienė</i>	87
Konkurencingumas šalies maisto pramonėje. <i>N. Pelanienė, A. Stalgienė</i>	100

PRIEDAI

1 priedas. Kai kurių grūdų produktų mažmeninės kainos 2004–2006 metais	109
2 priedas. Pienininkystės ūkiai Europos Sąjungos valstybėse 2004 metais.....	110

SANTRUMPOS	111
------------------	-----

Priedus parengė: V. Bradūnas, A. Kuodys

CONTENTS

LITHUANIAN AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS MARKET

Cereals and rape. <i>V. Bradūnas</i>	5
Potatoes. <i>I. Lukošiuūtė</i>	15
Vegetables. <i>I. Lukošiuūtė</i>	20
Milk. <i>D. Mikelionytė</i>	26
Meat. <i>A. Gapšys, L. Petrauskaitė</i>	35
Eggs. <i>L. Petrauskaitė</i>	55
Fish and fish products. <i>A. Motova, V. Vaikutis</i>	62

RESEARCH STUDIES AND ANALYTIC SURVEYS

Lithuanian foreign trade of agricultural and food products in 2006. <i>T. Petuchova, A. Laskauskienė</i>	67
Analysis of farming results on family dairy farms. <i>A. Kuodys</i>	75
Meat consumption in the World, EU and Lithuania: facts and projections. <i>V. Mieliauskaitė-Dabkienė</i>	87
Competitiveness in the Lithuanian food industry. <i>N. Pelanienė, A. Stalgienė</i>	100

ANNEX

Annex 1. Retail prices of selected grain products in 2004–2006	109
Annex 2. Dairy farms in EU countries in 2004	110

ABBREVIATIONS	111
---------------------	-----

GRŪDAI IR RAPSAI / CEREALS AND RAPE

Javų augintojai 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, buvo pasėję 1,4 proc. daugiau grūdinių augalų ir 37,8 proc. rapsų (1 lentelė).

Praėjusiųjų metų meteorologinės sąlygos javų augintojams buvo nepalankios. Dėl prastų žiemojimo sąlygų visiškai arba iš dalies sunyko didelė dalis žieminių miežių, kviečių ir rapsų pasėlių. Javų augintojai sunykusius pasėlius atsėjo vasariniais javais ir kitais augalais. Dėl šios priežasties žieminių javų pasėliai 2006 metais buvo 13,1 proc. (55,3 tūkst. ha) mažesni nei 2005-aisiais, o vasarinių – 11,6 proc. didesni. Drėgmės dirvoje trūkumas bei vyravę karšti orai paskatino javų džiuvimą ir iškreipė normalų jų brendimą. Todėl praėjusiais metais, palyginti su 2005-aisiais, bendras grūdinių augalų derlingumas sumažėjo 34,9 proc., bendras jų derlius – 34,1 proc.

Žieminių javų derlingumas 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, sumažėjo 35 proc., o bendras derlius – 43,6 proc. Vasarinių javų derlingumas per tą patį laikotarpį sumažėjo 31,2 proc., ankštinių augalų – 50,6 proc., o jų bendras derlius – atitinkamai 23,4 ir 40,7 proc. Rapsų derlingumas sumažėjo 39,1 proc., gautas 15,7 proc. mažesnis (31,6 tūkst. t) derlius.

2006 metais ūkininkų ir šeimos ūkiuose išauginta 77 proc. bendro grūdų kiekio ir 70 proc. rapsų sėklų. Nors visi šalies ūkiai neišvengė

nuostolių, augalų derlingumas žemės ūkio bendrovėse buvo didesnis nei ūkininkų ūkiuose.

ES grūdų prekybos asociacijos *Coceral* analitikų duomenimis, 2006 metais, palyginti su 2005 metais, ES valstybėse javų pasėlių plotai buvo 2 proc. mažesni, javų derlingumas sumažėjo 4,3 proc., gautas 4,4 proc. mažesnis derlius. Nors per minėtą laikotarpį grūdinių augalų derlingumas sumažėjo beveik visose ES valstybėse, išskyrus Airiją ir Jungtinę Karalystę, jis buvo kelis kartus didesnis nei Lietuvoje: (Nyderlanduose – 4, Belgijoje ir Airijoje – 3,7, Jungtinėje Karalystėje – 3,6, Vokietijoje – 3,3, Vengrijoje – 2,5 karto).

Palyginus javų derlingumą valstybėse, kurių klimatinės sąlygos auginti javus yra panašios į Lietuvos, galima daryti išvadą, kad mūsų šalies javų augintojai dar turi nemažai nepanaudotų galimybių didinti javų derlingumą – visų pirma reikia geriau taikyti pažangias grūdų auginimo technologijas ir aukštus agrotechninius reikalavimus atitinkančius metodus.

Statistikos departamento duomenimis, Lietuvos javų augintojai 2007 metais pasėjo 16,6 proc. daugiau žieminių javų ir rapsų nei 2006 metais. Jei bus palankios meteorologinės sąlygos, galima tikėtis geresnio derlingumo ir daug didesnio derliaus nei praėjusiais metais.

Grūdinių augalų pasėliai, derlingumas ir derlius 2005 ir 2006 metais
Area, yield and harvest of grain crops in 2005 and 2006

Rodikliai <i>Indicators</i>	2006			2005		
	visi ūkiai <i>all farms</i>	ūkininkų ir šeimos ūkiai <i>farmer and household farms</i>	žemės ūkio bendrovės ir įmonės <i>agricultural partnerships and enterprises</i>	visi ūkiai <i>all farms</i>	ūkininkų ir šeimos ūkiai <i>farmer and household farms</i>	žemės ūkio bendrovės ir įmonės <i>agricultural partnerships and enterprises</i>
Grūdiniai augalai, iš viso: / Total grain crops:						
plotas, tūkst. ha <i>area, thou. ha</i>	1005,9	817,1	188,8	991,9	807,4	184,5
derlingumas, 100 kg/ha <i>yield, 100 kg/ha</i>	18,8	17,7	23,5	28,9	27,4	35,4
derlius, tūkst. t <i>harvest, thou. t</i>	1892,6	1448,6	444,0	2870,0	2215,8	654,2
Žieminiai javai: / Winter cereals:						
plotas, tūkst. ha <i>area, thou. ha</i>	366,0	277,1	88,9	421,3	324,2	97,1
derlingumas, 100 kg/ha <i>yield, 100 kg/ha</i>	22,5	21,1	26,7	34,6	32,6	41,4
derlius, tūkst. t <i>harvest, thou. t</i>	821,9	584,7	237,2	1458,1	1056,1	402,0
Vasariniai javai: / Spring cereals:						
plotas, tūkst. ha <i>area, thou. ha</i>	596,9	503,5	93,4	534,8	453,2	81,6
derlingumas, 100 kg/ha <i>yield, 100 kg/ha</i>	17,4	16,6	21,5	25,3	24,5	29,6
derlius, tūkst. t <i>harvest, thou. t</i>	1035,8	834,6	201,2	1353,0	1111,1	241,9
Ankštiniai augalai: / Leguminous crops:						
plotas, tūkst. ha <i>area, thou. ha</i>	43,0	36,5	6,5	35,8	30,0	5,8
derlingumas, 100 kg/ha <i>yield, 100 kg/ha</i>	8,1	8,0	8,6	16,4	16,2	17,9
derlius, tūkst. t <i>harvest, thou. t</i>	34,9	29,3	5,6	58,9	48,6	10,3
Rapsai: / Rape:						
plotas, tūkst. ha <i>area, thou. ha</i>	150,8	108,7	42,1	109,4	78,0	31,4
derlingumas, 100 kg/ha <i>yield, 100 kg/ha</i>	11,2	11,0	12,0	18,4	17,6	20,4
derlius, tūkst. t <i>harvest, thou. t</i>	169,6	119,2	50,4	201,2	137,1	64,1

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Žieminių javų ir rapsų pasėliai Lietuvoje 2004–2007 metais, tūkst. ha
Area of winter cereal and rape crops in Lithuania in 2004–2007, thou. ha

Javai / Cereals	2004	2005	2006	2007
Kviečiai / <i>Wheat</i>	306,7	298,3	253,0	260,9
Kvietrugiai / <i>Triticale</i>	75,9	64,2	56,3	65,4
Rugiai / <i>Rye</i>	55,5	50,9	51,1	66,3
Miežiai / <i>Barley</i>	4,6	7,9	6,2	6,1
Rapsai / <i>Rape</i>	24,2	28,9	25,8	58,9
Iš viso / Total	466,9	450,2	392,4	457,6

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Grūdų supirkimas Lietuvoje. Palyginti su praėjusiais metais, 2006-aisiais Lietuvoje iš augintojų supirkta 30,9 proc. (483,7 tūkst. t) mažiau javų grūdų ir 25,0 proc. (48,6 tūkst. t) rapsų sėklų (3 lentelė). Labiausiai sumažėjo II klasės maistinių kviečių (64,4 proc.), salyklinių miežių (56,9 proc.) ir kvietrugių (25,4 proc.) supirkimas. Daugiau per minėtą laikotarpį supirkta I klasės maistinių kviečių (60,6 proc.), maistinių miežių (85,1 proc.), I klasės maistinių rugių (43,9 proc.) ir grikių (16,0 proc.). 2006-aisiais, kaip ir per kelerius pastaruosius metus, didžiausią supirktų javų grūdų dalį sudarė kviečiai – 56,2 proc. ir miežiai – 34,9 proc., rugiai – tik 5,0 proc., kvietrugiai – 3,1 proc.

Javų augintojai 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, prikūlė beveik milijonu tonų grūdų mažiau – tai sumažino ir grūdų pasiūlą. Sumažėjusi javų grūdų ir rapsų pasiūla Lietuvos rinkoje sudarė realias prielaidas supirkimo kainoms didėti. Todėl 2006 metais javų grūdai ir rapsai Lietuvoje buvo supirkti atitinkamai 26,9 proc. ir 28,7 proc. brangiau negu 2005 metais. Daugiausia brango kviečiai – 36,2 proc., rugiai – 32,7 proc., rapsai – 28,7 proc. (1–5 pav.).

Užsienio prekyba. 2006 metais Lietuva eksportavo 4,4 karto daugiau javų negu importavo. Palyginti su 2005 metais, javų grūdų eksportas (6 pav.) sumažėjo 29,8 proc. arba 325,0 tūkst. t, o importas (7 pav.) padidėjo 68,3 proc., arba 70,6 tūkst. t. Kviečių eksportuota 374,3 tūkst. t (48,0 proc.) mažiau, o miežių – 41,9 tūkst. t (14,6 proc.) daugiau. 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, importuota 5,8 karto daugiau kviečių, o rugių ir miežių – atitinkamai 24,1 ir 35,6 proc. mažiau.

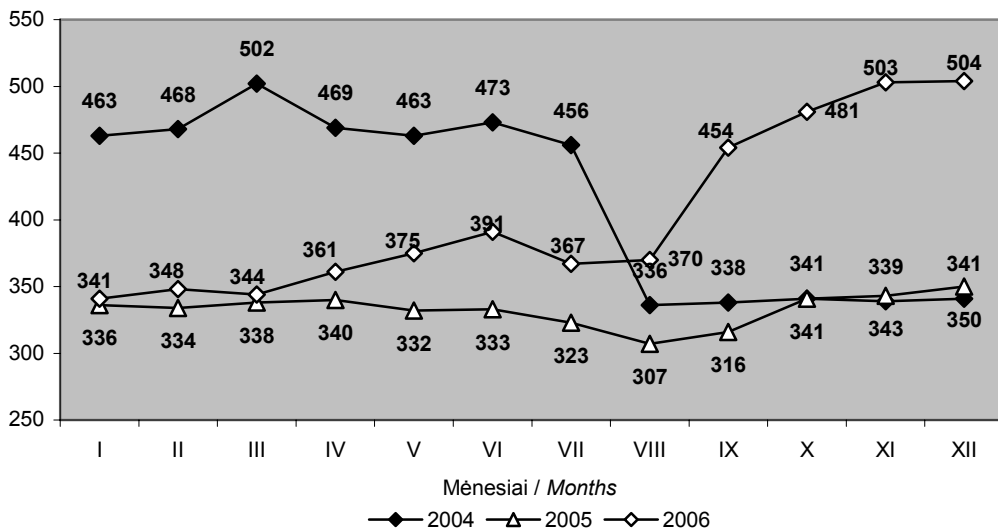
Rapsų eksportas 2006 metais, palyginti su 2005 metais, sumažėjo 3,2 karto, t. y. 146,4 tūkst. t. Nors jų importas išaugo 13,2 karto, 2006 metais jų išvežta 4,8 karto daugiau negu įvežta.

Javų eksporto kainos 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, padidėjo 12,6 proc., o importo – 11,3 proc. (4 lentelė). Vidutinės eksporto kainos buvo mažesnės nei importo. Rapsų sėklų vidutinė eksporto kaina per minėtą laikotarpį padidėjo 20,1 proc. ir pasiekė 859 Lt/t (2005 m. – 715 Lt/t).

Grūdų ir rapsų supirkimas 2005 ir 2006 metais
Purchase of grains and rapeseed in 2005 and 2006

Javai / Cereals	Supirkta, tūkst. t <i>Amounts purchased, thou. t</i>			Vidutinė supirkimo kaina, Lt/t <i>Average purchase price, Lt/t</i>		
	2005	2006	pokytis, change, %	2005	2006	pokytis, change, %
Javai, iš viso <i>Cereals, total</i>	1565,7	1082,0	69,1	301	382	126,9
kviečiai / wheat	1089,2	608,6	55,9	296	403	136,2
I klasės maistiniai <i>food wheat, class I</i>	125,0	200,8	160,6	350	460	131,4
II klasės maistiniai <i>food wheat, class II</i>	188,2	67,0	35,6	324	412	127,2
rugiai / rye	43,95	53,51	121,8	263	349	132,7
I klasės maistiniai <i>food rye, class I</i>	16,44	23,65	143,9	304	388	127,6
miežiai / barley	377,6	377,2	99,9	324	354	109,3
maistiniai / food barley	5,03	9,31	185,1	297	349	117,5
salykliniai / malt barley	82,4	35,5	43,1	409	430	105,1
avižos / oat	6,04	5,03	83,3	227	294	129,5
grikiiai / buckwheat	3,13	3,63	116,0	625	824	131,8
kvietrugiai / triticale	44,72	33,35	74,6	272	332	122,1
kukurūzai / maize	0,75	0,61	81,3	426	492	115,5
Rapsai / Rapeseed	194,6	146,0	75,0	628	808	128,7

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

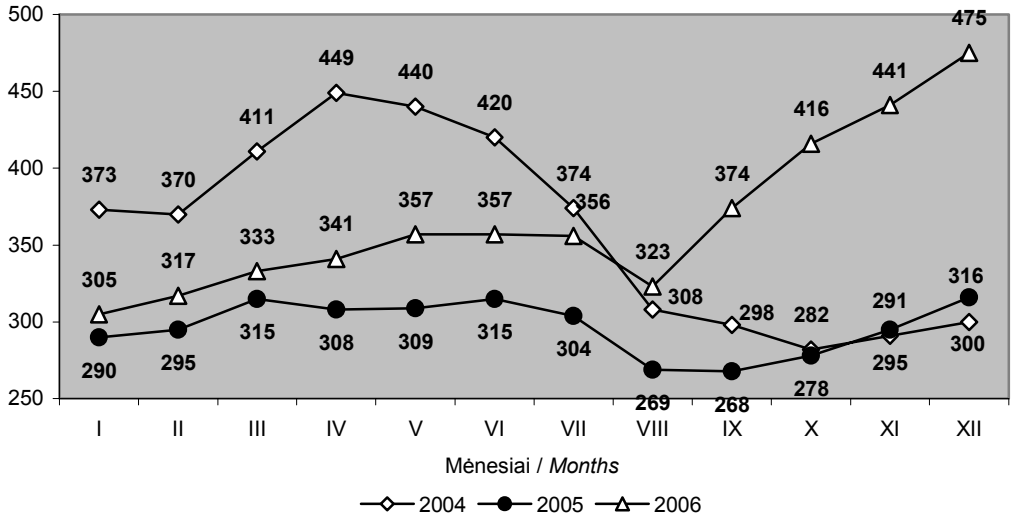

1 pav. Maistinių kviečių supirkimo kaina 2004–2006 metais, Lt/t

Figure 1. Food wheat purchase prices in 2004–2006, Lt/t

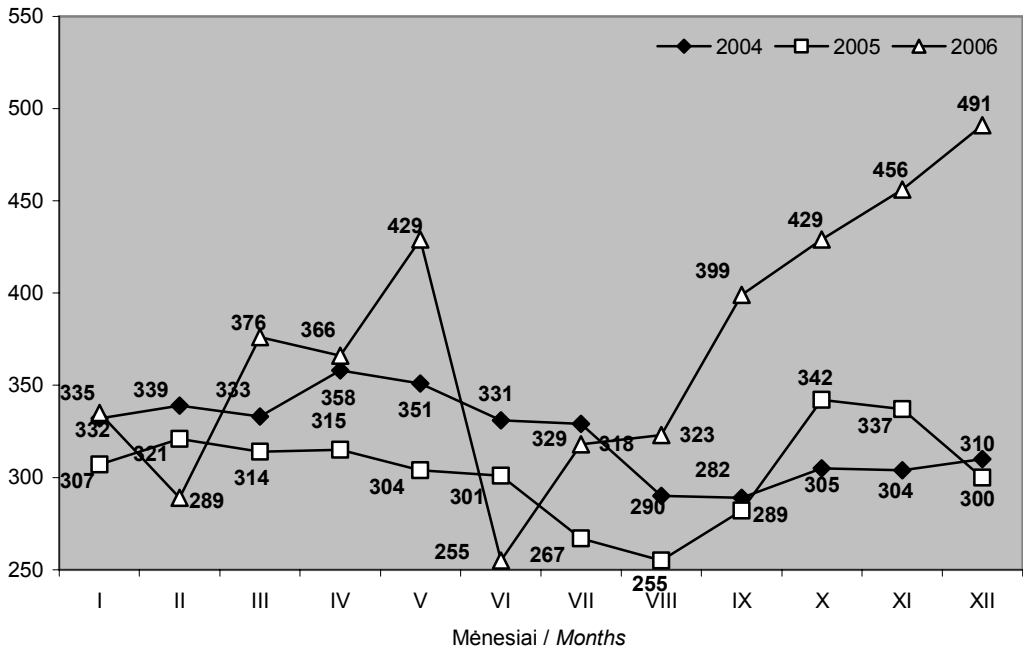
Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

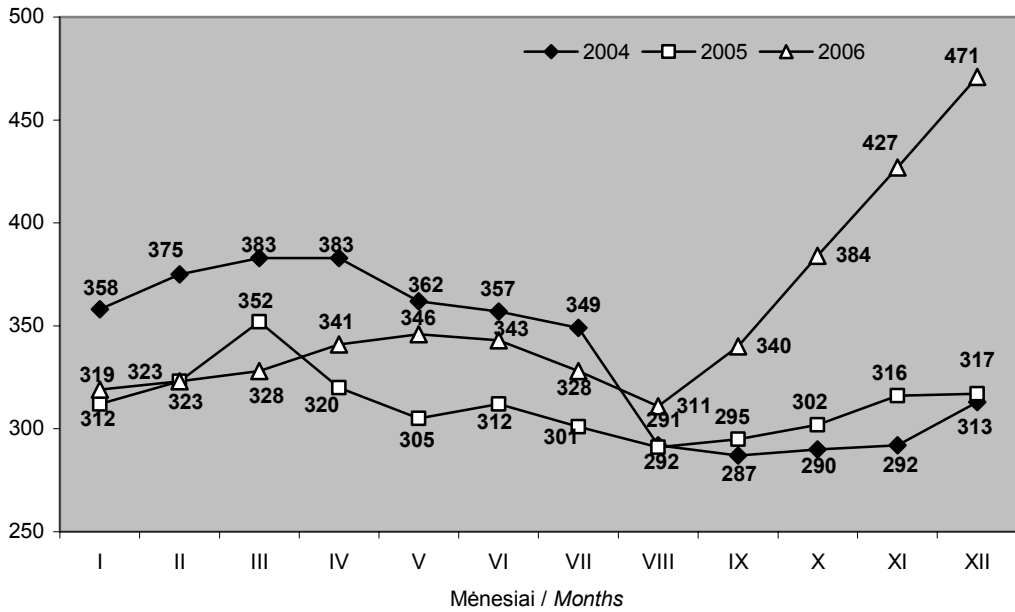
2 pav. Pašarinių kviečių supirkimo kaina 2004–2006 metais, Lt/t
 Figure 2. Feed wheat purchase prices in 2004–2006, Lt/t

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

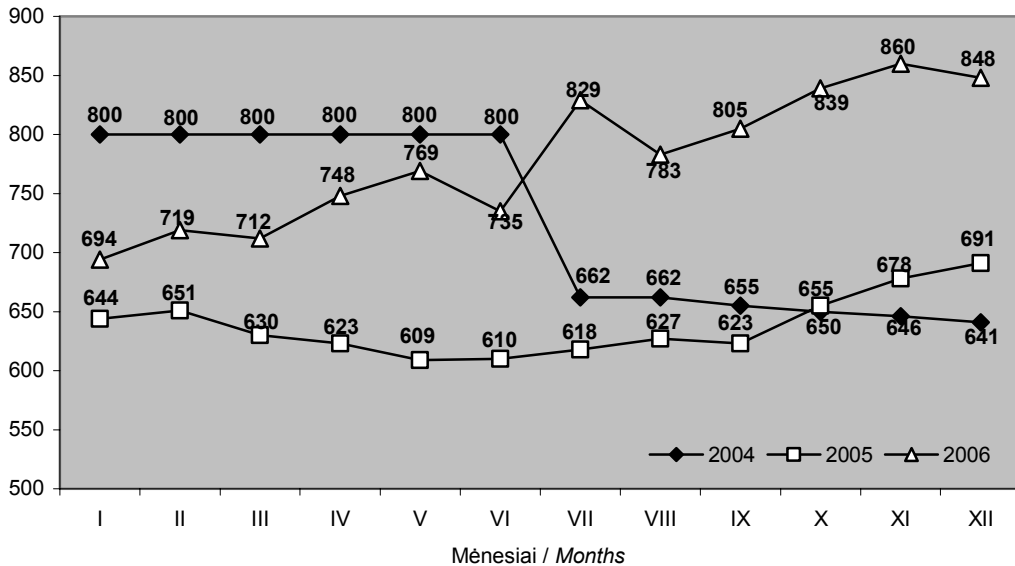
3 pav. Maistinių rugių supirkimo kaina 2004–2006 metais, Lt/t
 Figure 3. Food rye purchase prices in 2004–2006, Lt/t

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

4 pav. Pašarinių miežių supirkimo kaina 2004–2006 metais, Lt/t
 Figure 4. Feed barley purchase prices in 2004–2006, Lt/t

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

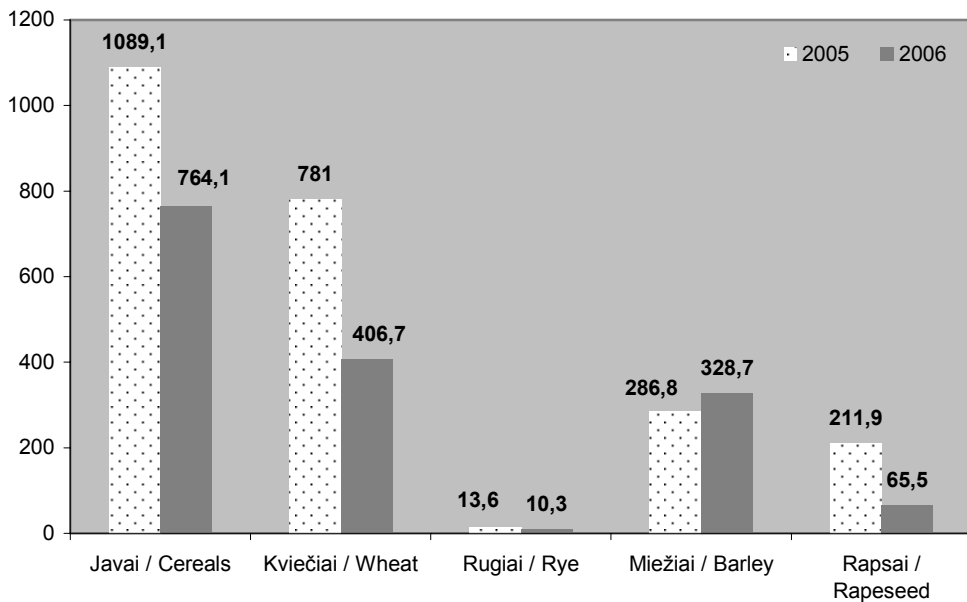
5 pav. Rapsų supirkimo kaina 2004–2006 metais, Lt/t
 Figure 5. Rapeseed purchase prices in 2004–2006, Lt/t

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Eksportuotų ir importuotų javų kainos 2005 ir 2006 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, Lt/t
The prices of cereals exported and imported in January–September 2005 and 2006, Lt/t

	Javai / Cereals			Kviečiai / Wheat			Rugiai / Rye			Miežiai / Barley		
	2005	2006	pokytis, change, %	2005	2006	pokytis, change, %	2005	2006	pokytis, change, %	2005	2006	pokytis, change, %
Eksportas <i>Exports</i>	381	429	112,6	375	407	108,5	301	373	123,9	389	443	113,9
Importas <i>Imports</i>	541	602	111,3	376	488	129,8	340	453	133,2	390	482	123,6

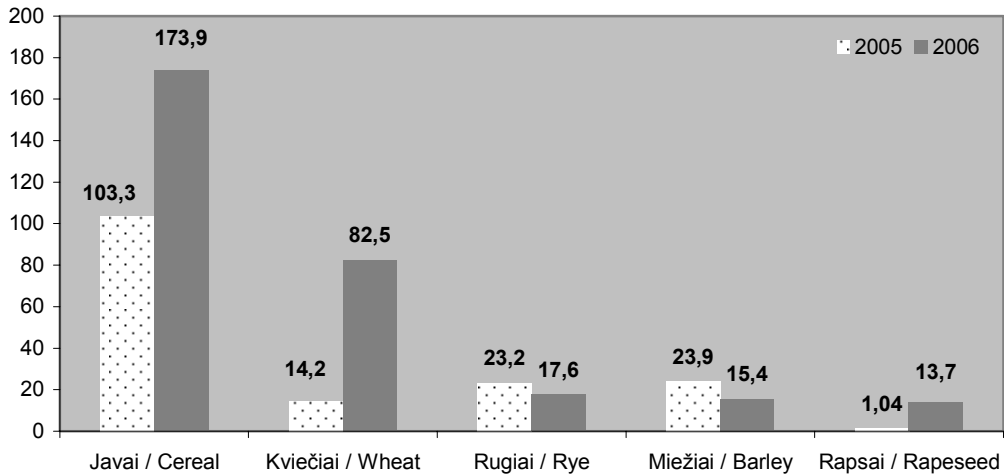
Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

6 pav. Javų ir rapsų eksportas 2005 ir 2006 metais, tūkst. t

Figure 6. The exports of cereals and rapeseed in 2005 and 2006, thou. t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

7 pav. Javų ir rapsų importas 2005 ir 2006 metais, tūkst. t

Figure 7. The imports of cereals and rapeseed in 2005 and 2006, thou. t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2006 metais lietuviškus kviečius pirko: Ispanija (33,9 proc.), Baltarusija (22,2 proc.), Portugalija (10,7 proc.), Mozambikas (8,7 proc.), Nyderlandai (8,0 proc.), Izraelis (7,4 proc.), Latvija (4,6 proc.), Rusija (2,5 proc.). Rugių eksportuota į Estiją – 42,4 proc., Suomiją – 32,8 proc., Latviją – 15,0 proc., o miežių – į Saudo Arabiją – 38,4 proc., Nyderlandus – 37,5 proc., Ispaniją – 14,0 proc., Portugaliją – 4,5 proc.

Rapsų sėklų iš Lietuvos 2006 metais pirko: Danija (34,0 proc.), Ispanija (21,5 proc.), Suomija (14,7 proc.), Estija (8,9 proc.), Nyderlandai (5,1 proc.), Latvija (3,6 proc.), Lenkija (3,1 proc.).

Kviečių ir miežių importuota iš Latvijos – atitinkamai 96,0 ir 48,6 proc. Rugių Lietuva pirko iš Lenkijos – 48,2 proc., Suomijos – 30,4 proc., Vokietijos – 13,6 proc. ir Rusijos – 5,9 proc.

Perdirbimas. 2006 metais šalies grūdų perdirbimo įmonės perdirbo 768,1 tūkst. t grūdų: 221,6 tūkst. t maistinių kviečių, 76,3 tūkst. t rugių, 182,7 tūkst. t miežių, 55,7 tūkst. t kvietrugių, 5,2 tūkst. t avižų, 5,4 tūkst. t grikių. Palyginti su 2005 metais, praėjusiaisiais perdirbta

11,6 proc. grūdų daugiau. Daugiau perdirbta ir kviečių bei miežių, mažiau – avižų ir kukurūzų. 2006 metais buvo perdirbta 30,8 tūkst. t rapsų sėklų, t. y. 36,9 proc. daugiau negu 2005-aisiais.

Grūdų atsargos 2006 metų gruodžio pabaigoje buvo: kviečių – 303,9 tūkst. t, rugių – 30,6 tūkst. t, miežių – 84,3 tūkst. t, grikių – 3,9 tūkst. t, kvietrugių – 8,3 tūkst. t, avižų – 1,6 tūkst. t.

Šalies grūdų perdirbimo įmonės 2006 metais pagamino 166,4 tūkst. t kvietinių miltų, 21,1 tūkst. t įvairių kruopų. Palyginti su 2005 metais, praėjusiaisiais pagaminta apie 20 proc. mažiau grūdų produktų. Todėl beveik visų grūdų produktų pardavimas 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, sumažėjo (5 lentelė). Daugiau buvo parduota tik sijotų ruginių miltų ir tiek pat manų kruopų. Labiausiai išaugo kviečių, miežių, perlinių ir grikių kruopų bei ruginių pasijotų miltų gamintojų kainos. Kai kurių grūdų produktų mažmeninių kainų pokyčiai 2004–2006 metais pateikti 1 priede.

Grūdų produktų pardavimas 2005 ir 2006 metais
Sales of grain products in 2005 and 2006

Grūdų produktai <i>Grain products</i>	Parduota, tūkst. t <i>Amounts sold, thou. t</i>			Vidutinė pardavimo kaina, Lt/t <i>Average sale price, Lt/t</i>		
	2005	2006	pokytis, <i>change, %</i>	2005-12	2006-12	pokytis, <i>change, %</i>
Kvietiniai miltai: / <i>Wheat flour:</i>						
aukščiausios rūšies <i>best quality</i>	177,0	122,5	69,2	688	857	124,6
pirmos rūšies <i>first quality</i>	36,7	28,3	77,1	572	737	128,8
antros rūšies <i>second quality</i>	10,1	9,6	95,1	555	706	127,2
Ruginiai miltai: / <i>Rye flour:</i>						
sijoti / <i>sift flour</i>	25,0	25,7	102,8	642	813	126,6
pasijoti / <i>half-sifted flour</i>	17,9	17,6	98,3	502	705	140,4
Kruopos: / <i>Groats:</i>						
kviečių / <i>wheat</i>	3,26	2,49	76,4	447	784	175,4
manų / <i>semolina</i>	4,13	4,13	100,0	751	929	123,7
miežių / <i>barley</i>	5,77	4,87	84,4	460	785	170,7
perlinės / <i>pearl-barley</i>	3,47	2,88	83,0	434	727	167,5
grikių / <i>buckwheat</i>	4,17	3,52	84,4	1616	2415	149,4

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Pasaulinis kviečių balansas 2003–2007 metais, mln. t
World wheat balance in 2003–2007, mill. t

Rodikliai / <i>Indicators</i>	2003–2004	2004–2005	2005–2006	2006–2007**
Gamyba / <i>Production</i>	556	629	618	589
Prekyba / <i>Trade</i>	103	110	107	106
Vartojimas / <i>Consumption</i>	596	617	623	606
Atsargos / <i>Stocks</i>	125	137	133	116
Eksportas* / <i>Exports*</i>	41	55	57	37

* Įvertintas penkių pagrindinių šalių eksportuotojų (Argentinos, Australijos, Kanados, ES ir JAV) eksportas
Estimation of the exports of five key export countries (Argentina, Australia, Canada, EU and USA).

** Prognozė / *Forecast.*

Šaltinis: Tarptautinės grūdų tarybos duomenys.

Prognozės. Tarptautinė grūdų taryba prognozuoja, kad 2006–2007 metų kviečių derlius pasaulyje turėtų būti 589 mln. t, arba 29 mln. t (4,7 proc.) mažesnis nei 2005–2006 metais (6 lentelė). Kviečių derliaus prognozė, palyginti su ankstesne, padidinta 2 mln. t dėl laukiamo didesnio kviečių derliaus Kanadoje, Rusijoje, Kinijoje ir Argentinoje. Pasaulinė kviečių suvartojimo 2006–2007 metais prognozė, palyginti su 2005–2006 metų, sumažinta 2,7 proc. dėl numatomo mažesnio maistinių kviečių suvartojimo Afrikos šalyse.

Pasaulinė kviečių prekybos 2006–2007 metais prognozė, palyginti su 2005–2006 metais, sumažinta 1 mln. t dėl mažėjančio importo į Afrikos šalis ir Iraką. Turėtų sumažėti kviečių eksportas ir iš JAV, ES, Australijos ir Ukrainos, o iš Rusijos ir Kinijos turėtų didėti. Pasaulinė kviečių atsargų 2006–2007 metais prognozė, palyginti su 2005–2006 metų, mažesnė 17 mln. t (12,8 proc.), o penkiose pagrindinėse kviečių eksportuotojose (Argentinoje, Australijoje, Kanadoje, ES ir JAV) – 20 mln. t (35,0 proc.) mažesnė.

Tarptautinė grūdų taryba prognozuoja, kad 2007 metų derliaus kviečių pasėliai pasaulyje turėtų padidėti 3,5 proc. (iki 214,5 mln. ha) ir, esant vidutiniam kviečių derlingumui, derlius turėtų būti 621 mln. t – 26 mln. t daugiau nei 2006 metais. Labiausiai kviečių derlius turėtų išaugti ES, Rusijoje, JAV, Indijoje ir Australi-

joje. Tačiau Kanadoje bei Kinijoje gali ir sumažėti. ES kviečių pasėlių plotai turėtų padidėti 3 proc. (iki 25,2 mln. ha). Jeigu derlingumo rodikliai bus įprasti, kviečių derlius gali padidėti 9,0 proc. (iki 137 mln. t).

Prancūzijos agentūra *Strategie Grains* 2007–2008 metų miežių derliaus prognozė, palyginti su 2006–2007 metais, ES-27 šalyse padidino 9,0 proc. Miežių pasėlių plotai turėtų būti 2,0 proc. (iki 13,9 mln. ha), o derlingumas – 7,0 proc. (iki 4,36 t/ha) didesni.

Vokietijos agentūra *Oil World* prognozuoja, kad 2007–2008 metais rapsų derlius pasaulyje, palyginti su 2006–2007 metais, turėtų padidėti 5,5 mln. t (iki 52,7 mln. t). Rapsų derliaus didėjimą veikia nuolat auganti rapsų paklausa (biodyzelino gamybai). ES šalyse rapsų derlius 2007–2008 metais turėtų būti 18 mln. t (2006–2007 m. – 15,9 mln. t). *Coceral* duomenimis, didžiausioje ES rapsų auginatojoje – Vokietijoje 2006 metais gautas 4,9 proc. didesnis rapsų derlius (5,298 mln. t). Vokietijoje žieminių rapsų pasėlių plotas 2007 metų derliui padidėjo 8,1 proc. (iki 1,52 mln. ha). Prancūzijoje rapsų derlius 2006 metais sumažėjo iki 4,092 mln. t (2005 m. – 4,485 mln. t). Šioje šalyje rapsų pasėlių plotas 2007 metų derliui, palyginti su 2006 metų, turėtų padidėti 7,8 proc. (iki 1,5 mln. ha). Kanadoje rapsų derlius 2007–2008 metais turėtų siekti 9,5–10,5 mln. t (2006–2007 m. – 9,1 mln. t).

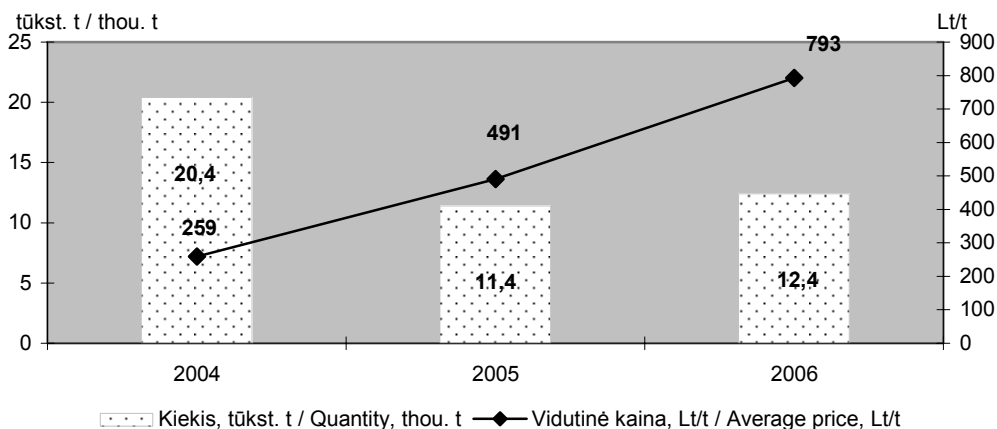
BULVĖS / POTATOES

Lietuvoje įprasta tendencija tampa kasmet mažėjantys bulvių pasėlių plotai ir derlius. 2006 metų bulvių pasėlių plotams sumažėjus 22 proc., o derlingumui 35 proc., bulvių buvo prikasta beveik perpus mažiau negu 2005-aisiais. Tokio menko derliaus Lietuvoje dar nėra buvę.

2006 metais dėl nepalankių oro sąlygų Europoje sumažėjo ne tik maistinių, bet ir sėklinių bulvių derlius. Tai gali lemti pastarųjų kainų augimą, todėl ES bulvių rinkos analitikai prog-

nozuoja, kad 2007 metais bulvių augintojai sumažins jų pasėlių plotus.

Vidaus rinka. Statistikos departamento duomenimis, per 2006 metus supirkta 12,4 tūkst. t bulvių – 8,8 proc. daugiau negu per 2005-uosius ir 39 proc. mažiau nei 2004-aisiais. Superkama tik apie 2,7 proc. užauginto kiekio. Vidutinė bulvių supirkimo kaina kasmet auga. 2006 metais ji buvo 1,6 karto didesnė negu 2005 metais ir 3 kartus – nei 2004-aisiais (1 pav.).

1 pav. Bulvių supirkimas ir kaina 2004–2006* metais
Figure 1. Quantities and average prices of potatoes purchased in 2004–2006*

*2006 m. išankstiniai duomenys / Preliminary data.

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2005 m., 2006 m., 2007 m. sausio 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

Prekiniams bulvių ūkiams baigus realizuoti blogai besilaikančias bulves, paprastai sumažėja bulvių kainų skirtumai. Tada jos daugiausia priklauso nuo gumbų dydžio. Nefasuotų bulvių Lietuvos prekiniuose ūkiuose sausio viduryje buvo galima nusipirkti už 850 Lt/t, stambios frakcijos nefasuotų bulvių kaina buvo 950 Lt/t. Vasario mėnesio viduryje kainos pakilo iki

880–1000 Lt/t. Skustų bulvių kaina svyravo nuo 1400 iki 1500 Lt/t. Padidėjus užsienio prekybininkų domėjimuisi lietuviškomis bulvėmis, prekyba bulvėmis suaktyvėjo – tai gali lemti kainų padidėjimą.

Paprastai po derlingų metų nusistovėjusi bulvių kaina iki sausio pabaigos nekinta, bet vėliau kainos pradeda iš lėto mažėti, tačiau

šiemet bulvių kaina auga. 2007 metų sausio mėnesį, palyginti su 2006-ųjų sausiu, bulvių kainos pakilo daugelyje šalių. Lietuvoje jos išaugo 43 proc. (1 lentelė). Labiausiai per metus bulvės pabrango Nyderlanduose ir Austrijoje (apie 3 kartus), Čekijoje bulvės parduodamos apie 2,9, Vokietijoje – 2,7, Slovakijoje – 2,4, Estijoje – 1,8 karto brangiau. Baltarusijoje bulvės atpigę 7 proc.

2007 metų sausio mėnesį pigiausias bulvės buvo Latvijos, Lenkijos ir Jungtinės Karalystės prekiniuose ūkiuose – apie 1,3 karto pigesnės negu Lietuvoje. Mūsų šalyje jos buvo parduodamos panašiomis kainomis kaip Baltarusijoje,

tačiau 17 proc. mažesnėmis negu Slovakijos ir 13 proc. – nei Čekijos prekiniuose ūkiuose.

Prognozuojama, kad stambiausiose ES bulvių augintojose (Vokietijoje, Belgijoje, Prancūzijoje ir Jungtinėje Karalystėje) kaina ir toliau augs. Tokia aukšta bulvių kaina kaip šiemet buvo tik prieš gerą dešimtmetį. ES šalių senbuvų vartotojų poreikius tenkina tik ypač geros išvaizdos bulvės, o į naujusias šalis nares išvežamos pigesnės, rauplių pažeistos, bet gerai besilaikančios bulvės.

Bulvių vidutinė mažmeninė kaina Lietuvos prekybos centruose 2006 metais buvo apie 65 proc. didesnė negu 2005-aisiais (2 pav.).

1 lentelė / Table 1

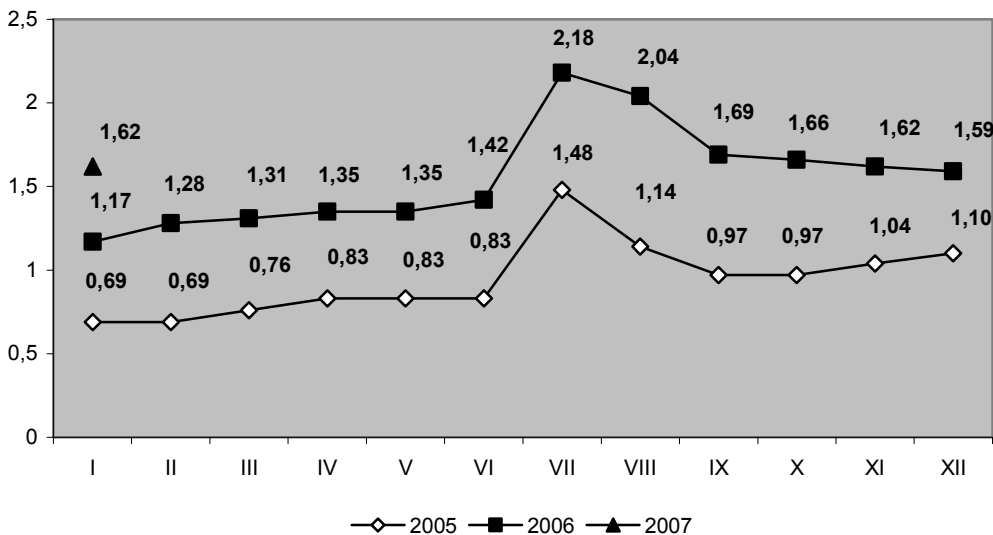
**Vidutinės bulvių pardavimo kainos Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių ūkiuose
2006 ir 2007 metų sausio mėnesį, Lt/kg**
*Average producer prices of potatoes in Lithuania and selected foreign countries
in January 2006 and 2007, Lt/kg*

Šalis / Country	2006	2007	2006, palyginti su compared to 2005, %
Latvija / Latvia	0,47	0,70	149
Lenkija / Poland	0,50	0,71	142
Jungtinė Karalystė / United Kingdom	0,51	0,71	139
Estija / Estonia	0,42	0,77	1,8*
Nyderlandai / Netherlands	0,26	0,79	3,0*
Austrija / Austria	0,27	0,81	3,0*
Rusija / Russia	0,70	0,81	116
Vokietija / Germany	0,31	0,85	2,7*
Baltarusija / Belarus	0,96	0,89	93
Lietuva / Lithuania	0,63	0,90	143
Belgija / Belgium	0,38	0,92	2,4*
Danija / Denmark	0,37	0,93	2,5*
Prancūzija / France	0,37	0,94	2,5*
Čekija / Czech Republic	0,36	1,04	2,9*
Slovakija / Slovakia	0,45	1,09	2,4*

* Kartai / Times.

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

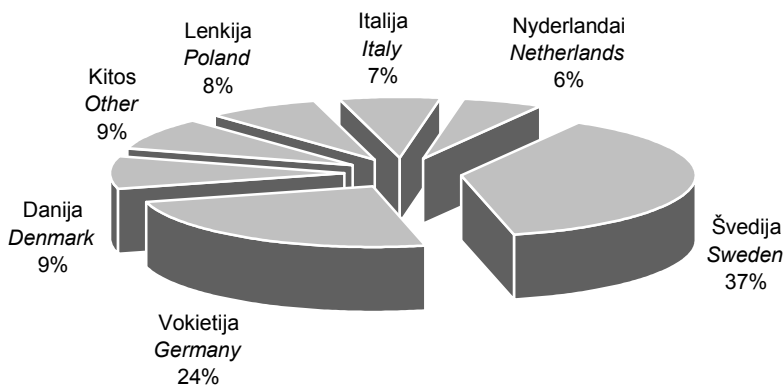
2 pav. Mažmeninės bulvių kainos Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/kg

Figure 2. Retail prices of potatoes in Lithuania in 2005–2007, Lt/kg

Šaltiniai: Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005, 2006, 2007.

2006 metų sausio mėnesį bulvių mažmeninė kaina Lietuvoje buvo tokia pat kaip ir Latvijos, tačiau apie 9,6 proc. mažesnė negu Estijos mažmeninės prekybos centruose.

2007 metų sausio mėnesį bulvės parduotuvėse kainavo apie 38 proc. daugiau nei 2006 metų sausį. Turguje bulvių kaina 2007 metų sausio–vasario mėnesiais buvo apie 30 proc. mažesnė negu mažmeninė.

3 pav. Bulvių importas 2006 metais

Figure 3. Imports of potatoes in 2006

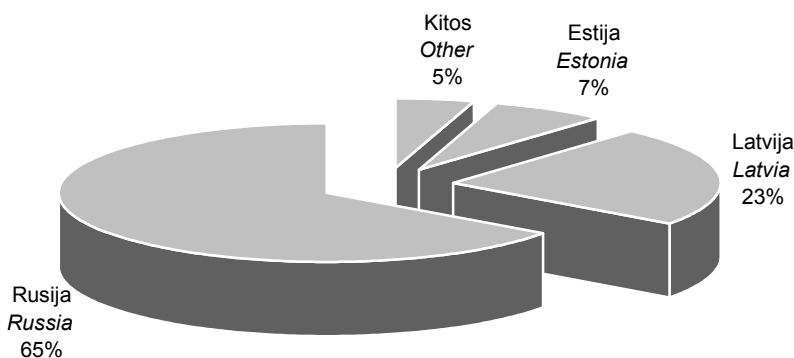
Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Užsienio prekyba. Bulvių užsienio prekyba nėra aktyvi (importas sudaro tik apie 3 proc. viso metinio vidaus poreikio). 2006 metais bulvių užsienio prekybos balansas išliko neigiamas. Bulvių importuota 9,9 karto daugiau negu eksportuota. Į Lietuvą įvežta 26 tūkst. t bulvių, t. y. apie 1,5 karto daugiau negu 2005 metais; vidutinė jų kaina – 858 Lt/t – 48 proc. didesnė. Daugiausia bulvių importuota iš Švedijos – 9,9 tūkst. t (po 731 Lt/t), Vokietijos –

6,3 tūkst. t (po 936 Lt/t) ir Danijos – 2,2 tūkst. t (po 805 Lt/t) (3 pav.).

2006 metais Lietuva eksportavo 2,6 tūkst. t bulvių, t. y. 3,1 karto daugiau nei per 2005-uosius. Bendroji bulvių eksporto vertė buvo 2,2 mln. Lt, vidutinė tonos kaina – 842 Lt, t. y. 48 proc. didesnė nei 2005-aisiais.

Didžiausi bulvių eksporto srautai – į Rusiją (65 proc.) ir Latviją (23 proc.). Į Rusiją išvežta 1,7 tūkst. t (po 803 Lt/t), į Latviją – 0,6 tūkst. t (po 918 Lt/t) bulvių (4 pav.).

4 pav. Bulvių eksportas 2006 metais

Figure 4. Exports of potatoes in 2006

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Bulvių gaminiai. ES bulvių perdirbimo pramonėje didėja įtampa. Dėl stambios frakcijos bulvių stygiaus kai kurios Vokietijos ir Belgijos bulvių perdirbimo įmonės 2007 metų pavasarį žada nutraukti gamybą, o Hanoverio biržoje perdirbimui skirtų bulvių ateities sandorių kaina balandžio mėnesį buvo 1381 Lt/t.

Lietuvoje 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, paruošta ir užkonservuota 17 proc. daugiau bulvių (2 lentelė). Vidaus rinkoje per metus parduota 26 proc. daugiau gaminių, jų kaina sumažėjo 6 proc.

**Paruoštų ir konservuotų bulvių (įskaitant traškučius) gamyba ir realizacija*
2005 ir 2006 metais**

Production and sales* of potatoes prepared or preserved (chips incl.) in 2005 and 2006

Rodikliai / Indicators	2005	2006	2006, palyginti su compared to 2005, %
Pagaminta, t / Production, t	5278,6	6190,9	117
Parduota, t / Sales, t	5376,8	6095,5	113
iš jų vidaus rinkoje / of which in domestic market	2129,1	2687,5	126
Vidutinė kaina, tūkst. Lt/t / Average price, thou. Lt/t	10,85	10,97	101
vidutinė kaina vidaus rinkoje / Average price in domestic market	13,42	12,55	94

* Be PVM / VAT excluded.

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Vidaus rinkoje parduota apie 43 proc. paruoštų ir konservuotų bulvių, 14 proc. brangiau negu užsienio rinkose. Bulvių krakmolo pagaminta 30,6 t, t. y. 2 kartus, o parduota apie 7 kartus mažiau nei 2005-aisiais.

2006 metais užšaldyta 99,7 t virtų ir nevirtų bulvių, palyginti su 2005-aisiais, 3,7 karto daugiau. Beveik visa produkcija (91 proc.) realizuota užsienio rinkose.

Paruoštų ir konservuotų nesušaldytų bulvių buvo importuota 2,8 tūkst. t, daugiausia, beveik 2 tūkst. t, – iš Lenkijos (po 8,16 Lt/kg) ir 423,5 t – iš Latvijos (po 11,88 Lt/kg). Eksportuota 3,67 tūkst. t šios produkcijos, didžiausioji dalis (64 proc.) – į Rusiją (po 9,02 Lt/kg) ir 23 proc. – į Latviją (po 11,47 Lt/kg).

Paruoštų ir konservuotų sušaldytų bulvių importuota 4,5 tūkst. t, 36 proc. šio kiekio įvežta iš Lenkijos (po 2,38 Lt/kg), 34 proc. – iš Belgijos (po 1,79 Lt/kg). Eksportuota 464 t paruoštų ir konservuotų sušaldytų bulvių, 63 proc. – į Latviją (po 2,15 Lt/kg).

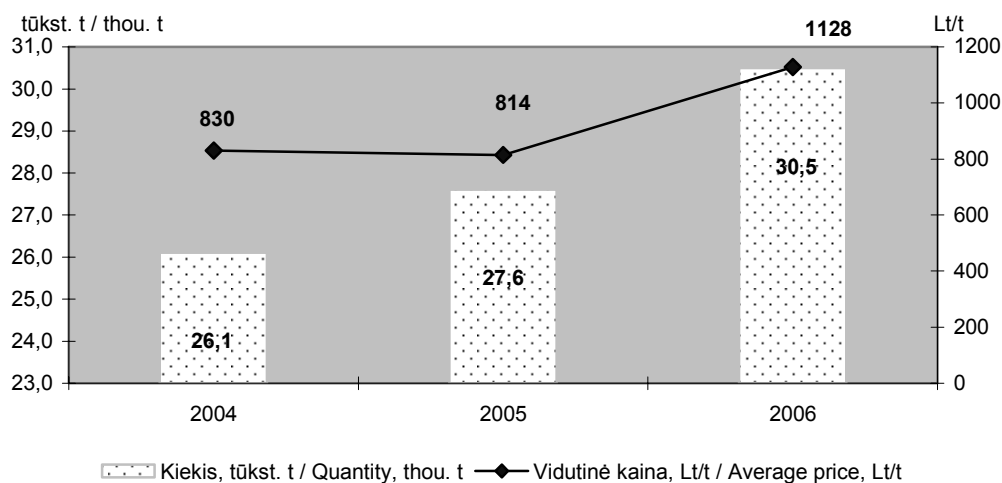
Nauji teisės aktai. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2007 m. kovo 13 d. įsakymu Nr. 3D-111 patvirtino paramos už augalų sertifikuotą dauginamąją medžiagą 2007 metais teikimo taisyklės. Už superelitinių bulvių sėklos toną nustatyta 500 Lt, už elitinių – 450 Lt, už sertifikuotos kategorijos arba sertifikuotos kategorijos pirmos reprodukcijos – 300 Lt parama.

Nacionalinis augalų veislių sąrašas 2007 metais papildytas Vokietijos selekcininkų sukurtais 7 naujomis bulvių veislėmis: labai ankstyvomis 'Arosa' ir 'Velox', ankstyvomis 'Princess', vidutinio ankstyvumo 'Alegria', 'Satina', 'Secura' ir 'Solara'. Visos jos ne tik derlingos ir atsparios įvairioms bulvių ligoms, bet ir skanios. Daugelis mūsų bulvių augintojų gerai vertina ir noriai augina Lietuvos žemdirbystės instituto Vokės filiale sukurtų 'Goda', 'VB Rasa' ir 'VB Aista' veislių bulves.

DARŽOVĖS / VEGETABLES

Vidaus rinka. 2006 metais daržovių pasėlių plotams Lietuvoje sumažėjus 25 proc., o derlingumui dėl nepalankių oro sąlygų – 28 proc., gautas 46 proc. mažesnis daržovių derlius negu 2005-aisiais. Vėlyvas pavasaris, karštas ir sausas birželis, lietingas rugpjūtis sumažino daržovių derlingumą ir kitose ES šalyse. Daržovių derlius ES buvo apie 4 proc. mažesnis negu 2005-aisiais, tačiau daugeliui daržovių augintojų mažą derlių kompensavo aukštos jų kainos.

2006 metais supirktą 17 proc. išaugintų daržovių, 2005-aisiais – 8 proc. Tačiau perkama vis daugiau: per 2006 metus – 11 proc. daugiau negu 2005-aisiais ir 17 proc. daugiau negu 2004-aisiais (1 pav.). Vidutinė supirkimo kaina buvo 39 proc. didesnė, palyginti su 2005-aisiais, ir 36 proc., palyginti su 2004-aisiais.

1 pav. Daržovių supirkimas ir vidutinė kaina 2004–2006 metais
Figure 1. Quantities and average prices of vegetables purchased in 2004–2006

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2005 m., 2006 m., 2007 m. sausio 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

Burokėliai. 2007 metų sausio mėnesį, palyginti su 2006-ųjų sausiu, burokėlių supirkimo kaina Lietuvoje išaugo 15 proc., tačiau, nepaisant to, jie buvo vieni pigiausių: 2,4 karto pigesni negu Vokietijoje, 1,6 karto nei – Rusijoje ir 1,3 karto – negu Estijoje, bet 22 proc. brangesni nei Lenkijoje (1 lentelė). Parduotuvėse 2007 metų sausį jie buvo parduodami 39 proc.,

o turguose 24 proc. brangiau. Turguose buvo 31 proc. pigesni nei parduotuvėse.

Kopūstai. Lietuvos ūkiuose kopūstų kaina per metus išaugo 16 proc. Jie buvo parduodami 26 proc. pigiau negu Rusijos, 25 proc. – nei Vokietijos, 23 proc. – negu Latvijos ir 11 proc. – nei Estijos, tačiau daugiau kaip 2 kartus brangiau negu Lenkijos ir 28 proc. – nei Slovakijos

prekiniuose ūkiuose. Parduotuvėse kopūstai sausį buvo 28 proc., turguose – 18 proc. brangesni nei 2006-ųjų sausio mėnesį. Parduotuvėse jie kainavo 13 proc. brangiau negu turguose.

Morkos. Morkų kaina Lietuvos ūkiuose per metus išaugo 12 proc., tačiau jos buvo apie 36 proc. pigesnės negu Rusijoje, 26 proc. – nei Vokietijoje, 24 proc. – negu Latvijoje ir 22 proc. – nei Estijoje, tačiau 1,2 karto brangesnės negu Lenkijoje. 2006 metų sausio mėnesį morkos parduotuvėse buvo parduodamos 22 proc., o turguose 29 proc. brangiau nei prieš

metus. Parduotuvėse jos buvo apie 10 proc. brangesnės negu turguose.

Svogūnai. 2007 metų sausio mėnesį, palyginti su 2005-ųjų sausiu, Lietuvos ūkiuose svogūnų kaina išaugo 1,8 karto. Jie buvo 28 proc. pigesni nei Latvijoje, 19 proc. – negu Čekijoje ir 18 proc. – negu Rusijoje, bet 17 proc. brangesni nei Vokietijoje ir 8 proc. – negu Lenkijoje. 2007 metų sausio mėnesį, palyginti su 2006-ųjų sausiu, svogūnai parduotuvėse buvo parduodami 61 proc., o turguose 37 proc. brangiau. Turguose jie kainavo 3 proc. daugiau nei parduotuvėse.

1 lentelė / Table 1

Vidutinės daržovių pardavimo kainos Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių ūkiuose 2006 ir 2007 metų sausio mėnesį, Lt/kg
Average producer prices of vegetables in Lithuania and selected foreign countries in January 2006 and 2007, Lt/kg

Metai / Year	Lietuva <i>Lithuania</i>	Latvija <i>Latvia</i>	Estija <i>Estonia</i>	Lenkija <i>Poland</i>	Rusija <i>Russia</i>	Vokietija <i>Germany</i>	Čekija <i>Czech Republic</i>	Slovakija <i>Slovakia</i>
Burokėliai / Beetroot								
2007	0,55	0,56	0,74	0,45	0,87	1,31	–	0,62
2006	0,48	0,36	0,51	0,44	0,83	1,16	–	–
2007, palyginti su compared to 2006, %	115	156	145	102	105	113	–	–
Kopūstai / Cabbage								
2007	0,51	0,66	0,57	0,24	0,69	0,68	0,49	0,40
2006	0,44	0,36	0,55	0,50	0,72	0,66	0,7	–
2007, palyginti su compared to 2006, %	116	183	104	48	96	103	70	–
Morkos / Carrot								
2007	0,65	0,85	0,83	0,54	1,01	0,88	0,73	0,57
2006	0,58	0,51	0,56	0,50	0,84	0,88	–	0,66
2007, palyginti su compared to 2005, %	112	167	148	108	120	100	–	86
Svogūnai / Onions								
2007	0,91	1,27	–	0,84	1,11	0,78	1,12	0,87
2006	0,52	0,82	–	0,46	0,76	0,37	0,54	0,63
2007, palyginti su compared to 2005, %	175	155	–	183	146	211	207	138

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Užsienio prekyba. Daržovių užsienio prekybos balansas 2006 metais buvo neigiamas – importuota 2,8 tūkst. t daugiau negu eksportuota. Tačiau vidutinė eksportuojamų daržovių kaina buvo 3 Lt/kg, o importuojamų – 2,56 Lt/kg, todėl vertine išraiška balansas teigiamas (38,1 mln. Lt).

2006 metais Lietuva eksportavo 3,6 karto daugiau daržovių negu 2005-aisiais (2 lentelė). Bendroji eksporto vertė – 288,3 mln. Lt (2,2 karto didesnė nei 2005 m.).

Daržovių importas 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, išaugo 1,7 karto. Bendroji daržovių importo vertė – 250,2 mln. Lt, 1,5 karto didesnė negu 2005 metais.

2 lentelė / Table 2

Daržovių eksportas ir importas 2005 ir 2006 metais, tūkst. t
Exports and imports of vegetables in 2005 and 2006, thou. t

Produkcija / Products	Eksportas / Exports		Importas / Imports	
	2005	2006	2005	2006
Daržovės / Vegetables	26,6	95,1	57,5	97,8
iš jų: / of which:				
pomidorai / tomatoes	3,9	15,5	14,6	22,5
agurkai / cucumber	2,0	4,8	5,1	7,3
svogūnai / onions	1,2	5,3	8,4	12,8
morkos, burokėliai / carrot, beet-root	1,5	6,7	5,4	11,3
kopūstai / cabbage	2,7	21,1	8,5	20,3

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Nors pomidorų eksportas 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, padidėjo 4 kartus, o importas – 1,5 karto, užsienio prekybos balansas neigiamas (7 tūkst. t). Importas iš Lenkijos išaugo 6,3, iš Ispanijos – 1,4 karto. Eksportas į Rusiją padidėjo 6,8, į Latviją – 1,4 ir į Baltarusiją – 11 kartų.

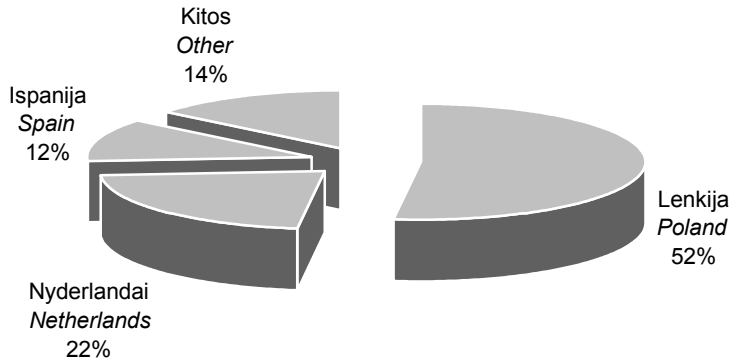
2006 metais įsivežta 1,4 karto daugiau agurkų negu 2005-aisiais. Daugiausia šių daržovių importuota iš Lenkijos (37 proc.), Ispanijos (31 proc.) ir Nyderlandų (25 proc.). Jų iš Lenkijos įvežta 3 kartus daugiau negu 2005-aisiais. Agurkų eksportuota 2,4 karto daugiau negu 2005-aisiais, daugiausia į Latviją (49 proc.) ir Rusiją (40 proc.), į pastarąją eksportas per metus padidėjo 7,3 karto ir sudarė 1,9 tūkst. t.

Svogūnų 2006 metais įsivežta 1,5, kopūstų – 2,4, morkų ir burokėlių – 2,1 karto daugiau negu 2005-aisiais. 57 proc. svogūnų importuota iš Lenkijos, 42 proc. – iš Nyderlandų. Morkų ir burokėlių daugiausia įsivežta taip pat iš Lenkijos (48 proc.) ir Nyderlandų (34 proc.). Morkų ir burokėlių importas iš Lenkijos padidėjo 4,9, o iš Nyderlandų – 1,6 karto. 90 proc. kopūstų importuota iš Lenkijos, jų įsivežta 4,7 karto daugiau negu per 2005-uosius.

Daugiausia daržovių importuota iš Lenkijos (2 pav.) – 50,7 tūkst. t (36 proc. kopūstų, 15 proc. pomidorų, 14 proc. svogūnų, 11 proc. morkų ir burokėlių). Lenkijos daržininkus Lietuvos daržovių augintojai laiko pagrindiniais konkurentais, nes jie produkciją sugeba išauginti

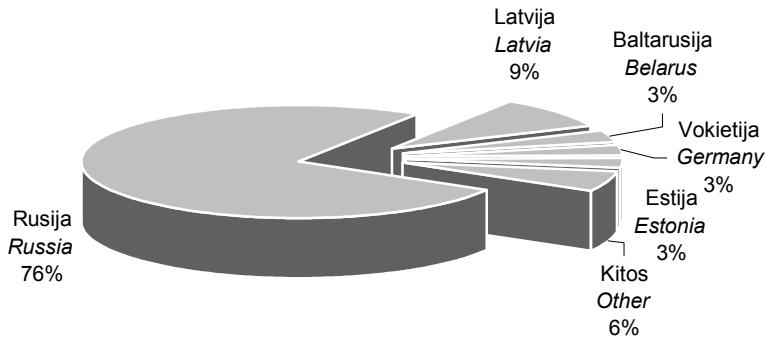
ti gerokai pigiau. Kita vertus, neretai dėl to nukenčia daržovių kokybė. Tačiau smulkieji lenkų daržininkai labai lankstūs ir aktyvūs realizuojant išaugintą produkciją. Todėl penktadalis

išaugintų daržovių eksportuojama. Iš Nyderlandų importuota 21,7 tūkst. t (27 proc. pomidorų, 25 proc. svogūnų, 18 proc. morkų ir burokėlių).

2 pav. Daržovių importas 2006 metais
Figure 2. Imports of vegetables in 2006

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

3 pav. Daržovių eksportas 2006 metais
Figure 3. Exports of vegetables in 2006

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, dėl padidėjusio agurkų eksporto į Latviją ir Rusiją jų išvežta 2,4 karto daugiau. Dėl 1,4 karto išaugusio pomidorų eksporto į Latviją ir 11 kartų – į Baltarusiją, 6,8 karto – į Rusiją pomidorų eksportuota 4 kartus daugiau. Svogūnų išvežta 4,4 karto (į Rusiją išvežta 4,4 karto daugiau), kopūstų – 7,7 ir morkų bei burokėlių – 4,3 karto (dėl atitinkamai 8,9 ir 4,8 karto padidėjusio eksporto į Rusiją) daugiau.

Daugiausia daržovių eksportuota į Rusiją – 72 tūkst. t (28 proc. kopūstų, 15 proc. pomidorų), Latviją – 8,8 tūkst. t (30 proc. pomidorų ir 27 proc. agurkų), Baltarusiją – 3,2 tūkst. t (40 proc. pomidorų, po 23 proc. morkų ir burokėlių bei svogūnų) (3 pav.).

Rusijoje 2006 metais išauginta 15,6 mln. t daržovių (2,6 proc. daugiau negu 2005 m.).

Tačiau vakarinėje Rusijos dalyje, kaip ir daugumoje Europos šalių, kontrastingi vasaros orai, kritulių stygius, o vėliau jų perteklius turėjo neigiamos įtakos daržovių laikymosi kokybei. Šalies saugyklose jų atsargos sparčiai mažėja. Kad daržovių užtektų iki naujojo derliaus, skatinamas daržovių importas, todėl kovo mėnesį gali padidėti ir lietuviškų kopūstų, morkų bei burokėlių eksportas į Rusiją.

Daržovių produktai. 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, pagaminta 2 kartus daugiau nekoncentruotų pomidorų tyrelių ir pastų, 31 proc. daugiau pomidorų sulčių, tačiau per 6 kartus mažiau koncentruotų pomidorų tyrelių ir pastų bei 2 kartus mažiau užšaldyta daržovių ir jų mišinių (3 lentelė).

3 lentelė / Table 3

Daržovių produktų gamyba 2005 ir 2006 metais
Production of vegetable products in 2005 and 2006

Produktai / Products	2005	2006	2006, palyginti su 2005 2006 compared to 2005, %
Pomidorų sultys, tūkst. l / <i>Tomato juice, thou. l</i>	3424,8	4492,1	131
Pomidorų kečupas ir kiti pomidorų padažai, tūkst. t <i>Tomato ketchup and other tomato sauces, thou. t</i>	12,8	13,9	109
Nekoncentruotos pomidorų tyrelės ir pastos, t <i>Tomato sauces and pastes non concentrated, t</i>	24,2	49,1	2 kartai
Koncentruotos pomidorų tyrelės ir pastos, t <i>Tomato sauces and pastes concentrated, t</i>	211,0	32,5	15
Paruošti ar konservuoti kopūstai, t <i>Cabbages prepared or preserved, t</i>	650,7	721,9	111
Paruoštos ar konservuotos išlukštentos pupelės, t <i>Shelled bean prepared or preserved, t</i>	51,3	48,2	94
Užšaldytos daržovės ir jų mišiniai, t <i>Frozen vegetables and mixtures, t</i>	761,3	383,1	50

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2006 metais 93 proc. pomidorų sulčių buvo parduota vidaus rinkoje. Pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų vidaus rinkoje parduota 88 proc., o nekoncentruotų ir koncentruotų pomidorų tyrelių ir pastų – 100 proc. Užšaldytų daržovių ir jų mišinių vidaus rinkoje parduota 77 proc., konservuotų kopūstų – 73 proc., paruoštų ar konservuotų išlukštentų pupelių – beveik visas kiekis.

Daržovių produktų užsienio prekyba.

Daržovių produktų užsienio prekybos balansas 2006 metais buvo neigiamas. Pomidorų sulčių įvežta 8,2 karto daugiau negu išvežta – importuota 4,6 tūkst. t: 53 proc. – iš Latvijos (po 1,36 Lt už litrą), 25 proc. – iš Lenkijos (po 1,80 Lt už litrą).

Pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų įvežta 1,4 karto daugiau nei išvežta. 56 proc. šios produkcijos eksportuota į Estiją, 32 proc. – į Latviją. Pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų į Estiją išvežta 14 proc. daugiau negu prieš metus. Daugiausia šios produkcijos importuota iš Latvijos (24 proc.), nors lyginamu-

ju laikotarpiu importas iš šios šalies sumažėjo 11 proc., o iš Lenkijos įvežta 21 proc., Nyderlandų – 17 proc. ir Ukrainos – 16 proc.

Paruoštų ar konservuotų be acto arba acto rūgšties pomidorų eksportas sudarė 3,8 proc. šių produktų importo. Jų importas išaugo 19 proc. Daugiausia šios produkcijos importuota iš Ispanijos (32 proc.) ir Kinijos (27 proc.). Importas iš Kinijos sumažėjo 25 proc., o iš Ispanijos padidėjo 4,2 karto.

Nauji teisės aktai. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2007 m. kovo 13 d. įsakymu Nr. 3D-111 patvirtino paramos už augalų sertifikuotą dauginamąją medžiagą 2007 metais teikimo taisykles. Kaip ir pernai, už elitinės sėklos/sertifikuotos sėklos kilogramą teikiama parama: agurkų – 500/80 Lt, raudonųjų burokėlių – 30/8 Lt, kopūstų – 500/50 Lt, paprastųjų morkų – 600/100 Lt, pomidorų – 2400/800 Lt, daržo pupelių – 12/4 Lt, daržo pupų – 5/2 Lt, ridikėlių – 35/10 Lt, svogūnų – 460/80 Lt, vienmečių paprikų – 1200/300 Lt.

PIENAS / MILK

2006 metais Lietuvos pieno sektoriuje tęsėsi ir gilėjo pasikeitimai, kurie atsirado 2004–2005 metais, Lietuvai įstojus į ES, vis labiau reiš- kiantis ES bendrosios rinkos tendencijoms.

Vidaus rinka. 2006 metais pieno supirki- mas augo sparčiau nei jo gamyba: pieno gamy- ba padidėjo 5,0 proc., o supirkimas – 6,7 proc. (1 lentelė). Tokia padėtis susiklostė, kadangi

daugėjo stambesnių prekynių pieno ūkių, kurie didino pieno gamybą ir pardavimą. Tuo tarpu nemaža dalis smulkiųjų ūkių iš viso nutraukė pieno gamybą. Dėl vykstančių struktūrinių poslinkių vidutinis bandos dydis išaugo nuo 2,7 karvės 2005 metų pabaigoje iki 3 karvių 2006 metų pabaigoje. Šie procesai turėtų plėtotis ir 2007 metais.

1 lentelė / Table 1

Pieno gamyba ir supirkimas 2005 ir 2006 metais, tūkst. t
Milk production and purchase in 2005 and 2006, in thou t

Rodikliai / Indicators	2005	2006	2006, palyginti su compared to 2005, %
Pagaminta pieno / Milk produced	1861,6	1955,0	105
Supirkta pieno: / Milk purchased:			
natūralaus / natural	1200,7	1280,7*	107
bazinio** / basic	1432,8	1539,4	107

* 4,11% riebalų / milk fat, 3,28% baltymų / protein.

** 3,4 % riebalų / milk fat, 3,0% baltymų / protein.

Šaltiniai: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2006. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2006; Lietuvos žemės ūkis 2005. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2006; Žemės ūkio produkcijos supir- kimas 2007 01 01. – V. Statistikos departamentas prie LRV, 2007.

Per dešimt 2006–2007 kvotos metų mėnesių įvykdyta apie 75 proc. bendrosios nacionalinės pardavimo perdirbti pieno kvotos. Galima prognozuoti, kad per likusius du pieno kvotos metų mėnesius kvota nebus viršyta. Greičiausiai ir ateinančiais kvotos metais ši riba nebus peržengta.

ES veterinarinius reikalavimus atitinkantis pienas 2006 metais sudarė 95 proc. viso supir- kto pieno (2005 m. – 93 proc.). Supirkto pieno sudėtis per metus mažai pasikeitė: riebumas išliko toks pat, o baltymų kiekis padidėjo nuo 3,25 proc. iki 3,28 proc.

Vidutinė natūralaus pieno supirkimo kaina Lietuvoje 2006 metais buvo 693 Lt/t. Palyginti

su 2005-aisiais, ji išaugo 2,5 proc. – faktiškai tik dėl stambių pieno gamintojų dalies augimo. Lietuvoje vidutinė pieno supirkimo kaina nuo įstojimo į ES išlieka pati žemiausia tarp ES šalių (2 lentelė). Ją lemia pieno perdirbėjų pie- no supirkimo kainų politika, kai smulkiems pieno gamintojams už superkamą pieną moka- ma daug mažesnė kaina nei stambiesiems. Stambiųjų pieno gamintojų gaunama kaina yra artima vidutinei ES. Lietuvos pieno ūkyje tebe- vyraujant smulkiems pieno gamintojams, vidu- tinė kaina išlieka žemiausia ES. 2007 metais vidutinei pieno supirkimo kainai didėti taip pat nematyti kitų priežasčių – tik stambių pieno gamintojų dalies augimas.

Natūralaus pieno supirkimo kainos Baltijos šalyse, Lenkijoje ir ES-15 2005 ir 2006 metais
Natural milk purchase prices in the Baltic States, Poland and EU-15 in 2005 and 2006

Šalis / Country	2005 Lt/t	2006 Lt/t	2006, palyginti su compared to 2005, %
Lietuva / Lithuania	676	693	103
Latvija / Latvia	770	807	105
Estija / Estonia	877	840	96
Lenkija / Poland	775	801**	103
ES-15* / EU-15*	985	963	98

* 4,2 proc. riebumo / milk fat, 3,35 proc. baltymų / protein.

** Išankstiniai duomenys / Preliminary data.

Šaltiniai: Lietuvos žemės ūkis 2005. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2006; Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2007 01 01. – V. Statistikos departamentas prie LRV, 2007; www.csb.lv; www.milkprices.nl; www.stat.ee; www.stat.gov.pl

Pagrindinių pieno produktų gamyba* 2005 ir 2006 metais, tūkst. t
Production of main dairy products in 2005 and 2006, in thou t

Pieno produktai / Dairy products	2005	2006	2006, palyginti su / compared to 2005, %
Geriamasis pienas** / Drinking milk	76,8	83,6	109
Rūgpienis, kefyras / Curdled milk, kefir	29,1	33,9	116
Jogurtas / Yoghurt	14,6	18,1	124
Grietinė ir jos mišiniai / Sour cream	22,6	25,1	111
Varškė / Curd	13,1	17,7	135
Sviestas ir kiti pieno riebalai bei aliejai; pieno pastos / Butter & other fats & oils derived from milk; dairy spreads	16,0	18,0	113
Sūriai / Cheese	72,9	86,5	119
Valgomieji ledai** / Ice cream	22,9	22,8	100
Pieno konservai / Canned milk	11,7	14,8	126

* Pagrindinių pramonės įmonių duomenys / Data of major milk enterprises.

** Mln. l / Mill. l.

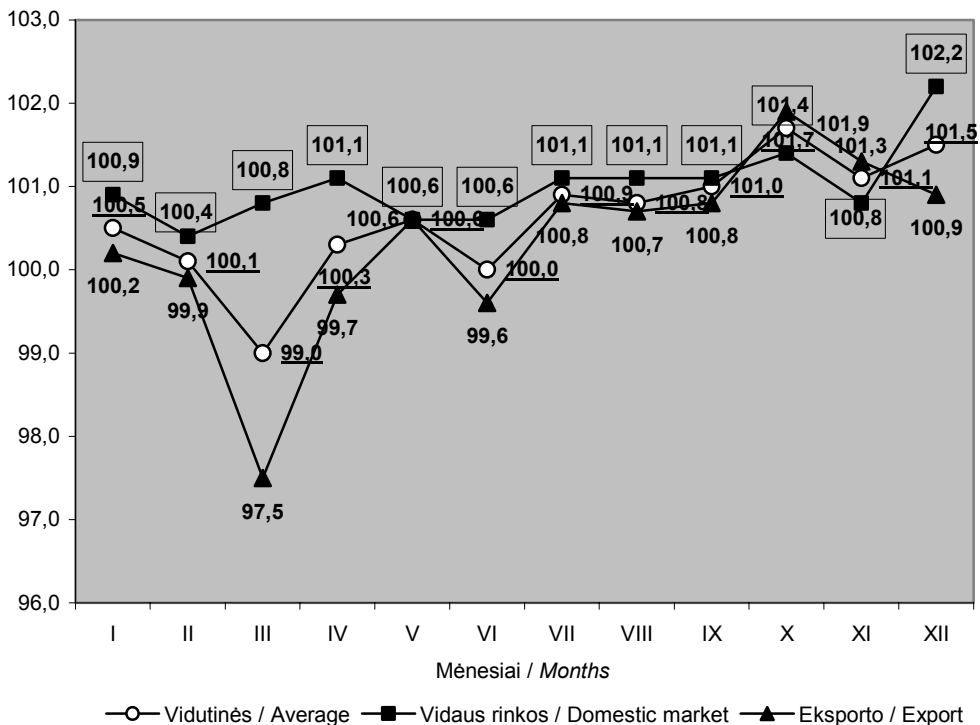
Šaltinis: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2006 m. sausio–gruodžio mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007.

Per 2006 metus iš Latvijos ir Estijos pieno supirkimo įmonių importuota 119,6 tūkst. t žaliavinio pieno (3 kartus daugiau nei 2005 m.), kurio vidutinė kaina – 966 Lt/t. Tuo pačiu metu į Lenkiją eksportuota 6,2 tūkst. t žaliavinio pieno vidutine 950 Lt/t kaina. Artimiausiu metu turėtų tęstis pieno žaliavos importas, o eksporto mastai priklausys nuo pieno gamintojų ir perdirbėjų tarpusavio santykių.

2006 metais augo visų pieno produktų gamyba, beveik nepakito tik valgomųjų ledų gamybos mastai (3 lentelė). 2006-aisiais, palyginti su praėjusiais metais, labiausiai padidėjo varškės (35 proc.), pieno konservų (26 proc.) ir jogurto (11 proc.) gamyba.

Pieno produktų įmonių kainos 2006 metų gruodį, palyginti su tuo pačiu 2005-ųjų laikotarpiu, vidutiniškai padidėjo 1,5 proc. 2006 metais Lietuvoje parduotų pieno produktų kainos per metus svyravo nežymiai, šiek tiek pakilo tik metų pabaigoje (1 pav.). Eksporto kainos kito netolygiai, nors vyravo didėjimo tendencija, o per metus tepakilo 0,9 proc.

Per 2006 metus vidaus rinkoje padidėjo visų pieno produktų įmonių kainos, išskyrus kai kurių sūrių. Daugiausia pabrango natūralaus riebumo pienas ir lieso pieno milteliai (po 8 proc.), o Goudos sūris 3 proc. atpigėjo (4 lentelė).

1 pav. Pieno pramonės parduotos produkcijos kainų pokyčiai 2006 metais (2005-12=100 proc.)
Figure 1. Changes in producer prices of dairy products in 2006 (December 2005=100%)

Šaltinis: Gamintojų kainų indeksai. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2006.

Vidaus rinkoje parduotų pieno produktų įmonių kainos 2005 ir 2006 metais, Lt/t
Producer prices of dairy products in the domestic market in 2005 and 2006, Lt/t

Produkto pavadinimas Products	2005-12	2006-12	2006-12, palyginti su compared to 2005-12, %
Natūralus pienas, ne mažesnio kaip 3,5 proc. riebumo, 1 l pakuotėje <i>Natural milk, ≥ 3,5% milk fat, 1 l pack</i>	1515	1641	108
Pasterizuotas 2,5 proc. riebumo pienas, 1 l pakuotėje / <i>Pasteurised milk, 2,5% milk fat, 1 l pack</i>	1175	1214	103
Grietinė, 30 proc. riebumo <i>Sour cream, 30 % milk fat</i>	4730	5080	107
Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	6541	7047	108
Sviestas, 82 proc. riebumo <i>Butter, 82 % milk fat</i>	10910	11560	106
Tepieji riebalų mišiniai, 62–80 proc. riebumo <i>Dairy spreads, 62–80 % milk fat</i>	8850	9050	102
Sūriai: / <i>Cheese:</i>			
Goudos / <i>Gouda</i>	10120	9830	97
„Tilsit“ / <i>Tilsit</i>	10330	10860	105

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

**Kai kurių pieno produktų įmonių kainos Baltijos valstybėse, Lenkijoje ir Vokietijoje
2006 metų gruodžio mėnesį, Lt/t**

*Producer prices of selected dairy products in the Baltic states, Poland and Germany
in December 2006, Lt/t*

Produktai / Products	Lietuva Lithuania	Latvija Latvia	Estija Estonia	Lenkija Poland	Vokietija Germany
Pienas, 2–2,5 proc. riebumo <i>Milk, 2–2,5% milk fat</i>	1214*	1390	1240	1228	...
Sviestas, 82 proc. riebumo <i>Butter, 82% milk fat</i>	8988	9370	9413	8840	9100
Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	7047*	7165	7713	7675	8207
Goudos sūris <i>Cheese Gouda</i>	9413	10680**	10873***	9675	...

* Vidaus rinkos kainos / *Domestic market.*

** „Tilsit“ tipo.

*** Edamo tipo.

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Lietuvos pieno perdirbimo įmonių produktų kainos, per 2005 metus priartėjusios prie kitų ES šalių kainų, tokios pačios išliko ir 2006-aisiais. Palyginus 2006 metų gruodžio Baltijos šalių, Lenkijos ir Vokietijos pieno produktų įmonių kainas (5 lentelė), matyti, kad jos nesulygino, bet yra panašios ir atitinka produktų kokybę, prekės ženklą, kilmės šalį ir pan. 2007 metais dar neprognozuojamas pieno produktų kainų kilimas pasaulinėje rinkoje, tad ir Lietuvos įmonių parduodamos produkcijos kainos neturėtų pastebimai didėti, greičiausiai jos išlaikys praeitų metų kitimo tendencijas.

2006 metais pieno perdirbimo įmonės toliau intensyviai naudojo eksporto subsidijomis, bet intervenciniais sviesto ir nugriebto pieno miltelių supirkimais nebuvo pasinaudota. Pagal kitas pieno rinkos reguliavimo priemones teišmokėta 1,8 proc. visos paramos. Eksporto subsidijos sudarė 73,9 mln. Lt, arba daugiau kaip

98,2 proc. paramos. Iš viso pieno perdirbimo įmonėms ir pieno produktų vartotojams išmokėta 75,2 mln. Lt paramos. Per 2006 metus nežymiai padidėjo tik sviesto eksporto subsidijos (apie 6 proc.), o kitų pieno produktų grupių sumažėjo: už nugriebto pieno miltelius jos jau nebemokamos, nenugriebto pieno miltelių subsidijos sumažėjo apie 80 proc., sūrio – 23 proc.

Pieno produktų įmonių kainų kilimas Lietuvoje lėmė ir mažmeninių kainų didėjimą. Pakilo daugelio pieno produktų, išskyrus varškę, mažmeninės kainos (6 lentelė). Gerokai žemesnės kainos yra Estijoje, nors pieno supirkimo vidutinė kaina yra didžiausia iš visų Baltijos valstybių, o įmonių kainos ne mažesnės nei Latvijoje ar Lietuvoje. Žemesnės pieno produktų mažmeninės kainas Estijoje lemia mažiau koncentruota ir dėl to labiau konkuruojanti tarpusavyje mažmeninė prekyba.

6 lentelė / Table 6

**Kai kurių pieno produktų mažmeninės kainos Baltijos valstybėse
2005 ir 2006 metų gruodžio mėnesį, Lt**
*Retail prices of selected dairy products in the Baltic States
in December 2005 and 2006, Lt*

Pieno produktai <i>Dairy products</i>	Lietuva / Lithuania			Latvija / Latvia		Estija / Estonia	
	2005-12	2006-12	2006-12, palyginti su 2005-12, %	2006-12	palyginti su Lietuva, %	2006-12	palyginti su Lietuva, %
Pienas, 2,5 proc. riebumo, l / Milk, 2.5% milk fat, l	1,66	1,76	106	1,97	112	1,52	86
Sviestas, kg / Butter, kg	15,71	16,06	102	12,67	79	14,26	89
Grietinė, 20–25 proc. riebumo, kg <i>Sour cream 20–25% milk fat, kg</i>	5,73	5,77	101	6,01	104	4,56	79
Varškė, 5–9 proc. riebumo, kg / Curd, 5–9% milk fat, kg	10,25	9,74	95	9,77	100	8,94	92

Šaltiniai: Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2004; Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005.

Užsienio prekyba. Lietuvos užsienio prekybos pienu ir pieno produktais balansas išlieka teigiamas, eksportas 2006 metais 4,6 karto viršijo importą. Importo augimo tempai, kaip ir anksčiau, lenkia eksporto, tačiau, palyginti su 2005 metais, šiek tiek lėčiau: 2005-aisiais importas išaugo 2,4, o 2006-aisiais – 1,7 karto. Eksportas atitinkamai padidėjo 12 ir 16 proc.

2006 metais pieno produktų eksportuota už 1027,5 mln. Lt. Išaugo daugelio pieno produktų, išskyrus nenugriebto pieno miltelius, kondensuotą pieną be cukraus ir kazeiną, pardavimas užsienio rinkose (7 lentelė). Šios tendencijos labai panašios į buvusias 2005-aisiais. Vertine išraiška labiausiai išaugo sūrių ir varškės eksportas – padidėjo 93,2 mln. Lt. Santykinai labiausiai išaugo pieno cukraus (76 proc.), jogurto (48 proc.) ir sviesto (30 proc.) eksportas.

7 lentelė / Table 7

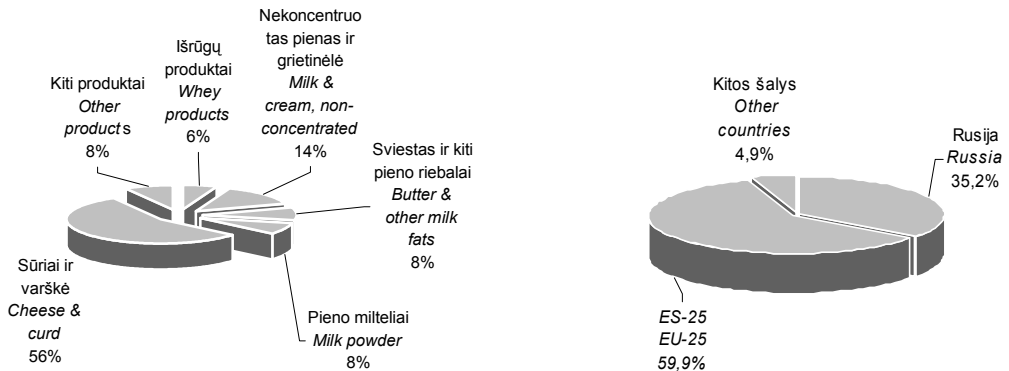
Pieno produktų eksportas 2005 ir 2006 metais, tūkst. Lt
Exports of dairy products in 2005 and 2006, in thou Lt

KN kodas CN code	Pieno produktai / Products	2005	2006	2006, palyginti su compared to 2005, %
0401	Nekoncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, not concentrated</i>	137012,9	146948,5	107
0402	Koncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, concentrated</i>	105281,0	110261,7	105
040210	Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	71447,9	79175,5	111
040221	Nenugriebto pieno milteliai <i>Whole milk powder</i>	2569,3	1309,7	51
040291	Kondensuotas pienas be cukraus <i>Milk, condensed without sugar</i>	9922,3	6557,1	66
040299	Kondensuotas pienas su cukrumi <i>Milk, condensed with sugar</i>	21226,6	23186,8	109
0403	Fermentuotas arba raugintas pienas ir grietinėlė <i>Fermented or acidified milk and cream</i>	8042,5	9880,7	123
040310	Jogurtas / Yoghurt	1231,1	1818,4	148
0404	Išrūgos ir produktai iš natūralių pieno komponentų <i>Whey & products consisting of natural milk constituents</i>	53902,5	58136,2	108
0405	Sviestas ir kiti pieno riebalai ir aliejai, pieno pastos <i>Butter & other fats & oils derived from milk, dairy spreads</i>	66353,0	86127,2	130
0406	Sūriai ir varškė / Cheese & curd	477700,2	570921,0	120
2105	Valgomieji ledai / Ice cream	22946,6	26244,2	114
350110	Kazeinas / Casein	8345,2	3261,0	39
170211- 170219	Pieno cukrus / Milk sugar	8966,4	15738,0	176
Iš viso / Total		888550,2	1027518,5	116

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Lietuvoje yra visos sąlygos didinti pieno produktų eksportą: superkant daugiau pieno, gaminama daugiau jo produktų, auga ir žaliavinio pieno, ir pieno produktų importas.

2006 metais eksporto struktūra, palyginti su 2005-aisiais, mažai pakito: sūris bei varškė, kaip ir keletą ankstesnių metų, sudarė didžiausią lyginamąjį svorį (56 proc.). 14 proc. sudarė nekonzentruotas pienas ir grietinėlė, po 8 proc. – sviestas ir pieno riebalai – sviestas ir pieno milteliai (2 pav.).

2 pav. Pieno produktų eksporto struktūra 2006 metais
Figure 2. Structures of dairy products exports in 2006

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento prie LRV duomenys).

2006 metų geografinėje eksporto struktūroje vyravo 2005-ųjų tendencijos, t. y. didėjo į Rusiją, mažėjo į ES šalis išvežamų produktų lyginamasis svoris. Eksportas į Rusiją išaugo 52 proc., o į ES valstybes – tik 2,1 proc. Atsižvelgiant į pieno perdirbimo įmonių ketinimus, galima prognozuoti, kad šios tendencijos išsilaikys ir 2007 metais. Tačiau didelės eksporto dalies koncentravimas vienoje rizikingoje rinkoje ateityje gali atnešti įmonėms didelių nuostolių.

Didžiausią pieno produktų rinką ES erdvėje 2006 metais Lietuvos pieno perdirbėjai rado Italijoje ir Vokietijoje – ten eksportuota atitin-

kamai 26 ir 25 proc. į ES išvežtų pieno produktų, 9 proc. – į Lenkiją. Viena iš pagrindinių eksportuotų prekių – sūris.

2006 metų gruodį, palyginti su tuo pačiu 2005-ųjų laikotarpiu, eksportuotų pieno produktų kainos išaugo 0,9 proc. Tačiau vidutinės metinės daugelio eksportuotų pieno produktų kainos sumažėjo (8 lentelė), labiausiai – nekonzentruoto pieno ir grietinėlės (25 proc.) bei jogurto (24 proc.). Tačiau pieno cukraus kaina pakilo 3 kartus (dėl to net 76 proc. išaugo jo eksportas), išrūgų – 9 proc., koncentruoto pieno ir valgomųjų ledų – po 5 proc.

Vidutinės eksportuotų pieno produktų kainos 2005 ir 2006 metais, Lt/t
Average prices of dairy products exported in 2005 and 2006, Lt/t

KN kodas CN code	Pieno produktai / Dairy products	2005	2006	2006, palyginti su compared to 2005, %
0401	Nekoncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, not concentrated</i>	3950	2960	75
0402	Koncentruoti pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, concentrated</i>	5440	5690	105
040210	Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	6510	6800	105
040221	Nenugriebto pieno milteliai <i>Whole milk powder</i>	6820	5580	82
040291	Kondensuotas pienas be cukraus <i>Milk, condensed without sugar</i>	2910	2900	100
040299	Kondensuotas pienas su cukrumi <i>Milk, condensed with sugar</i>	4640	4410	95
0403	Fermentuotas arba raugintas pienas ir grietinėlė <i>Fermented or acidified milk and cream</i>	2630	2620	100
040310	Jogurtas / <i>Yoghurt</i>	2690	2050	76
0404	Išrūgos ir produktai iš natūralių pieno komponentų <i>Whey & products consisting of natural milk constituents</i>	2680	2920	109
0405	Sviestas ir kiti pieno riebalai ir aliejai, pieno pastos <i>Butter & other fats & oils derived from milk, dairy spreads</i>	7920	7010	89
0406	Sūriai ir varškė / <i>Cheese & curd</i>	9240	9190	99
040610	Švieži sūriai ir varškė / <i>Fresh cheese & curd</i>	8850	8790	99
040690	Riebūs sūriai / <i>Fat cheese</i>	9390	9330	99
210500	Valgomieji ledai / <i>Ice cream</i>	5370	5650	105
350110	Kazeinas / <i>Casein</i>	19300	19140	99
170211- 170219	Pieno cukrus / <i>Milk sugar</i>	1870	5880	314

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Eksportuojamų pieno produktų kainos 2007 metais pastebimai kilti neturėtų, kadangi nenumatomas pieno produktų kainų didėjimas ir pasaulinėse rinkose. Žinoma, nedideli svyravimai galimi. Kai kurių pieno produktų kainų kitimo tendencijos ne visada atitinka bendrąsias. Tikėtina, kad gali tęstis nenugriebto pieno miltelių kainų didėjimas, nes jų pasaulinėje rinkoje trūksta, ir nežinia, kada rinka bus prisotinta. Bendrosios pajamos iš eksporto turėtų didėti, kadangi produkcijos turėtų būti išvežama vis daugiau.

Toliau sparčiai didėja importuojamų į Lietuvą pieno ir jo produktų kiekiai. 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, importas išaugo 68 proc. Pieno ir jo produktų įvežta už 224,4 mln. Lt. Neskaitant žaliavinio pieno, pieno produktų importas padidėjo 13,6 proc. Pagrindiniai įvežti produktai, be žaliavinio pieno (kuris sudarė 52 proc. viso importo), buvo fermentuoti ir rauginti pieno produktai (16 proc. viso importo), sūriai ir varškė (12 proc.), valgomieji ledai (9 proc.). 2006-ųjų importo struktūra nuo 2005-ųjų skyrėsi tik išaugusiu žaliavinio pieno lyginamuoju svoriu.

Beveik 100 proc. importuoto pieno ir pieno produktų 2006 metais įvežta iš ES šalių, daugiausia iš Latvijos (57 proc.) ir Lenkijos (21 proc.). 89 proc. importo iš Latvijos sudarė žaliavinis pienas. Su visomis pagrindinėmis užsienio prekybos pieno produktais šalimis prekybos balansas 2006 metais buvo teigiamas.

Pagrindinės pieno ir jo produktų importo priežastys yra pieno žaliavos trūkumas, kainų

skirtumai ir produktų įvairovės didinimas. Importo didėjimą lemia supaprastėjusios prekybos sąlygos bendrojoje ES rinkoje. Reikėtų laukti ir tolesnio pieno ir jo produktų importo į Lietuvą didėjimo, kadangi minėtos priežastys neišnyksta, be to, plečiasi ir pati ES.

Nauji teisės aktai. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. 3D-17 patvirtintos naujos duomenų apie pieną ir pieno gaminius teikimo taisyklės bei pieno supirkimo ir pieno gaminių gamybos ir pardavimo ataskaitų formos.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. 3D-47 iš dalies pakeistos pieno supirkimo taisyklės. Pagal pakeitimus pieno supirkėjai turės patys pasitikrinti pieno gamintojų karvių registraciją ir ar nebuvo nutrauktas pieno supirkimas iš šio gamintojo; papildyti reikalavimai pieno gamintojams ir įgaliotajai laboratorijai bei supirkėjams; patikslintas PVM sąskaitų faktūrų ar sąskaitų faktūrų turinys.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. vasario 2 d. įsakymais Nr. 3D-44 ir Nr. 3D-45, vadovaujantis 2003 m. rugsėjo 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1788/2003, nustatančio mokesčių pieno ir pieno produktų sektoriuje, padarytais pakeitimais, vienu punktu papildomos Pieno gamybos kvotų sistemos administravimo taisyklės bei duodami pavedimai VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centrai bei Nacionalinei mokėjimo agentūrai.

2006 metai Lietuvos gyvulių augintojams nebuvo sėkmingi. Gyvulių supirkimo tempai sulėtėjo – galvijų supirkta net 16 proc. mažiau. Dėl sausros vasarą nepakankamai apsirūpinta pašarais, o pašarinių grūdų kainos išaugo 35 proc. Dėl eksporto subsidijų sumažėjimo ir pigios lenkiškos mėsos pasiūlos 2007 metų pradžioje skerdyklos sumažino ir taip mažas galvijų supirkimo kainas, nors prieš metus teigė, kad šalyje neliks galvijų. Greičiausiai taip ir bus, jei patys mėsos perdirbėjai progai pasitaikius keis savo nuostatas. Per praėjusius metus net trečdalis gimusių veršelių eksportuota. Nors už juos buvo nemažai mokama, tačiau, įvertinus ir tiesiogines išmokas, kurias augintojai būtų gavę pardavę suaugusius galvijus, prarasta apie 180 mln. Lt pajamų. Kažin ar verta valstybei remti veislinių gyvulių pirkimą (tam kasmet skiriama apie 5–7 mln. Lt paramos), jei augintojai savo noru atsisakė keliasdešimt kartų didesnių lėšų.

2007 metų kovo mėnesį Žemės ūkio ministerijos organizuotame pasitarime kartu su gyvulių augintojais ir mėsos perdirbėjais buvo bandyta ieškoti kelių susidariusioms problemoms spręsti. Vargu ar taip staigiai galima ką nors pakeisti, jei pagrindinė visų problemų priežastis – abipusio šalių bendradarbiavimo, noro tartis nebuvimas. Galbūt reiktų pavyzdį imti iš piešininkų, kurie tokias problemas ėmė spręsti prieš gerą dešimtmetį. Žemės ūkio ministerija, siekdama pagerinti padėtį, 2006 metų rudenį bandė keisti tiesioginių išmokų mokėjimo sąlygas, tačiau tai nedavė teigiamo rezultato. Dar daugiau – už prastesnės kokybės mėsą mokama daugiau nei už gerą. Tokį rezultatą galima gauti tik ydingai taikant vertinimo ir mokėjimo sistemą. Toks faktas rodo, kad rinkos sąlygomis bet kokia valstybės įtaka neduos rezultatų, jei abu partneriai neras bendros kalbos. Išėitis ga-

lima – jei iš anksto bus sutarta dėl pardavimo per metus su kiekvienu galimu partneriu, o supirkimo kainos bus reguliuojamos pagal išankstinį susitarimą – pagal ES šalių atitinkamos skerdenų klasės skelbiamą vidurkį. Jei kiaulių augintojams mėsos perdirbėjai moka ES vidurkį, tai kodėl to negalima sutarti su galvijų augintojais?

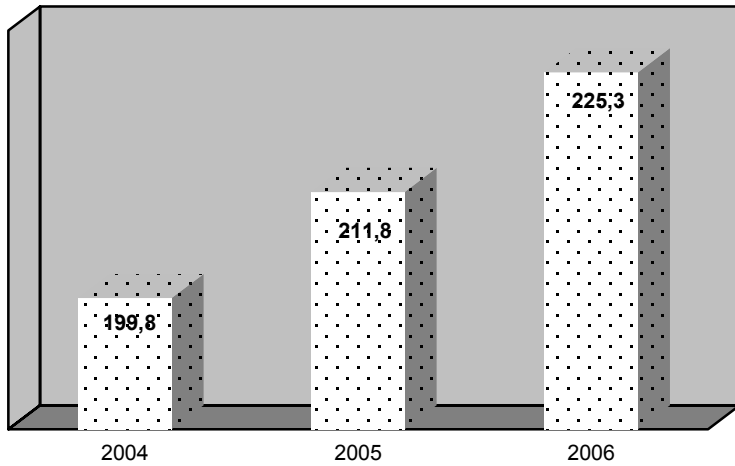
Paukštinkystės sektorius kiekvienais metais didina gamybos apimtį, nes čia panašaus pobūdžio problemų nėra – paukščių auginimas ir perdirbimas sukonzentruotas vienoje rankose. Todėl smulkiems galvijų augintojams reiktų kooperuotis, kad galėtų išspręsti bent komercinius klausimus.

2006 metais beveik du kartus išaugęs gyvulių eksportas nulėmė teigiamą mėsos ir gyvulių užsienio prekybos balansą. Eksportas viršijo importą 13 proc. Per 2006 metus mėsos ir gyvulių eksportas vertine išraiška išaugo net 42 proc. 2006 metais supirkta 225,3 tūkst. t gyvulių ir paukščių (1 pav.), 27 proc. daugiau paukščių, 12 proc. – kiaulių, bet 26 proc. mažiau avių ir ožkų, 13 proc. – galvijų nei per tą patį 2005 metų laikotarpį.

JAUTIENA

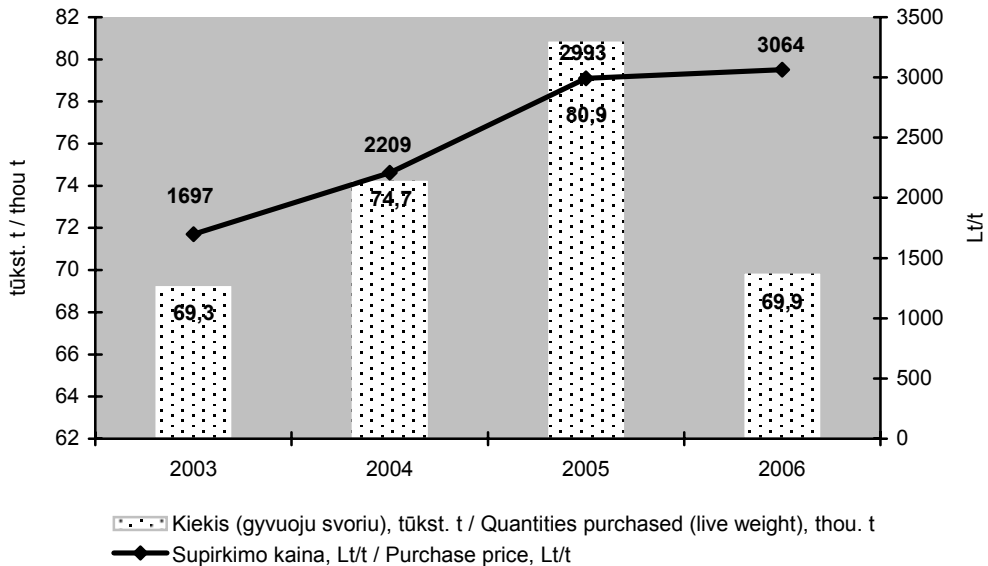
Vidaus rinka. Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro (ŽŪIKVC) duomenimis, Lietuvoje 2007 m. sausio 1 d. 163,2 tūkst. ūkių buvo auginama 860 tūkst. galvijų. Tai 14 proc. mažiau ūkių ir 5 proc. mažiau galvijų negu prieš metus. Net 13 proc. sumažėjo ir supirkimas (2 pav.). Vidutinė galvijų gyvojo svorio kaina išaugo 2,4 proc.

Palyginti su 2005 metų tuo pačiu laikotarpiu, daugiausia sumažėjo veršelių (33 proc.) ir bulių (23 proc.) supirkimas (1 lentelė).

1 pav. Gyvulių ir paukščių supirkimas (gyvuoju svoriu) 2004–2006 metais, tūkst. t
Figure 1. Purchase of livestock and poultry in 2004–2006, thou. t

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2 pav. Galvijų supirkimas (gyvuoju svoriu) 2003–2006 metais
Figure 2. Purchase of cattle (live weight) in 2003–2006

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Galvijų supirkimas 2005 ir 2006 metais
Purchase of cattle in 2005 and 2006

Galvijų grupės Group of cattle	2005		2006		Pokyčiai, proc. Changes, %	
	vnt. / heads	t	vnt. / heads	t	vnt. / heads	t
Galvijai, iš viso Cattle, total	180803	38658	151124	33567	84	87
Veršeliai < 1 m. Calves < 1 year	10205	412	6814	286	67	69
Telyčios > 1 m. Heifers > 1 year	32597	6685	25781	5384	79	81
Buliai (1–2 m.) Bulls (1–2 years)	75257	17183	57982	13920	77	81
Kiti buliai / Other bulls	5796	1429	6231	1665	108	112
Karvės / Cows	56948	12886	54316	12312	95	96

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Galvijų supirkimo kainos Lietuvoje ir ES šalyse 2007 metų 7-ąją savaitę
Cattle purchase prices in Lithuania and EU countries in the 7th week of 2007

Galvijų klasės Class of cattle	Kaina, Lt/100 kg / Price, Lt/100 kg			Lietuva, palyginti su ES/Lenkija, Lithuania compared to EU/Poland, %
	Lietuvoje Lithuania	ES / EU	Lenkijoje Poland	
Jauni buliai (vidutiniškai) Young bulls (on average)	665,0	1111,5	824,9	60/81
Jauni buliai (O2) Young bulls	663,6	957,1	806,6	69/82
Karvės (vidutiniškai) Cows (on average)	467,5	757,9	647,1	62/72
Karvės (P2) Cows	454,0	610,1	566,9	74/80
Telyčios (vidutiniškai) Heifers (on average)	529,7	1078,7	702,3	49/75
Telyčios (O3) Heifers	546,9	876,3	700,2	62/78

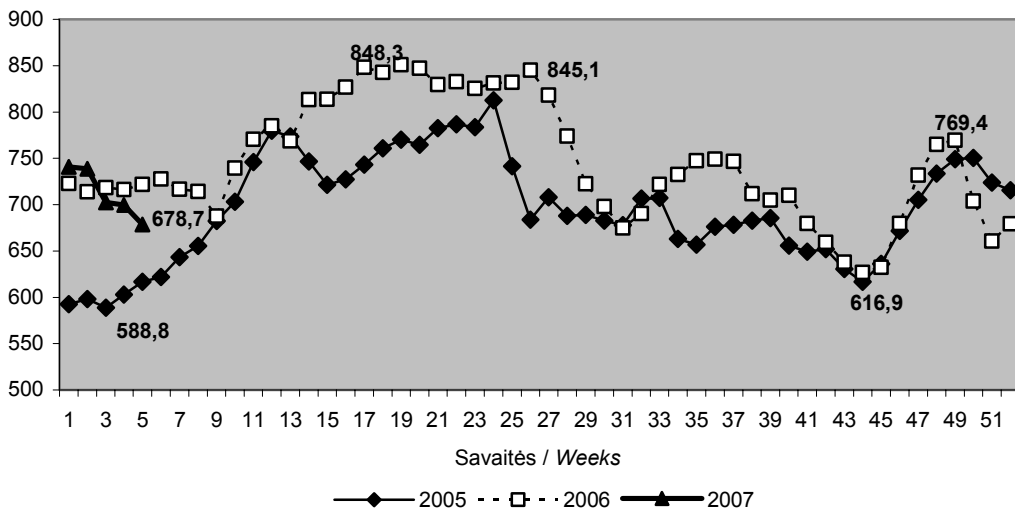
Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

Tarp supirktų galvijų daugiausia yra bulių (42 proc.). Galvijų skerdenų kokybė išlieka žemo lygio. Pagal VĮ „Gyvulininkystės produktyvumo kontrolė“ duomenis 2006 metais tik 5 proc. skerdenų buvo E, U ir R raumeningumo klasių. O raumeningumo klasės supirkta 48 proc., o žemiausios P klasės – 47 proc. skerdenų. Jaunų bulių grupėje daugiausia (33 proc.) supirkta O2 klasės, karvių grupėje (29 proc.) – P2 klasės, o telyčių grupėje (31 proc.) – O3 klasės gyvulių. Prasta mėsos kokybė turėjo neigiamos įtakos šalies rinkos kainoms ir mažino eksporto apimtis. Galvijų supirkimo kainos Lietuvoje dar gerokai atsilieka nuo ES šalių vidutinių kainų (2 lentelė).

Tokių pačių galvijų supirkimo kainos 2007 metų vasario viduryje Lietuvoje buvo vidutiniškai 30–40 proc. mažesnės nei vidutinės ES ir 20–25 proc. mažesnės nei Lenkijoje. Ypač Lietuvoje išsiskiria žema telyčių supirkimo kaina. Pagal Europos Komisijos duomenis nei vienoje

ES šalyje, išskyrus Lietuvą, nėra tokių atvejų, kai už žemesnės klasės tos pačios rūšies gyvulius būtų mokama daugiau nei už aukštesnės. Mūsų šalyje už O3 klasės jauną bulių buvo mokama daugiau negu už R3 klasės, už P3 klasės karvę – daugiau negu už O3, O4 klasės telyčią – daugiau negu už R3. Tokia skerdyklų taikoma mokėjimo sistema neskatina auginti geresnės kokybės galvijų.

Jaunų bulių supirkimo kainų Lietuvoje tendencijos 2006 metais buvo panašios kaip ES: pavasarį jos buvo daug didesnės nei rudenį, tačiau svyravo daug labiau (apie 35 proc.) nei ES. Jaunų bulių vidutinė metinė supirkimo kaina (745,5 Lt/100 kg) buvo 7 proc. didesnė negu 2005-aisiais (3 pav.). 2007 metų pradžioje (7-ąją savaitę) didžiausios O2 klasės jaunų bulių supirkimo kainos buvo Portugalijoje ir Graikijoje (1312 Lt/100 kg), mažiausios – Latvijoje (518 Lt/100 kg), Lietuvoje (664 Lt/100 kg) ir Rumunijoje (671 Lt/100 kg).

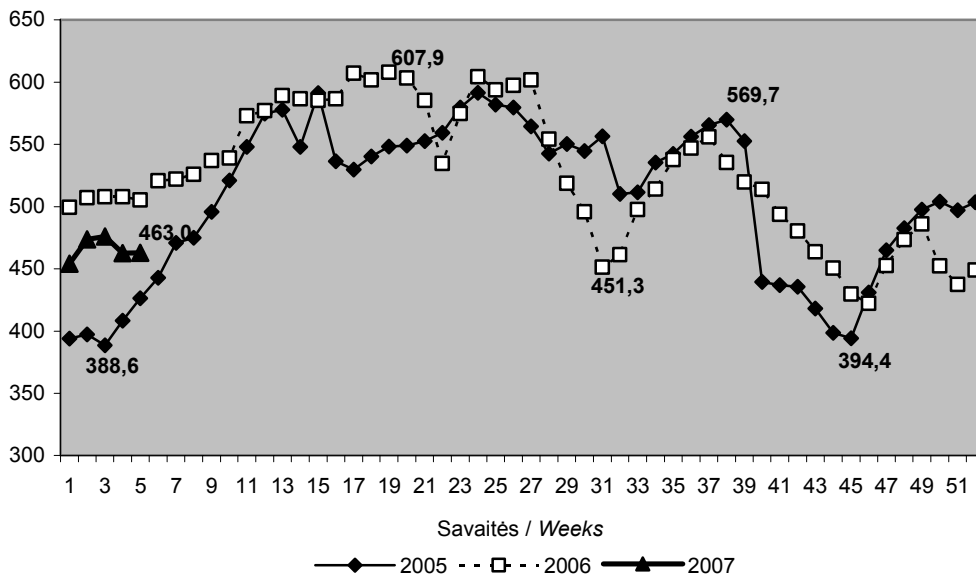

3 pav. Jaunų bulių skerdenų supirkimo kainos 2005–2007 metais, Lt/100 kg
 Figure 3. Purchase prices of young bull carcasses in 2005–2007, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

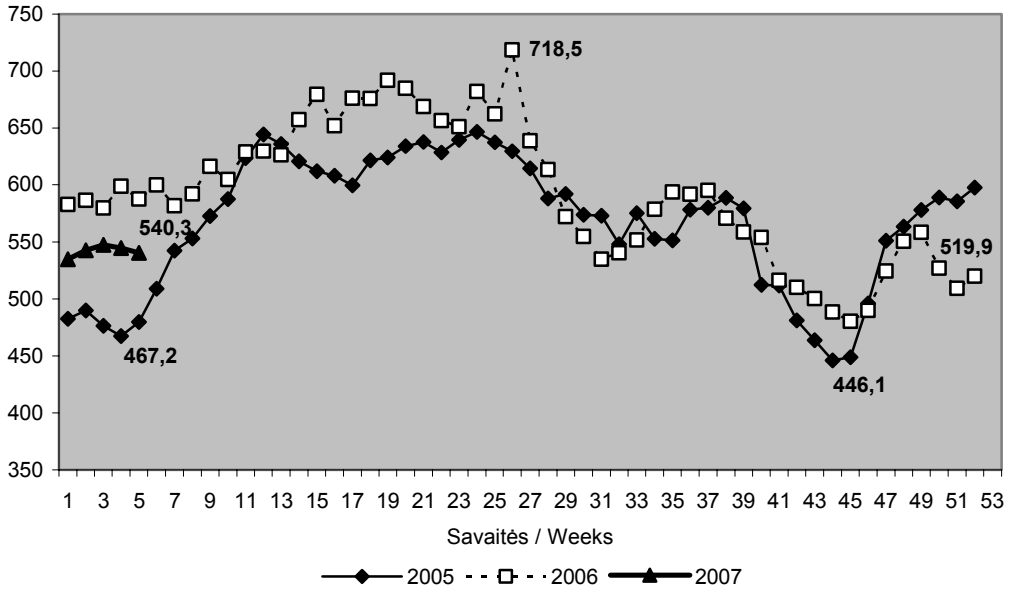
2006 metais skerdimui supirkta 5 proc. mažiau karvių negu 2005-aisiais. Jų vidutinė supirkimo kaina (526,5 Lt/100 kg) buvo 3,6 proc. didesnė negu 2005-aisiais (4 pav.). 2007 metų pradžioje (7-ąją savaitę) didžiausia P2 klasės karvių supirkimo kaina buvo Liuksemburge (794 Lt/100 kg), Prancūzijoje (742 Lt/100 kg) ir Švedijoje (729 Lt/100 kg), o mažiausia – Slovėnijoje (349 Lt/100 kg), Latvijoje ir Estijoje (po 417 Lt/100 kg).

2006 metų telyčių vidutinė supirkimo kaina (592 Lt/100 kg) buvo 4,3 proc. didesnė negu 2005-aisiais (5 pav.), o jų supirkta net 20 proc. mažiau. 2007 metų pradžioje (7 savaitę) didžiausios O3 klasės telyčių supirkimo kainos buvo Graikijoje (1221 Lt/100 kg), Ispanijoje (1083 Lt/100 kg) ir Jungtinėje Karalystėje (992 Lt/100 kg), mažiausios – Latvijoje (505 Lt/100 kg), Lietuvoje (547 Lt/100 kg) ir Rumunijoje (556 Lt/100 kg).

4 pav. Karvių skerdenų supirkimo kainos 2005–2007 metais, Lt/100 kg
 Figure 4. Purchase prices of cow carcasses in 2005–2007, Lt/100 kg

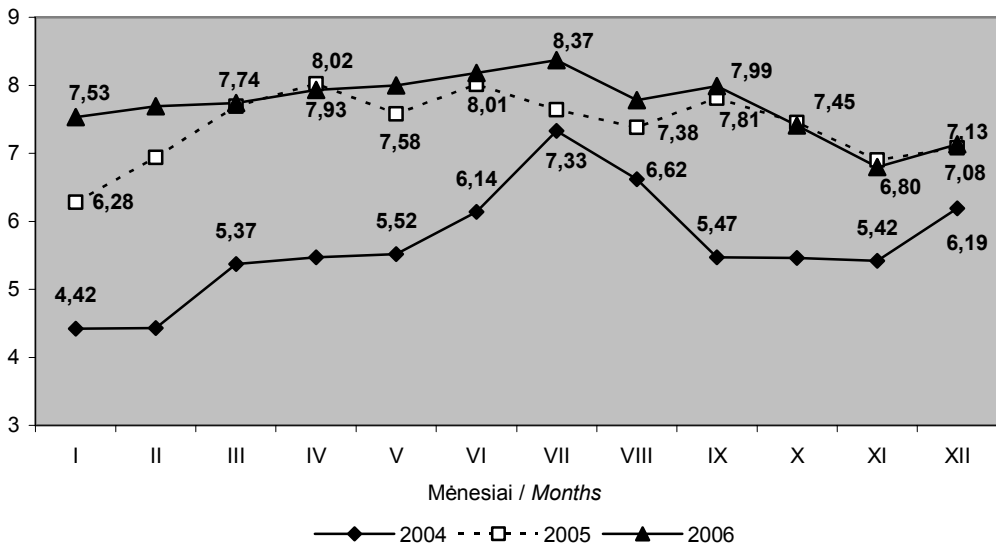
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

5 pav. Telyčių skerdenų supirkimo kainos 2005–2007 metais, Lt/100 kg

Figure 5. Purchase prices of heifer carcasses in 2005–2007, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

6 pav. Lietuvos gamintojų jautienos kainos dinamika 2004–2006 metais, Lt/kg

Figure 6. Average producer prices of beef in Lithuania in 2004–2006, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

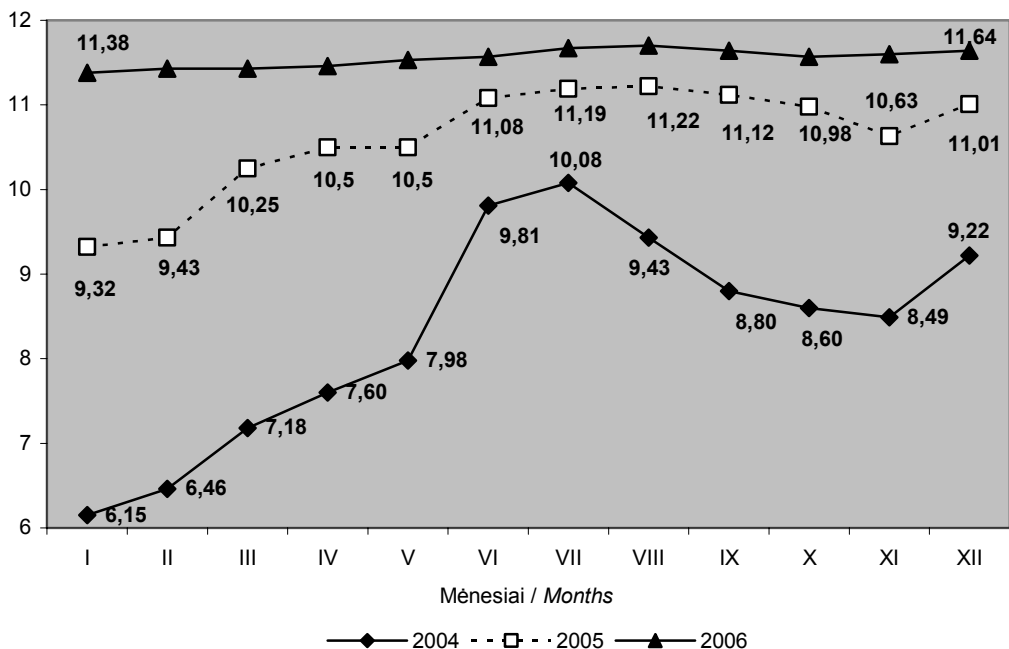
Lietuvos mėsos perdirbimo pramonės įmonių vidutinė jautienos realizavimo kaina 2006 metais buvo 4 proc. didesnė negu 2005-aisiais (6 pav.). Jautienos mažmeninės kainos struktūroje įmonės dalis sudarė apie 13 proc.

Pagal išankstinius Statistikos departamento duomenis mėsos perdirbimo įmonėse per 2006 metus jautienos pagaminta 9 proc. mažiau nei 2005-aisiais. 46 proc. jos eksportuota, 29 proc. realizuota vidaus rinkoje. Likusi dalis perdirbta. Užsienio ir vidaus rinkose parduota tiek pat

kiek 2005 metais, o perdirbimui sunaudota beveik 30 proc. mažiau.

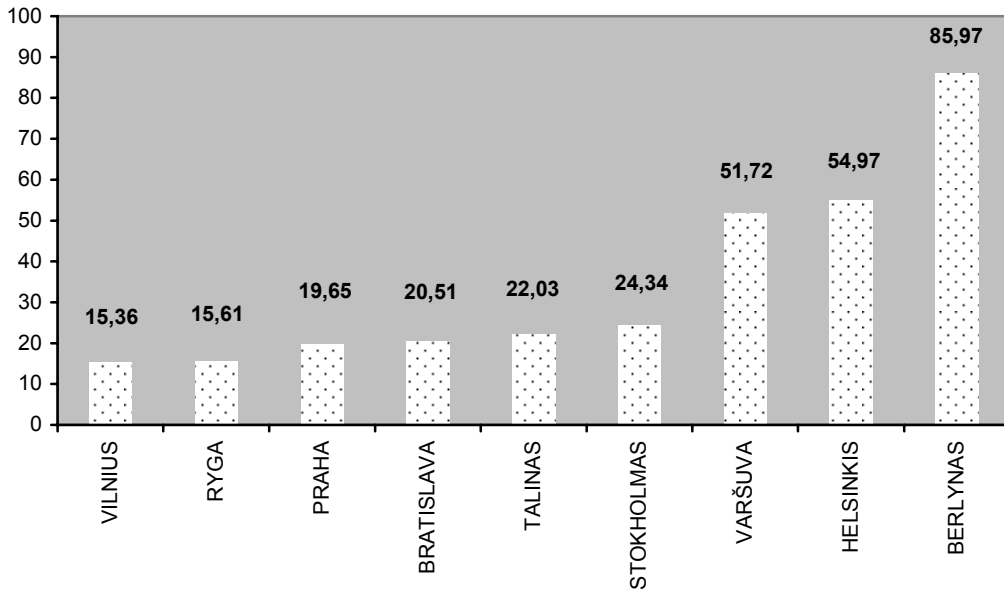
Mažmeninė I kategorijos jautienos su kaulu kaina Lietuvoje 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, buvo 9 proc. didesnė ir visus metus beveik nesikeitė (7 pav.). Kainos struktūroje prekybininkų dalis sudarė apie 29 proc., o augintojų – 53 proc.

Per 2004–2006 metų laikotarpį jautienos mažmeninė kaina išaugo beveik du kartus, tačiau Lietuvoje, palyginti su kitomis ES šalimis, ji buvo beveik 5 kartus mažesnė (8 pav.).

7 pav. I kategorijos jautienos su kaulu mažmeninė kaina 2004–2006 metais, Lt/kg
 Figure 7. Retail prices of beef with bone (Category I) in 2004–2006, Lt/kg

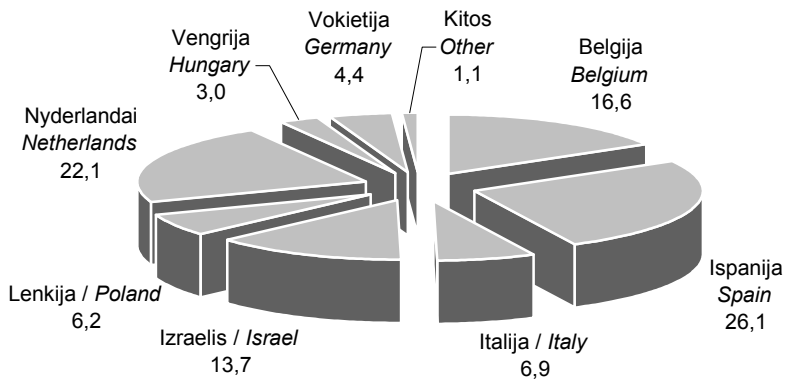
Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

**8 pav. Jautienos nugarinės mažmeninė kaina kai kurių ES šalių sostinėse
2006 metų gruodžio mėnesį, Lt/kg**

Figure 8. Retail prices of beef tenderloin in selected EU capitals in December 2006, Lt/kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

9 pav. Veršelių eksportas pagal šalis 2006 metais, proc.

Figure 9. Export of calves by country in 2006, per cent

Užsienio prekyba. ŽŪIKVC duomenimis, per 2006 metus eksportuota 119,9 tūkst. galvijų, iš kurių 99 proc. – veršeliai iki 8 mėn. amžiaus. Veršelius imta eksportuoti į daugiau šalių nei iki tol (9 pav.). Palyginti su 2005 metais, 2006-aisiais galvijų ir veršelių eksportas išaugo (36 proc.), ypač į Belgiją ir Italiją.

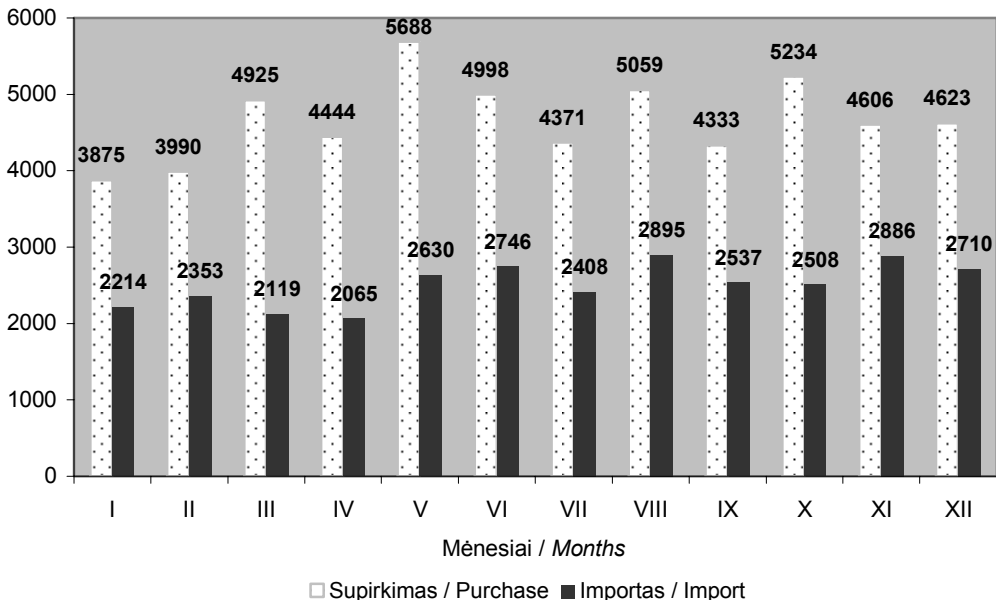
Vertine išraiška jautienos eksportas viršijo importą net 8 kartus. Per 2006 metus išvežta 23,3 tūkst. t jautienos už 189,5 mln. Lt. Palyginti su 2005 metais, eksportas vertine išraiška išaugo net 35 proc., o natūra – 7 proc. Eksportas į Italiją buvo net 2,7 karto, į Nyderlandus – 1,8 karto didesnis, tačiau į Baltarusiją eksportuota beveik 5 kartus, į Vokietiją – 40 proc. mažiau. Daugiausia jautienos išvežta į Rusiją (41 proc.), Nyderlandus (20 proc.), Vokietiją ir Italiją po 9 proc. Už jautienos eksportą į trečiąsias šalis (46 proc. viso eksporto) išmokėta 37,2 mln. Lt eksporto

gražinamųjų išmokų, tai 14 proc. daugiau nei per 2005 metus.

Per 2006 metus net 4 kartus padidėjo jautienos importas. 2005 metais jo kiekiai buvo visai neįdomūs (728 t), o 2006 metais įvežta 3,5 tūkst. t, daugiausia iš Latvijos (61 proc.) ir Lenkijos (28 proc.).

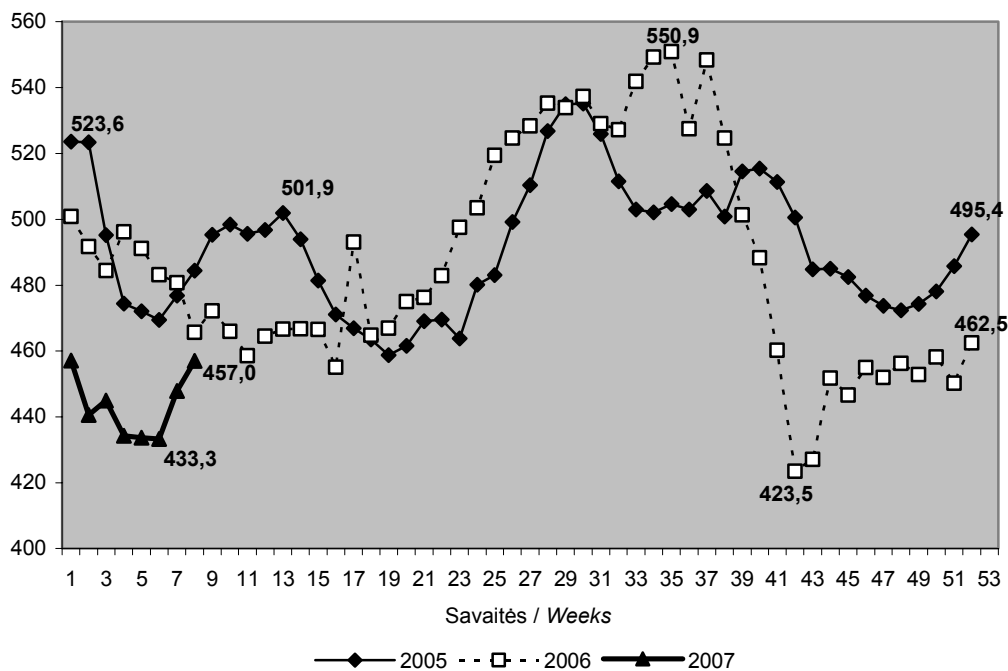
KIAULIENA

Vidaus rinka. Per 2006 metus skerdyklos ir mėsos perdirbimo įmonės supirko 739,2 tūkst. kiaulių, palyginti su 2005 metais, 11 proc. (skerdienos svoriu) daugiau. Didėjo ne tik kiaulių supirkimas, bet ir kiaulienos importas (10 pav.). Kiaulienos produktų gamybai sunaudojama net 35 proc. importuotos kiaulienos. Per 2006 metus į šalį įvežta ketvirtadaliu (7,4 tūkst. t) daugiau minėtos mėsos nei per 2005-uosius.

10 pav. Kiaulienos supirkimas ir importas 2006 metais, t
Figure 10. Purchase and import of pork in 2006, t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

11 pav. Kiaulių supirkimo (skerdienos svoriu) kainos 2005–2007 metais, Lt/100 kg
Figure 11. Purchase prices of pork (carcass weight) in 2005–2007, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

2006 metais vidutinė kiaulių supirkimo kaina (487 Lt/100 kg) buvo 1 proc. mažesnė nei 2005 metais. Mažėjimą lėmė kainų kritimas paskutinįjį ketvirtį (11 pav.).

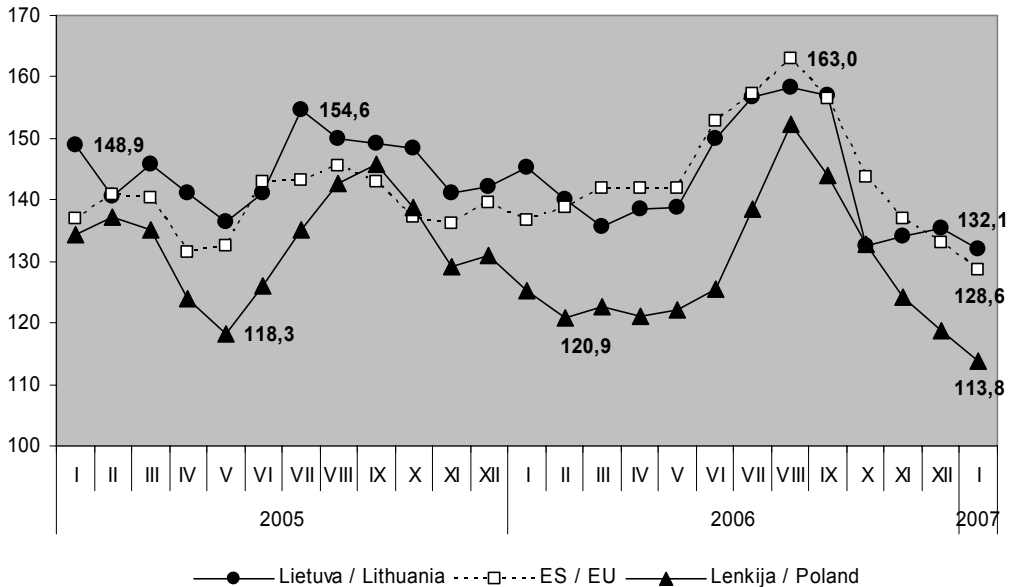
2007 metų sausio mėnesį Lietuvoje vidutinė E kategorijos kiaulienos supirkimo kaina buvo 456 Lt/100 kg, 2,7 proc. didesnė už ES vidurkį. Mažiausia kiaulių supirkimo kaina buvo Lenkijoje (393 Lt/100 kg), Nyderlanduose (396 Lt/100 kg) ir Danijoje (402 Lt/100 kg).

Dėl importo į Rusiją iš ES apribojimų kiaulienos supirkimo kainos IV ketvirtį krito daugelyje ES šalių. 2006–2007 metų vidutinių mėnesio supirkimo kainų dinamika ES, Lenkijoje ir Lietuvoje pateikta 12 paveiksle.

Pagal išankstinius Statistikos departamento duomenis per 2006 metus mėsos įmonės ir cechai pardavė 5,4 proc. kiaulienos daugiau nei 2005-aisiais. Beveik visa (97 proc.) kiauliena realizuota šalies rinkoje.

Mėsos perdirbėjai 2006-aisiais kiaulienos kainą nežymiai didino, tačiau spalį ji sumažėjo net 12 proc. ir buvo mažiausia nuo metų pradžios (13 pav.). Kiaulienos mažmeninės kainos struktūroje įmonės dalis sudarė apie 13 proc.

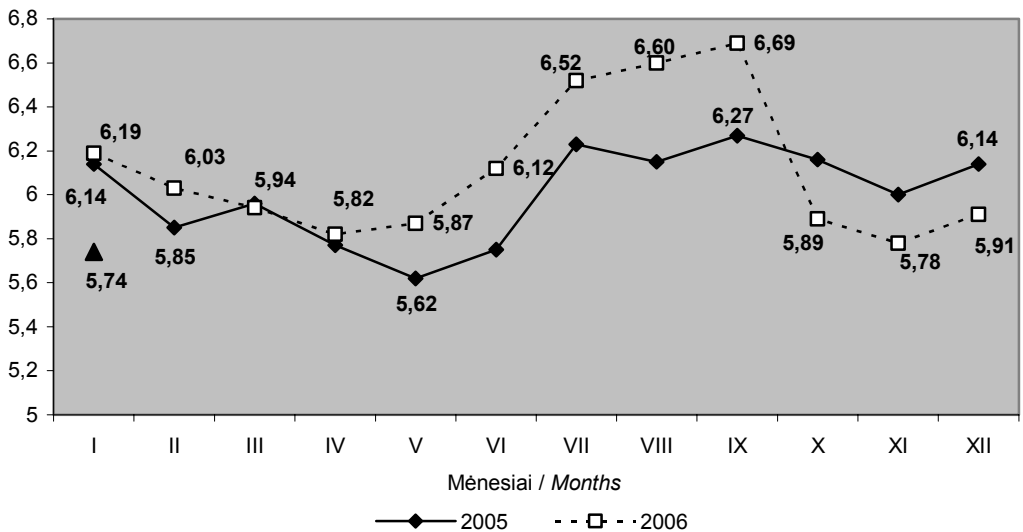
2006 metais vidutinė mažmeninė kiaulienos su kaulu kaina buvo 5 proc. didesnė negu 2005-aisiais (14 pav.). Kiaulienos mažmeninės kainos struktūroje prekybininkų dalis sudarė apie 28 proc., o augintojų – 54 proc.

12 pav. Kiaulių supirkimo (skerdenos svoriu) kainos Lietuvoje, ES ir Lenkijoje 2005–2007 metais, eurai/100 kg

Figure 12. Purchase prices of pork (carcass weight) in Lithuania, EU and Poland in 2005–2007, EUR/100 kg

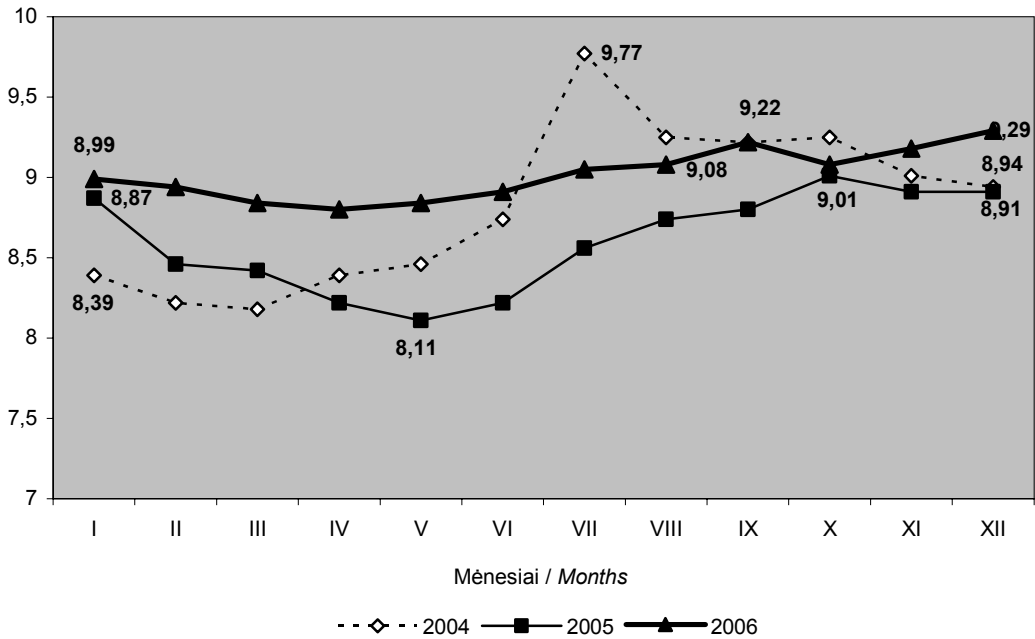
Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

13 pav. Lietuvos gamintojų parduotos kiaulienos vidutinės kainos 2005–2007 metais, Lt/kg

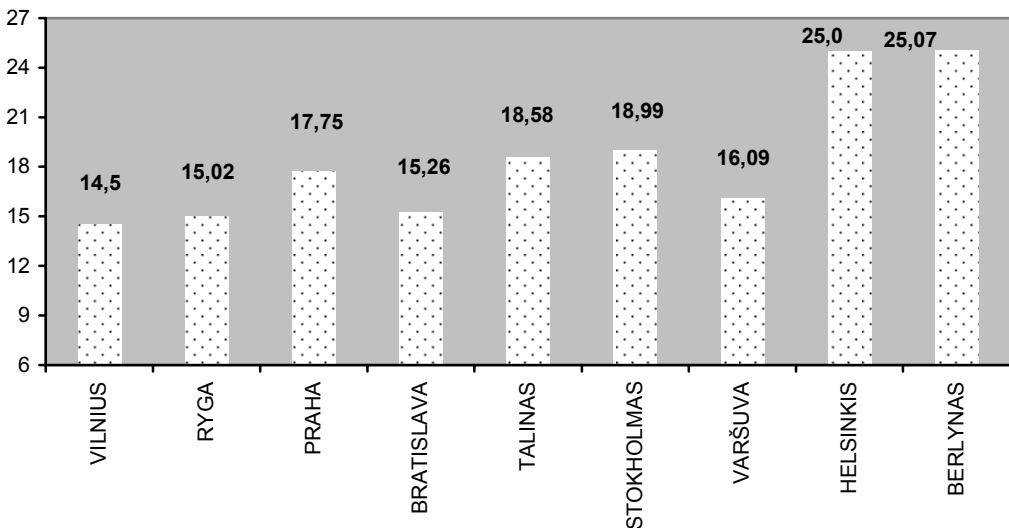
Figure 13. Average producer prices of pork in Lithuania in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

14 pav. I kategorijos kiaulienos su kaulu mažmeninė kaina 2004–2006 metais, Lt/kg
 Figure 14. Retail prices of pork with bone (Category I) in 2004–2006, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

15 pav. Kiaulienos nugarinės mažmeninė kaina kai kurių ES šalių sostinėse
 2006 metų gruodžio mėnesį, Lt/kg
 Figure 15. Retail prices of pork tenderloin in selected EU capitals in December 2006, Lt/kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Per 2006 metų laikotarpį kiaulienos mažmeninė kaina beveik nesikeitė, tačiau Lietuvoje, palyginti su kitomis ES šalimis, buvo pati mažiausia (15 pav.).

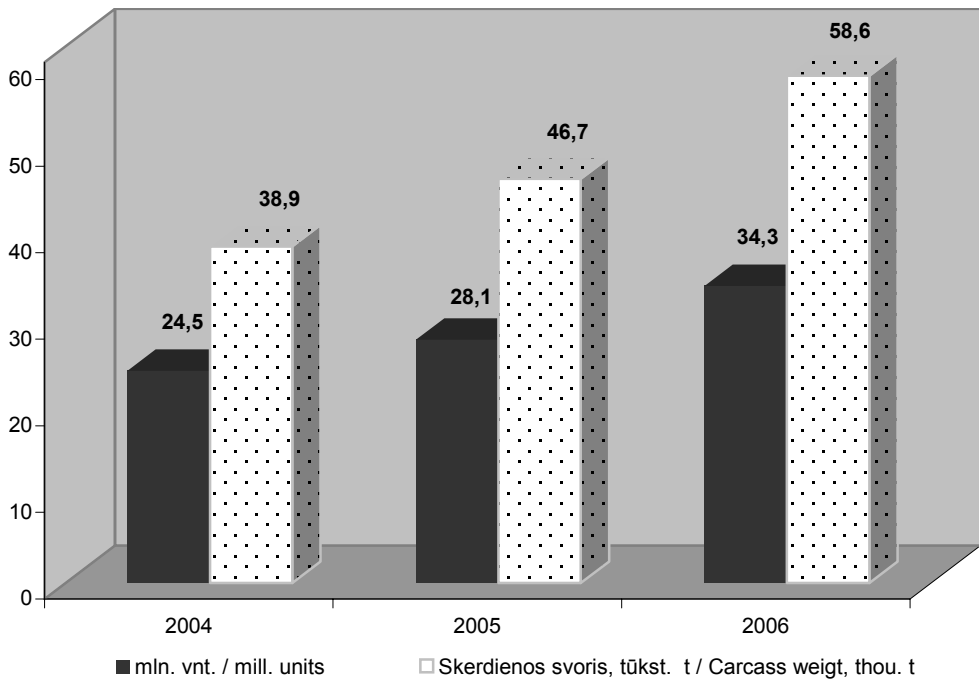
Užsienio prekyba. Kiaulienos importas į šalį didėja. Per 2006 metus įvežta 30,4 tūkst. t kiaulienos, arba 33 proc. daugiau nei 2005-aisiais. Bendra importo vertė – 181,8 mln. Lt, iš jų gyvų kiaulių importas sudarė tik 10 proc. Eksportuota labai mažai – 2,2 tūkst. t kiaulienos ir 125 tūkst. kiaulių, iš jų 60 tūkst. paršelių. Bendra eksporto vertė – 56 mln. Lt, o skerdienos eksportui tenka tik 29 proc.

Daugiausia kiaulienos įvežta iš Lenkijos (63 proc.), Estijos (11 proc.) ir Vokietijos (8 proc.).

Pigiausia kiauliena importuota iš Švedijos (409,1 Lt/100 kg) ir Suomijos (482,2 Lt/100 kg). Daugiau kaip pusė (28,3 mln. Lt) kiaulienos išvežama į Rusiją, po penktadalį – į Latviją ir Lenkiją.

PAUKŠTIENA

Vidaus rinka. Paukštienos gamybos apimtys Lietuvoje nuolat auga. 2006 metais supirktą 79,5 tūkst. t paukščių (gyvojo svorio), jų skerdienos gauta 25,5 proc. daugiau nei prieš metus ir net 1,5 karto daugiau nei 2004-aisiais (16 pav.). Tačiau paukštienos išeiga per dvejus metus sumažėjo 1 proc.

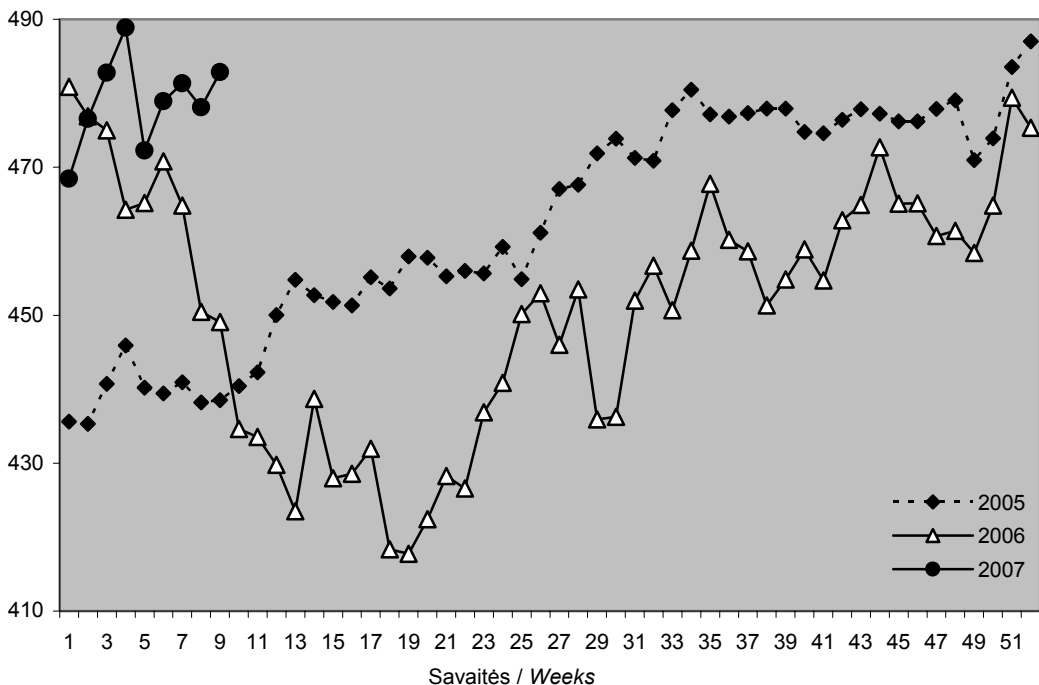
16 pav. Paukščių supirkimas Lietuvoje 2004–2006 metais
Figure 16. Purchase of poultry in Lithuania in 2004–2006

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Didžiąją paukštienos dalį (94,1 proc.) Lietuvoje 2006 metais sudarė vištiena, likusią – kalakutiena, kurios lyginamasis svoris didėja.

Nurimus paukščių gripo sukeltai sumaiščiai, paukštienos kaina ES 2006 metų balandžio mėnesį ėmė didėti. Analogiški rinkos pokyčiai pasireiškė ir Lietuvoje. Jau 2006 metų gegužės mėnesį vištų skerdenų kaina pradėjo kilti nuo žemiausio per paskutinius trejus metus lygio. Ši tendencija išliko iki 2007 metų vasario. Vištų skerdenų kaina 2007 metų ketvirtąją savaitę buvo pati didžiausia per visą 2005–2007 metų laikotarpį – 488,86 Lt/100 kg. 2007 metų pirmąsias devynias savaites vidutinė vištienos kaina po didelių nuosmukių jau buvo daugiau nei 2 proc. didesnė negu 2006-aisiais ir 9 proc. – nei 2005-aisiais tuo pačiu metu (17 pav.).

Vištienos kainų augimui Lietuvoje įtakos turėjo kainų didėjimo tendencijos visoje ES, nes vėl ėmė didėti paukštienos paklausa. Labiausiai 2007 metų sausio–vasario mėnesiais, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, vištiena pabrango Italijoje, o mažiausiai – Airijoje. Tačiau ši mėsa 2007 metų sausio–vasario mėnesiais kainavo mažiau (vidutiniškai 3,2 proc.) nei prieš metus Suomijoje, Švedijoje, Slovėnijoje, Danijoje ir Čekijoje (3 lentelė). Lietuvą galima išskirti kaip vieną iš valstybių, kurioje paukščių mėsa 2007 metų sausio–vasario mėnesiais, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, buvo pabrangusi mažiausiai – 2,3 proc.

17 pav. Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/100 kg
 Figure 17. Average producer price of chicken carcasses in Lithuania in 2005–2007, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

**Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina 2006 ir 2007 metų sausio–vasario mėnesiais
ES valstybėse, Lt/100 kg**

*Average sale-price of chicken carcasses in EU countries
in January–February 2006 and 2007, Lt/100 kg*

Šalis / Country	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Bulgarija / Bulgaria		422,02	
Lenkija / Poland	341,64	425,54	124,6
Čekija / Czech Republic	482,06	447,41	92,8
Lietuva / Lithuania	467,87	478,66	102,3
Jungtinė Karalystė / United Kingdom	455,13	483,96	106,3
Portugalija / Portugal	415,80	486,12	116,9
Nyderlandai / Netherlands	498,93	527,38	105,7
Belgija / Belgium	452,92	532,23	117,5
Latvija / Latvia	495,36	538,12	108,6
Danija / Denmark	540,45	539,40	99,8
Rumunija / Romania		558,21	
Slovakija / Slovakia	512,07	559,77	109,3
Estija / Estonia	533,66	568,81	106,6
Švedija / Sweden	590,60	571,96	96,8
Ispanija / Spain	529,47	572,09	108,1
Malta / Malta	568,90	576,57	101,3
Vengrija / Hungary	498,38	582,80	116,9
Airija / Ireland	580,45	584,84	100,8
Slovėnija / Slovenia	618,59	586,63	94,8
Austrija / Austria	621,28	634,40	102,1
Prancūzija / France	484,07	638,77	132,0
Italija / Italy	376,75	650,37	172,6
Suomija / Finland	672,45	670,07	99,6
Vokietija / Germany	597,14	671,91	112,5
Graikija / Greece	553,10	674,09	121,9
Kipras / Cyprus	617,10	701,66	113,7
ES / EU	486,33	558,65	114,9

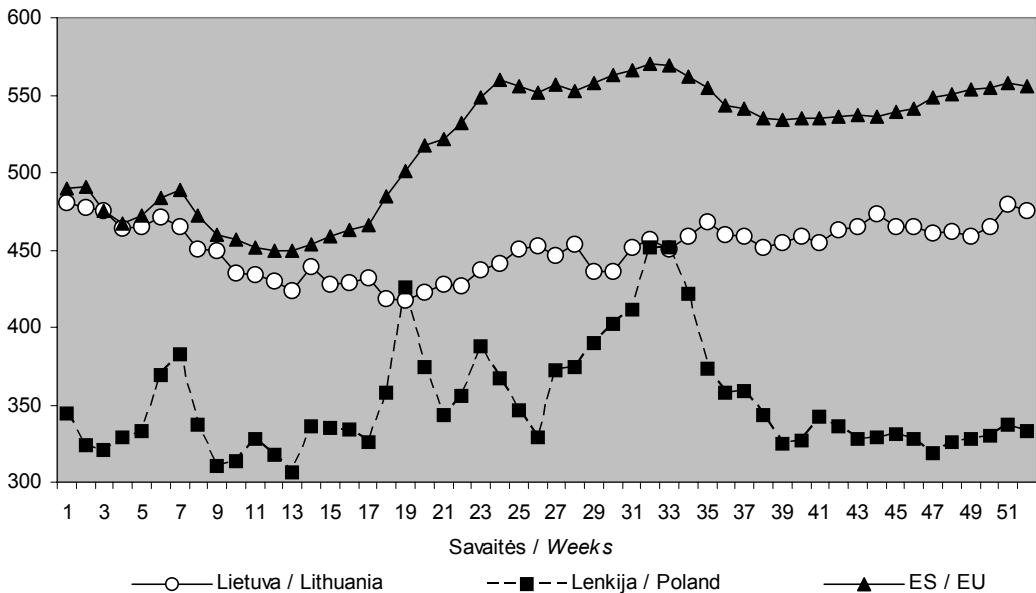
Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

2007 metų sausio–vasario mėnesiais vištų skerdenų vidutinė kaina įvairiose ES šalyse buvo skirtinga. Brangiausia vištiena buvo Pietų valstybėse – Kipre (701,66 Lt/100 kg) ir Graikijoje (674,09 Lt/100 kg), o pigiausia – Vidurio ir Rytų Europos šalyse – Bulgarijoje (422,02 Lt/100 kg), Lenkijoje (425,54 Lt/100 kg) ir Čekijoje (447,41 Lt/100 kg). Mūsų šalyje vištiena kainavo apie 14,3 proc. mažiau nei vidutiniškai ES.

Lietuviškos paukštienos konkurencingumui grėsmę kelia Lenkija, kurios paukštienos kaina 2006 metais buvo pati mažiausia ES, iš jos daugiausia importuota vištienos į Lietuvą, bei naujoji mažų kainų ES valstybė – Bulgarija. 2006 metų pabaigoje, kai visoje ES, taip pat ir Lietuvoje, buvo stebimas paukščių mėsos brangimas, Lenkijoje kaina buvo mažinama (18 pav.). Tokias tendencijas paskatinti galėjo

Rusijos ir Lenkijos konfliktas, po kurio buvo uždrausta importuoti mėsos produktus į Rusiją iš Lenkijos. Stengiantis rasti išeitį, taikomos Lenkijos dempingo priemonės gali būti ir kitose šalyse.

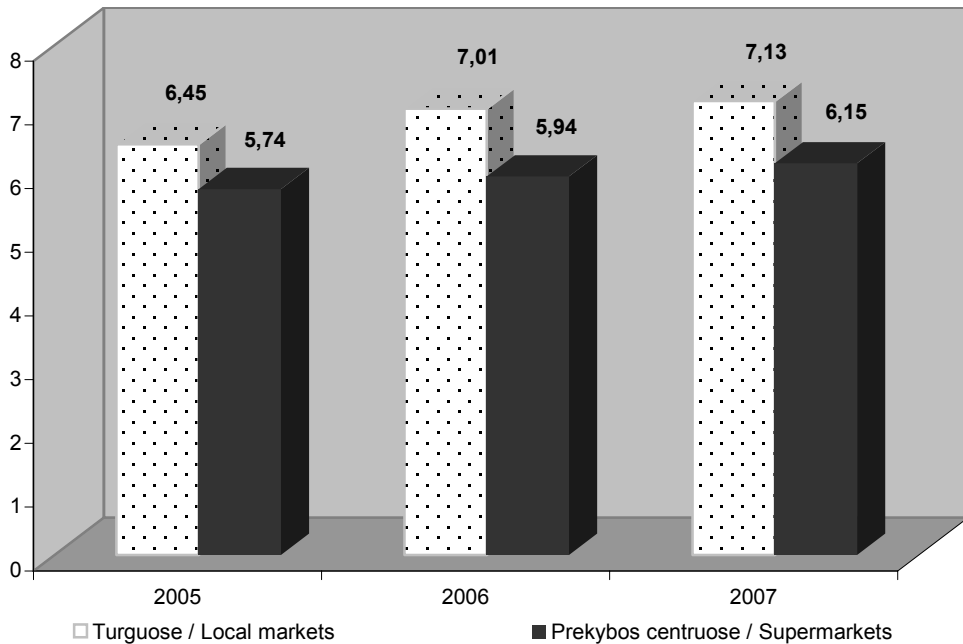
Ir didmeninė, ir mažmeninė vištienos kaina Lietuvoje nuo 2006 metų vidurio didėjo, nes augo šios mėsos paklausa. 2007 metų sausio–vasario mėnesiais mažmeninė išdarinėtų vištų kaina prekybos centruose buvo 3,5 proc. didesnė nei praėjusių metų ir 7,1 proc. – nei 2005 metų tuo pačiu laikotarpiu. Prasidėjus 2007 metams, vištiena ir prekybos centruose, ir turguose kainavo brangiau nei 2005 ir 2006 metų sausio–vasario mėnesiais. Tačiau kaip ir anksčiau, 2007-ųjų du pirmuosius mėnesius šios mėsos kaina turguose lenkė prekybos centrų kainą – skirtumas siekė 15,9 proc. (19 pav.).

18 pav. Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina 2006 metais, Lt/100 kg

Figure 18. Average producer prices of chicken carcasses in 2006, Lt/100 kg

Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

19 pav. Mažmeninė vištienos kaina Lietuvos prekybos centruose ir turguose 2005–2007 metų sausio–vasario mėnesiais, Lt/kg

Figure 19. Retail prices of chicken in supermarkets and local markets in Lithuania in January–February 2005–2007, Lt/kg

Šaltiniai: Žemės ūkio rūmų duomenys, ŽŪMPRIS.

Tarp Baltijos valstybių vištienos mažmeninė kaina Lietuvoje 2006, kaip ir 2005 metais, buvo mažiausia, o brangiausiai ji kainavo Estijoje (4 lentelė). Mūsų šalyje vištienos kaina 2006 metais buvo 15,8 proc. mažesnė nei Latvijoje ir 26,6 proc. – nei Estijoje. Tačiau pastarojoje,

priešingai nei Lietuvoje ar Latvijoje, 2006 metais vištiena ne brango, o pigo. Vadinasi, jei ir toliau išliks tokios kainų tendencijos, ateityje gali keistis šiuo metu susiklostę vištienos importo ir eksporto srautai tarp Baltijos šalių.

4 lentelė / Table 4

Mažmeninė vištienos kaina Baltijos šalyse 2005 ir 2006 metais, Lt/kg

Retail prices of chicken in the Baltic States in 2005 and 2006, Lt/kg

Šalis / Country	2005	2006	Pokytis, proc., Change, %
Lietuva / Lithuania	5,78	5,90	101,9
Latvija / Latvia	6,77	7,01	103,5
Estija / Estonia	8,13	8,04	98,8

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

**Kai kurių vištos dalių mažmeninė kaina Lietuvoje
2006 ir 2007 metų sausio–vasario mėnesiais, Lt/kg**

Retail price of selected chicken parts in Lithuania in January–February 2006 and 2007, Lt/kg

Vištos dalys / Chicken parts	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Šlaunelės / Thighs	6,95	6,87	98,8
Blauzdelės/ Drumsticks	7,07	7,26	102,7
Krūtinėlės / Breasts	11,25	11,79	104,8
Sparneliai / Wings	5,33	5,74	107,7

Šaltiniai: Žemės ūkio rūmų duomenys.

Brangiausiai Lietuvoje kainuoja kalakutų ir vištų krūtinėlės. Pastarųjų kaina 2007 metų sausio–vasario mėnesiais, remiantis Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinės sistemos duomenimis, buvo per 30 proc. mažesnė už kalakutų krūtinėlių kainą, o pigiausi – vištų sparneliai (5 lentelė).

Užsienio rinka. 2006-aisiais, kaip ir daugelį pastarųjų metų, Lietuvos užsienio prekybos paukščių mėsa balansas buvo neigiamas. Paukštienos importas daugiau nei 2,5 karto viršijo eksportą. Šis skirtumas buvo pats didžiausias nuo pat 2000-ųjų (20 pav.). 2006 metais paukščių mėsos importas į mūsų šalį sudarė 56,4 proc. Lietuvoje pagamintos paukštienos. 2006 metais importuota 7,7 proc. daugiau paukštienos nei 2005-aisiais ir net 3,6 karto daugiau nei 2000-aisiais. Tokias tendencijas lemia prastas mūsų šalies apsirūpinimas šia mėsa (75 proc.). Tačiau vertine išraiška 2006 metais į Lietuvą paukštienos buvo įvežta už 11,4 proc. mažesnę sumą nei 2005-aisiais, importo apimtys eksportą viršijo tik 13,8 proc.

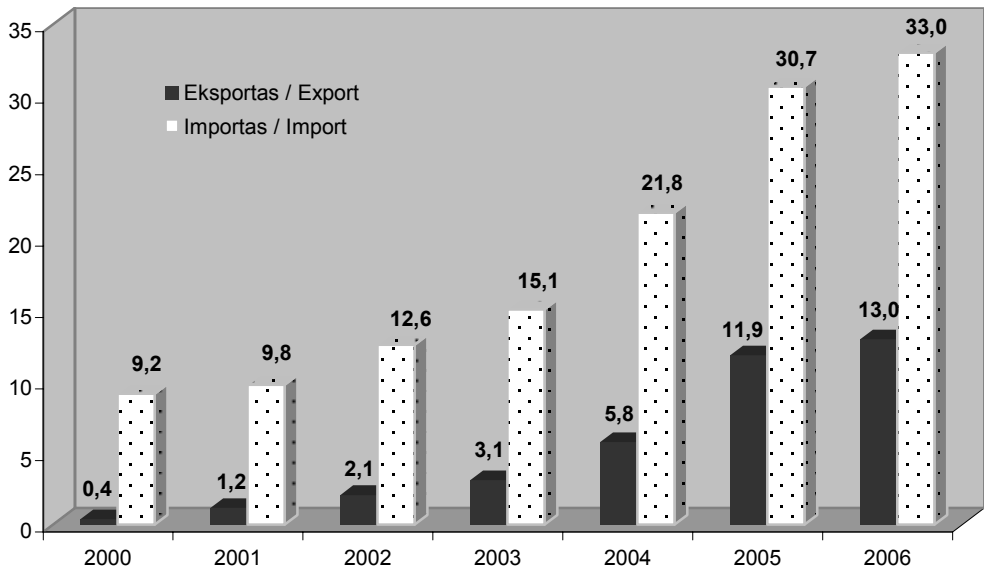
Lietuvos paukščių mėsos eksportas taip pat auga sparčiais tempais. 2006 metais iš mūsų

šalies buvo išvežta 9,4 proc. daugiau paukščių mėsos ir už 11,3 proc. didesnę sumą nei 2005-aisiais. 2006 metais, palyginti su 2000-aisiais, iš Lietuvos paukštienos eksportuota (vertine išraiška) 37 kartus daugiau.

Per 2006 metus daugiausia paukščių mėsos Lietuva išvežė į nuolatinės savo paukštienos rinkas – Latviją (6,1 tūkst. t), Estiją (2,3 tūkst. t) bei Nyderlandus (1,4 tūkst. t) (21 pav.). Kita šios mėsos dalis eksportuota į 13 šalių (11 ES šalių, Rusiją ir Uzbekistaną).

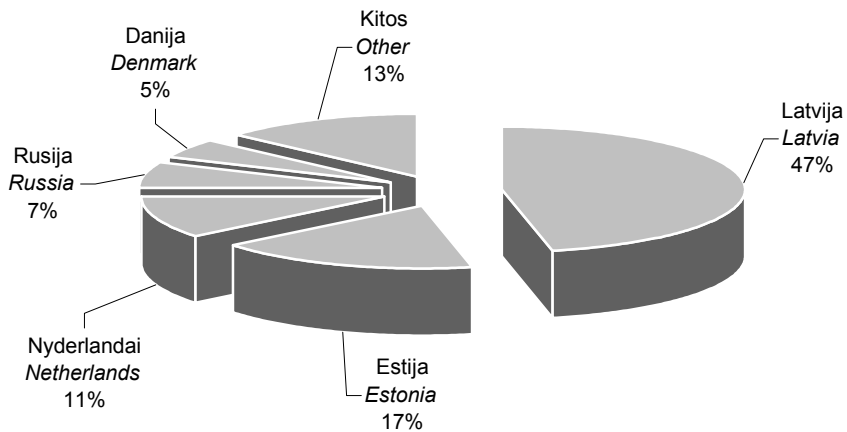
Didžiąją išvežamos paukščių mėsos dalį 2006 metais sudarė vištiena (93,1 proc.). Buvo eksportuojama ir kalakutiena (apie 6,9 proc.), labai nedaug kitų paukščių mėsos.

Lietuvai šiuo metu puikios galimybės plėsti savo rinkas, nes mūsų šalies gaminama paukštiena yra saugi – visų iki šiol Nacionalinėje veterinarijos laboratorijoje ištirtų 1672 mėginių paukščių gripui nustatyti tyrimų atsakymai buvo neigiami. Lietuviškos produkcijos patikimumas ir santykinai maža kaina turėtų paskatinti valstybių, kuriose užregistruojami paukščių gripo atvejai, rinkas plačiau atverti mūsų šalies paukštienai.

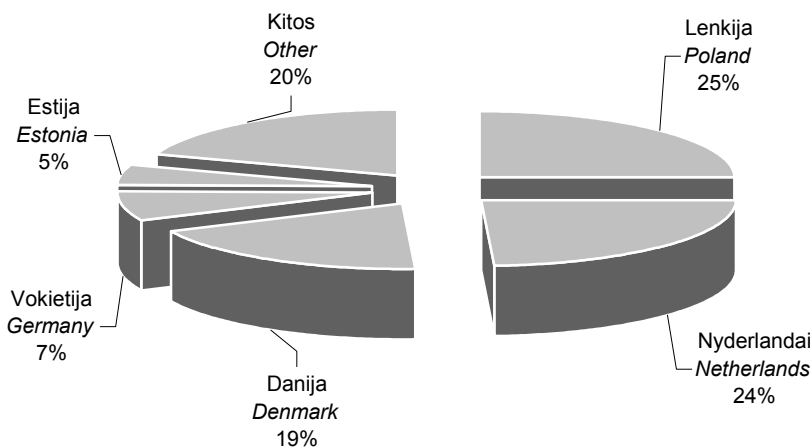
20 pav. Lietuvos užsienio prekybos paukštiena balansas 2000–2006 metais, tūkst. t
Figure 20. Balance of the Lithuanian foreign trade in poultry meat in 2000–2006, thou t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

21 pav. Paukštienos eksporto struktūra 2006 metais
Figure 21. Structure of poultry meat exports in 2006

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

22 pav. Paukštienos importo struktūra 2006 metais
Figure 22. Structure of poultry meat imports in 2006

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento prie LRV duomenys).

Didžiąją dalį paukštienos 2006 metais, kaip ir anksčiau, Lietuva įsivežė iš Lenkijos (8,2 tūkst. t), Nyderlandų (8,0 tūkst. t) ir Danijos (6,3 tūkst. t) (22 pav.). Pažymėtina, kad pagrindinis eksportuotojas buvo ne Nyderlandai, o Lenkija. Tai galėjo nulemti ypač sumažinta lenkiškos paukštienos kaina. Likusią paukštienos dalį mūsų šalis įsivežė iš dar 14 ES šalių. Galima numatyti, kad ir artimiausioje ateityje Lietuva paukščių mėsą įsiveš tik iš ES šalių, nes jose dėl paukščių gripo sustiprinta paukščių įvežimo kontrolė, o importas iš trečiųjų šalių draudžiamas.

Didžiąją importuojamos, kaip ir eksportuojamos, paukštienos dalį 2006 metais sudarė vištiena (87,5 proc.). Nemažai įvežta kalakutienos (12,1 proc.). Kitų paukščių mėsa sudarė 0,4 proc.

Prognozės. Nuolat augant paukščių mėsos paklausai, gamintojai ir 2007 metais turėtų auginti daugiau paukščių bei didinti šios mėsos gamybos apimtį. Kaip atsaką į nepakankamą apsirūpinimą paukštiena ir rinkos situaciją visoje ES, Lietuvoje galima numatyti tolesnį paukščių mėsos kainos kilimą.

KIAUŠINIAI / EGGS

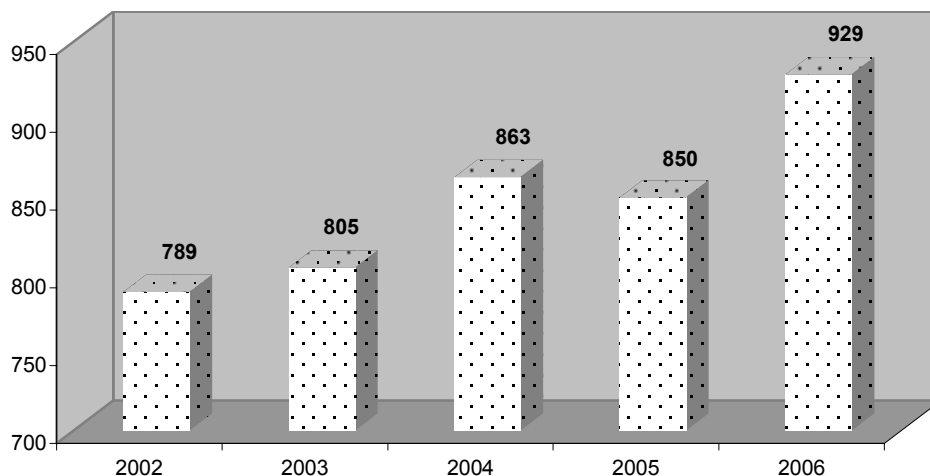
Vidaus rinka. Vištų dedeklių skaičius Lietuvoje didėja. 2006 metais jų buvo laikoma 3,7 proc. daugiau nei 2005-aisiais ir net 10,4 proc. – nei 2004-aisiais. Taigi ir kiaušinių buvo surenkama daugiau. Palyginti su 2005-aisiais, 2006 metais jų gavybos apimtys išaugo 9,3 proc. (1 pav.).

Nors kiaušinių Lietuvoje buvo surenkama vis daugiau, supirkimas nesikeitė (2 pav.). 2006 metais supirkta 52,5 proc. surinktų kiaušinių, o prieš metus – 57,4 proc. Supirkimų apimtis atskirais mėnesiais lėmė kiaušinių vartojimo tradicijos.

Vidutinė didmeninė A klasės kiaušinių kaina 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, buvo apie 6 proc. didesnė (3 pav.). 2007 metų sausio–vasario mėnesiais šios klasės kiaušinių kaina 10,5 proc. viršijo 2006-ųjų ir 17,5 proc. – 2005-ųjų metų sausio–vasario mėnesių kainą. L grupės kiaušinių didmeninė kaina 2007 metų

pirmąsias devynias savaites buvo 6,8 proc. didesnė už M grupės. Šių grupių kiaušiniai pabrango atitinkamai 16,9 ir 7,1 proc., palyginti su 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu.

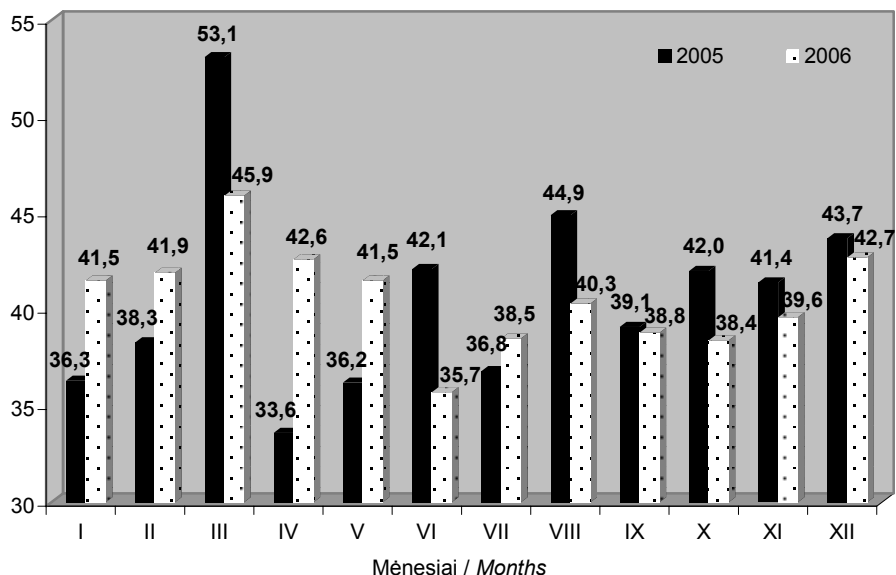
Didmeninės kiaušinių kainos pastaruoju laikotarpiu kilo ne tik Lietuvoje, bet ir daugelyje ES šalių. Per 2007 metų sausio–vasario mėnesius vidutiniškai ES jos buvo didesnės 9,6 proc. nei 2006 metais tuo pačiu laikotarpiu (1 lentelė). Labiausiai 2007 metų sausio–vasario mėnesiais kiaušiniai pabrango Suomijoje (49,2 proc.), o atpigo Nyderlanduose (3,7 proc.), Lenkijoje (3,3 proc.), Kipre (3,1 proc.), Latvijoje (2,6 proc.) ir Graikijoje (1,6 proc.). Didžiausia šviežių L–M grupės kiaušinių vidutinė didmeninė kaina ES 2007 metų pradžioje, kaip ir 2006-aisiais, buvo Švedijoje. Šioje šalyje šiemet ji 51 proc. viršijo ES vidurkį. Pigiausi kiaušiniai – Bulgarijoje, kur jų kaina 21,7 proc. mažesnė nei ES vidurkis.

1 pav. Kiaušinių surinkimas Lietuvoje 2002–2006 metais, mln. vnt.

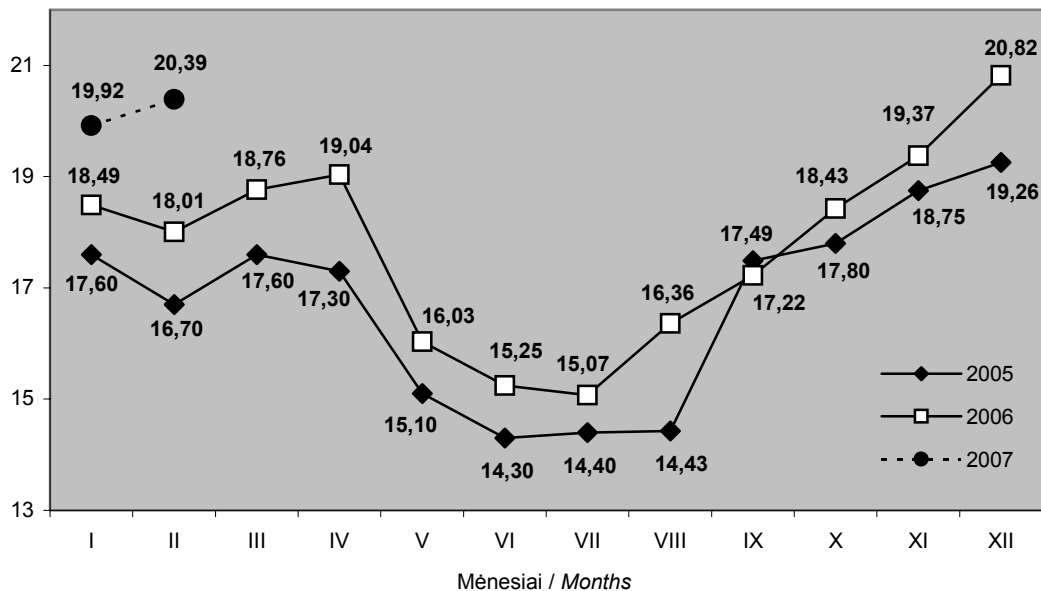
Figure 1. Production of eggs in Lithuania in 2002–2006, mill. pieces

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2 pav. Kiaušinių supirkimas Lietuvoje 2005 ir 2006 metais, mln. vnt.
Figure 2. Purchase of eggs in Lithuania in 2005 and 2006, mill. pieces

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

3 pav. Šviežių supakuotų A klasės kiaušinių vidutinės didmeninės kainos (be PVM) Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/100 vnt.
Figure 3. Average wholesale price (VAT excl.) of eggs (Class A, packed) in Lithuania in 2005–2007, Lt/100 pieces

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

**Šviežių L–M grupės kiaušinių vidutinės didmeninės kainos ES valstybėse
2006 ir 2007 metų sausio–vasario mėnesiais, Lt/100 kg**
*Average wholesale prices of fresh eggs (group L–M) in EU countries
in January–February 2006 and 2007, Lt/100 kg*

Šalis / Country	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Bulgarija / Bulgaria	–	280,47	
Belgija / Belgium	260,06	289,85	111,5
Malta / Malta	301,71	299,36	99,2
Nyderlandai / Netherlands	311,86	300,38	96,3
Estija / Estonia	288,59	302,71	104,9
Prancūzija / France	280,78	314,39	112,0
Ispanija / Spain	272,20	320,20	117,6
Čekija / Czech Republic	292,73	320,39	109,4
Slovakija / Slovakia	296,08	323,01	109,1
Vokietija / Germany	298,22	324,60	108,8
Lietuva / Lithuania	292,04	327,31	112,1
Lenkija / Poland	343,81	332,61	96,7
Austrija / Austria	319,63	334,42	104,6
Latvija / Latvia	344,93	336,10	97,4
Portugalija / Portugal	290,67	338,20	116,4
Rumunija / Romania	–	362,73	
Graikija / Greece	371,33	365,22	98,4
Vengrija / Hungary	340,58	366,53	107,6
Jungtinė Karalystė / United Kingdom	360,32	381,03	105,7
Suomija / Finland	262,03	390,87	149,2
Kipras / Cyprus	410,93	398,25	96,9
Airija / Ireland	380,86	415,77	109,2
Slovėnija / Slovenia	390,86	421,22	107,8
Danija / Denmark	471,46	472,02	100,1
Italija / Italy	437,76	521,79	119,2
Švedija / Sweden	488,90	540,76	110,6
ES / EU	326,80	358,04	109,6

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

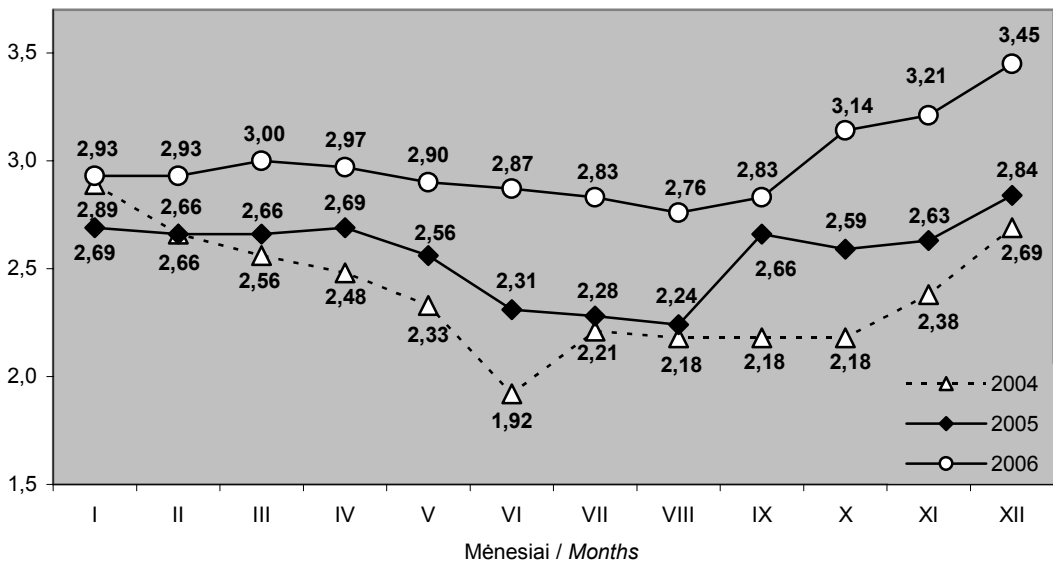
Lietuviškų kiaušinių didmeninė kaina 2007 metais ES nebėra tokia konkurencinga kaip praėjusiais metais. Ji pirmuosius du 2007 metų mėnesius buvo 8,6 proc. mažesnė nei ES vidurkis, tačiau viena iš labiausiai išaugusių, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu. 2006 metais Lietuva pagal šviežių L–M grupės kiaušinių vidutinę didmeninę kainą ES buvo ketvirta, o šiais metais ji nukrito net į 11 vietą.

Mažmeninė kiaušinių kaina Lietuvoje taip pat didėjo. 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais ir 2004-aisiais, ji atitinkamai išaugo 16,3 ir 25 proc. (4 pav.).

Žemės ūkio rūmų duomenimis, turguje kaimiškų kiaušinių kaina taip pat kasmet didėja. 2007 metų sausio–vasario mėnesiais šie produktai kainavo 7 proc. brangiau nei 2006-ųjų ir 15,9 proc. – nei 2005-aisiais tuo pačiu metu (5 pav.). Turguose ir prekybos centruose parduodamų kiaušinių kainų skirtumas mažėja. 2007 metų pirmus du mėnesius turguje kiaušiniai

kainavo 7 proc. daugiau nei prekybos centruose, o 2005 ir 2006 metais tuo pačiu laikotarpiu šis skirtumas atitinkamai buvo 20,7 ir 15,2 proc.

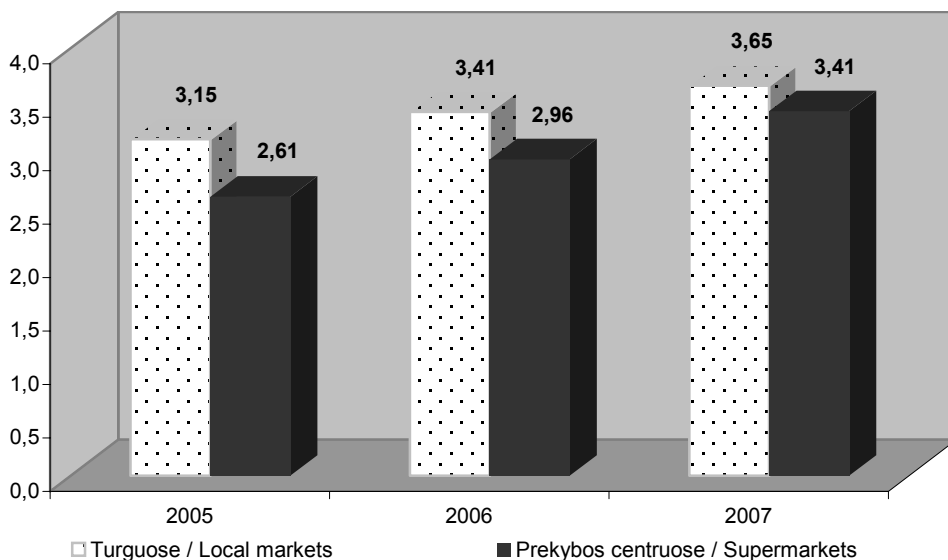
Baltijos šalyse didžiausia mažmeninė kiaušinių kaina 2006 metais buvo Latvijoje, o mažiausia – Estijoje (6 pav.). Mūsų šalyje ji buvo 5 proc. mažesnė nei Latvijoje, tačiau daugiau nei 8,4 proc. viršijo Estijos mažmeninę kainą. Pastarojoje 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, kiaušiniai beveik nebrango, o Lietuvoje ir Latvijoje jie pabrango atitinkamai 14,8 ir 6,3 proc. Estijos kiaušinių rinka 2006 metais nuo kitų Baltijos valstybių skyrėsi tuo, kad joje mažmeninė kiaušinių kaina ištisus metus išliko beveik pastovi, o Latvijoje ir Lietuvoje antroje metų pusėje augo. Latvijoje mažmeninė kiaušinių kaina per 2006 metus padidėjo 7,6 proc., mūsų šalyje – 17,7 proc. Lietuvoje kiaušinių kainų augimas buvo toks spartus, kad gruodžio mėnesį jie pas mus kainavo brangiausiai iš Baltijos šalių.

4 pav. Mažmeninės kiaušinių kainos Lietuvoje 2004–2006 metais, Lt/10 vnt.

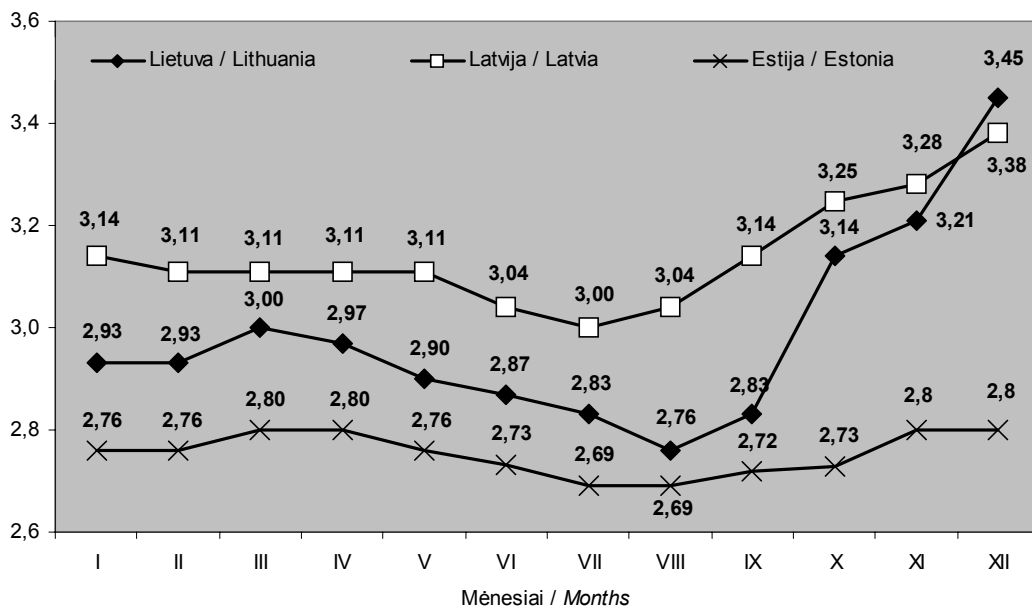
Figure 4. Retail prices of eggs in Lithuania in 2004–2006, Lt/10 pieces

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

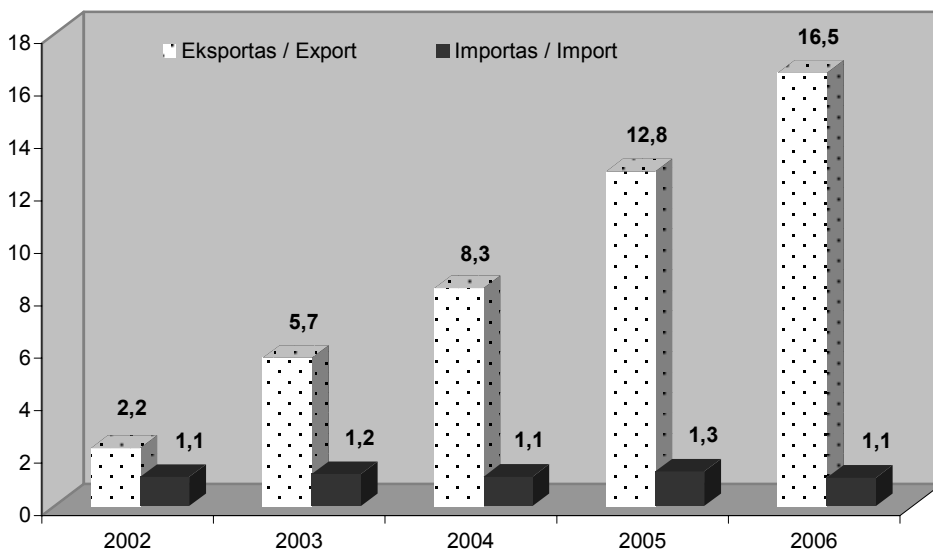
5 pav. Kiaušinių kainos Lietuvos turguose ir prekybos centruose 2005–2007 metų sausio–vasario mėnesiais, Lt/10 vnt.
Figure 5. Prices of eggs in Lithuanian local markets and supermarkets in January–February 2005–2007, Lt/10 pieces

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

6 pav. Mažmeninės kiaušinių kainos Baltijos šalyse 2006 metais, Lt/10 vnt.
Figure 6. Retail prices of eggs in the Baltic States in 2006, Lt/10 pieces

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

7 pav. Lietuvos užsienio prekyba kiaušiniais 2002–2006 metais, tūkst. t
 Figure 7. Lithuanian foreign trade in eggs in 2002–2006, thou t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

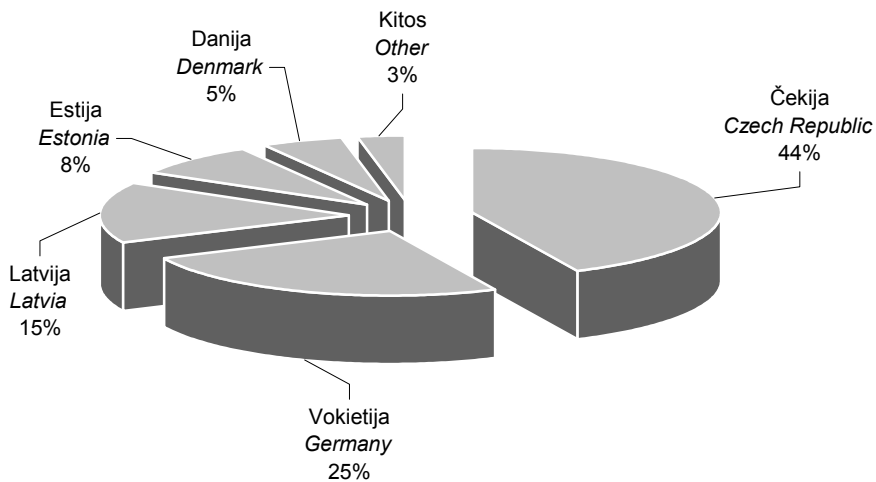
Užsienio prekyba. 2006 metais Lietuvos užsienio prekybos naminių paukščių kiaušiniai balansas, kaip ir daugelį pastarųjų metų, buvo teigiamas (7 pav.). 2006-aisiais jis buvo pats geriausias per 2002–2006 metų laikotarpį.

2006 metais Lietuvoje įvairaus apdorojimo kiaušinių eksportas 15,3 karto viršijo įvežamos produkcijos kiekį. Eksportuota apie 29,8 proc. Lietuvoje surinktų kiaušinių (16,5 tūkst. t už 44,4 mln. Lt), arba 29,5 proc. daugiau ir už 40,1 proc. didesnę sumą nei prieš metus. Vidutinė įvairaus apdorojimo vienos išvežtos kiaušinių tonos kaina 2006 metais buvo 8,2 proc. didesnė nei 2005-aisiais.

Daugiausia naminių paukščių kiaušinių 2006-aisiais eksportuota į Čekiją (6,4 tūkst. t), Vokietiją (3,7 tūkst. t) ir Latviją (2,3 tūkst. t) (8 pav.). Iš viso kiaušinių iš Lietuvos išvežta į 16 ES šalių.

Per 2006 metus į mūsų šalį importuota 1077,3 t kiaušinių už 6,0 mln. Lt. Šis produkcijos kiekis sudaro apie 1,9 proc. Lietuvoje surinkamų kiaušinių. Kiaušinių įvežta 18,3 proc. mažiau ir už 8,9 proc. mažesnę sumą nei prieš metus. Vidutinė įvairaus apdorojimo vienos įvežtos kiaušinių tonos kaina buvo 5,6 tūkst. Lt – 11,5 proc. didesnė nei 2005-aisiais.

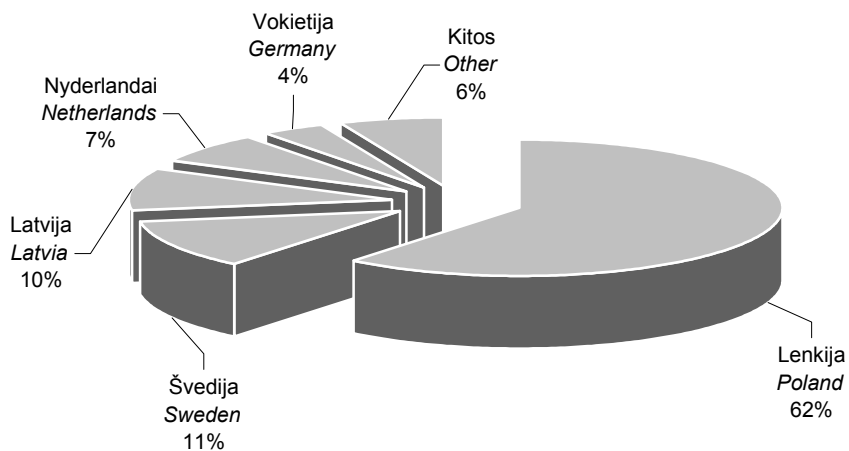
2006 metais daugiausia naminių paukščių kiaušinių įvežta iš Lenkijos (656,8 t), Švedijos (123,5 t) ir Latvijos (108,1 t) (9 pav.). Iš viso į Lietuvą naminių paukščių kiaušiniai buvo importuojami iš 11 šalių, iš kurių 10 priklauso ES.

8 pav. Kiaušinių eksporto struktūra 2006 metais

Figure 8. Structure of eggs exports in 2006

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

9 pav. Kiaušinių importo struktūra 2006 metais

Figure 9. Structure of eggs imports in 2006

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Prognozės. Remiantis pastarųjų metų tendencijomis, prognozuojamas tolesnis kiaušinių gavybos apimčių augimas. Atsižvelgiant į anksčiau metų statistinius duomenis, galima prognozuoti, kad 2007 metais šių produktų supirkimas iki balandžio mėnesio vidurio didės, o vėliau, krentant jų paklausai, mažės.

Turėtų kilti ir A klasės kiaušinių vidutinė didmeninė kaina. 2007 metų viduryje ji bus apie 16,00 Lt/100 vnt. Tačiau dėl vis didėjančių lietuviškų kiaušinių kainų šiais metais užsienio prekybos naminių paukščių kiaušiniaus balansas gali imti mažėti.

ŽUVYS IR JŲ PRODUKTAI *FISH AND FISH PRODUCTS*

Žvejyba ir gamyba. Baltijos jūroje per 2006 metų antrąjį pusmetį sugauta tik apie 3 tūkst. t žuvų: 1791 t šprotų, 885,5 t menkių, 129 t strimelių. 2006 metų pirmąjį pusmetį žvejyba vyko daug intensyviau – buvo sugauta apie 13 tūkst. t (apie 9 tūkst. t šprotų, 2357 t menkių, 1080 t strimelių). Tokius didelius skirtumus nulėmė žvejybos draudimo laikotarpis ir gamtinės sąlygos. 2006 metais Lietuvai Baltijos jūroje buvo skirta 3216 t menkių žvejybos kvota, vėliau padidinta iki 3258 t. Palyginti su 2005 metais, 2006-aisiais menkių žvejybos galimybės Baltijos jūroje išaugo apie 8,7 proc.

Žuvininkystės departamento prie Žemės ūkio ministerijos išankstiniais duomenimis, 2006 metais Baltijos jūroje buvo sužvejota apie 16 tūkst. t žuvų, Kuršių mariose – 1,1 tūkst. t, Kauno mariose – 138,4 t, Nemuno žemupyje ir polderiuose – 148,5 t.

Akvakultūros bendrovės 2006 metais išaugino ir realizavo 2225 t žuvų. Akvakultūros tvenkiniuose daugiausia auginama karpių. 2006 metais realizuoti karpiai sudarė per 94 proc. visos tvenkiniuose sugautos žuvies. Likusią dalį sudarė kitos tvenkiniuose auginamos žuvis: upėtakiai – 57,9 t (2,6 proc. visų žuvų), lydekos – 22,3 t (1 proc.), baltieji amūrai – 11,8 t (0,5 proc.), eršketai – 10,2 t (0,5 proc.), šamai – 3,3

t (0,2 proc.), lynai – 2,1 t (0,1 proc.), karsai – 16,6 t (0,8 proc.), stercai – 0,3 t.

Akvakultūros bendrovės vis daugiau orientuojasi į **ekologiškos žuvų produkcijos** auginimą. 2003 metais buvo sertifikuoti pirmieji tvenkiniai dešimtyje akvakultūros bendrovių. 2006 metų pabaigoje tokių bendrovių buvo 14. Čia 2006 metais užauginta 868 t ekologiškų prekinų žuvų, arba 34 proc. daugiau nei 2005-aisiais. Norėdami parduoti ekologišką žuvį, ūkio subjektai susiduria su realizavimo problemomis, nes ekologiškos gyvos žuvis prekybos centruose parduodamos kaip įprastinės, kadangi prekybos procesas nėra sertifikuotas pagal ekologiškai produkcijai keliamus reikalavimus.

Ekologiškai produkcijai išauginti reikalingos didesnės išlaidos. Siekiant kompensuoti prarastas lėšas ir užtikrinti nemažėjantį pajamingumą, teikiama finansinė parama. 2006 metais buvo mokama 207 Lt dydžio išmoka už sertifikuotų tvenkinių hektarą, jeigu iš jo gauta ne mažiau kaip 120 kg ekologiškos tvenkinių žuvų produkcijos.

2005 metais Lietuvos žuvų perdirbimo įmonėse (išskyrus perdirbimą laivuose) buvo pagaminta 75,5 tūkst. t produkcijos, kurios vertė – 536,4 mln. Lt. Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, per 2006 metus buvo

pagaminta apie 68,5 tūkst. t žuvų ir kitų jūros produktų, taigi gamybos apimtys sumažėjo apie 9 proc.

Vidaus rinka. Vidutiniškai vienas ES gyventojas per metus suvartoja 22–24 kg žuvų ir jų produktų, o Lietuvos gyventojui vidutiniškai tenka 14,5–15 kg. Kylant pragyvenimo lygiui Lietuvoje turėtų būti suvartojama ir daugiau žuvų. Per pastaruosius penkerius metus vidutiniškai vienam gyventojui teko po 1–1,25 kg gėlųjų vandenių žuvų. Kita dalis – jūrinės, daugiausia importinės žuvis.

Kylant darbo užmokesčiui, brangstant pašarams ir kitiems ištekliams, didėja išauginamų žuvų savikaina. 2006 metais žuvininkystės bendrovėse ji svyravo nuo 3,2 iki 9,4 tūkst. Lt/t: išlaidos pašarams vidutiniškai sudarė 35–37 proc., darbo užmokestis – 13–16 proc., išuvinimo medžiaga – 17–28 proc. Atskirose bendrovėse šie rodikliai skiriasi dar daugiau. Didėjant savikainai, kyla prekinių žuvų realizacinė kaina. 2006 metais, palyginti su 2004-aisiais, vienos tonos žuvų kaina išaugo 49 proc. Ypač kainos ėmė kilti nuo 2005 metų (1 lentelė).

Kuršių mariose sugautų žuvų 2006 metų realizacinės kainos buvo: stintų – 3,5–5,5 Lt/kg, kuojų – 2–3 Lt/kg, sterkių – 5–6 Lt/kg, ešerių, karšių, žiobrių – 3–4 Lt/kg, lydekų – 5–6 Lt/kg, vėgėlių – 5–6 Lt/kg, sykų – 10 Lt/kg, karosų – 2–3 Lt/kg.

Gyvų karpių mažmeninės kainos pradėjo kilti nuo 2005 metų vasario mėnesio. Per 2005–2006 metus jie pabrango labiausiai (beveik 60 proc.), kitų žuvų kainos augo lėčiau. Šaldyta jūrų lydekų filė pabrango beveik 19 proc., šaltai rūkytų skumbrių – apie 31 proc., sūdytų silkių filė – 15 proc. (1 pav.).

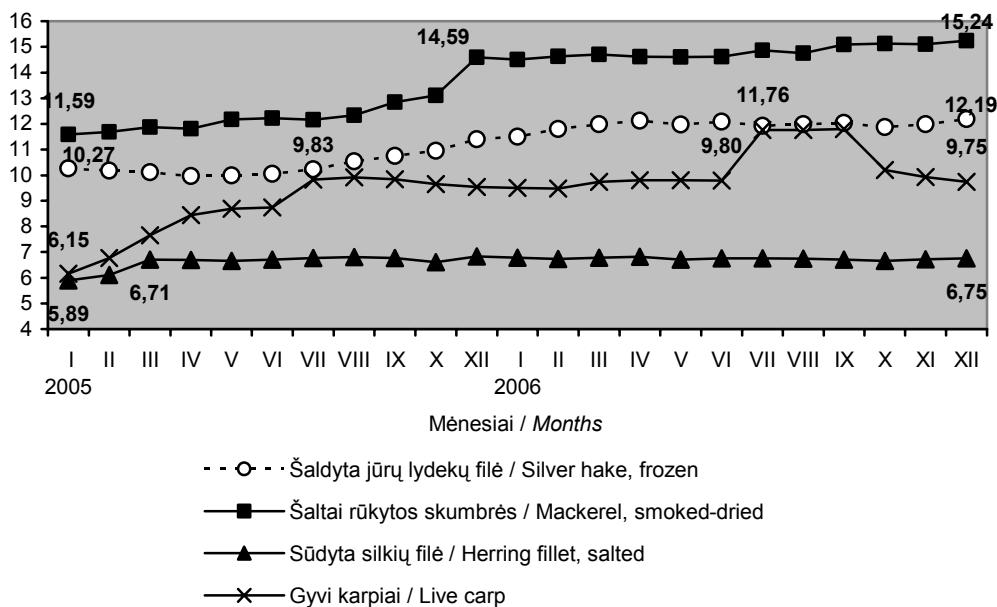
Užsienio prekyba. 2006 metais Lietuva prekiavo žuvimis su 71 šalimi, užsienio prekybos balansas buvo teigiamas. Eksperto vertė buvo net 20,7 proc. didesnė nei importuotos produkcijos, buvo įvežami mažesnę pridėtinę vertę turintys pigesni produktai, o išvežami brangesni konservai ir gaminiai iš žuvų.

Per 2006 metus į Lietuvą buvo importuota 79,8 tūkst. t žuvų ir jų produktų, t. y. 11 proc. mažiau nei 2005 metais (2 lentelė). Importuotos produkcijos vertė sudarė 460,8 mln. Lt – buvo apie 2 proc. didesnė negu 2005-aisiais. Importuojamų žuvų produktų vidutinė kaina, palyginti su 2005 metais, padidėjo apie 14,5 proc. Labiausiai (36,6 proc.) pakilo gaminių arba konservų iš žuvų, ikrų ir ikrų pakaitalų importo kaina. Palyginti su 2005 metais, 2006-aisiais šių prekių importo vertė išaugo beveik 37,6 proc., o importo kiekis pasikeitė nežymiai (padidėjo apie 7 proc.).

1 lentelė / Table 1

Akvakultūros bendrovių produkcijos vidutinė kaina 2004–2006 metais
Average price of aquaculture partnerships in 2004–2006

Rodiklis / Indicator	2004	2005	2006
Kaina, Lt/t / Price, Lt/t	5036	6685	7493
Kainų indeksas / Price index	1	1,33	1,49

1 pav. Kai kurių žuvų ir jų produktų mažmeninių kainų dinamika Lietuvoje 2005 ir 2006 metais, Lt/kg
Figure 1. Retail prices of selected fish and fish products in Lithuania in 2005 and 2006, Lt/kg

Šaltiniai: Vartotojų ir gamintojų kainų indeksai 2005, 2006. – Nr. 1–4. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

Dėl sumažėjusio užšaldytų žuvų (KN kodas 0303) eksporto bendras Lietuvos žuvų eksportas 2006 metais sumažėjo 5,5 proc. (nuo 91,0 iki 86,0 tūkst. t). Tačiau padidėjus eksportuojamos produkcijos kainai (17,7 proc.), jos vertė pakilo apie 11 proc. (nuo 500,4 iki 556,3 tūkst. Lt). Daugiausia (apie 70 proc.) išaugo šviežios arba sušaldytos žuvies eksporto apimtys. Beveik visos šviežios arba šaldytos žuvys (10,5 tūkst. t iš 10,8 tūkst. t) buvo iškrautos ir parduotos Danijoje. 2006 metais apie 30 proc. (nuo 282 t iki 377 t) išaugo gyvų karpių eksportas. Šių žuvų vidutinė eksporto kaina pakilo apie 8,6 proc., buvo 6,2 Lt/kg. Gyvi karpiai tradiciškai buvo eksportuojami į Lenkiją ir Latviją. Tuo tarpu į Lietuvą buvo importuojamos kitos vertingos žuvų rūšys, kurių kaina 2005 metais siekė 24,7 Lt/kg.

2006 metais žuvų importo struktūra beveik nepasikeitė. Pagrindinės į Lietuvos rinką savo produkciją eksportuojančios šalys lieka Islandi-

ja (9,9 tūkst. t), Norvegija (9,8 tūkst. t), Latvija (9,5 tūkst. t), Vokietija (5,3 tūkst. t), JAV (5,0 tūkst. t), Nyderlandai bei Estija (po 4,1 tūkst. t). Į Lietuvą produkcija buvo įvežama iš 50 pasaulio šalių. 44 proc. importuoto žuvų kiekio (43 proc. vertine išraiška) sudarė importas iš ES šalių, 6 proc. (14 proc. vertine išraiška) – iš NVS šalių.

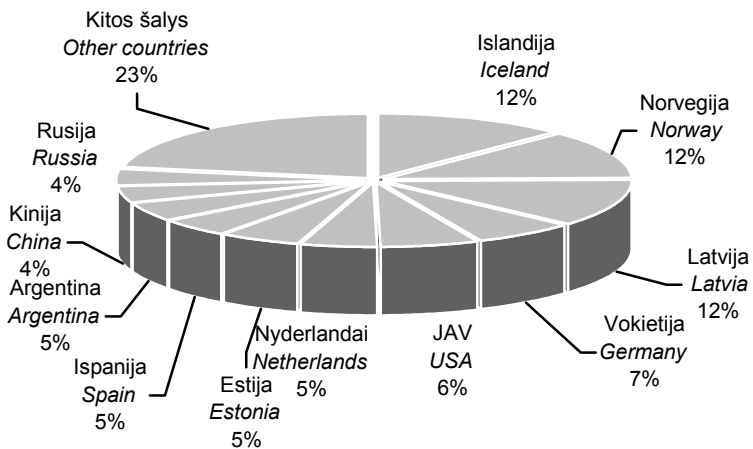
Pagrindinės lietuviškų žuvų produktų pirkėjos buvo Latvija (15,2 tūkst. t), Danija (11,7 tūkst. t), Vokietija (9,3 tūkst. t), Prancūzija (7,8 tūkst. t), Rusija (5,7 tūkst. t). Iš viso buvo eksportuojama į 45 pasaulio šalis, 81 proc. žuvų produkcijos – į ES šalis, 15 proc. – į NVS, 4 proc. – į kitas. Vertine išraiška eksportas į ES sudarė 486,7 mln. Lt, t. y. apie 87 proc. visų eksportuotų žuvų produktų vertės. Vidutinė į ES išvežtų žuvų ir jų produktų kaina buvo 7,0 Lt/kg, o į NVS šalis buvo eksportuojami pigesni produktai, kurių vidutinė kaina – beveik 80 proc. mažesnė (3,9 Lt/kg).

Kai kurių žuvų ir jų produktų eksportas ir importas 2005 ir 2006 metais
Exports and imports of selected fish and fish products in 2005 and 2006

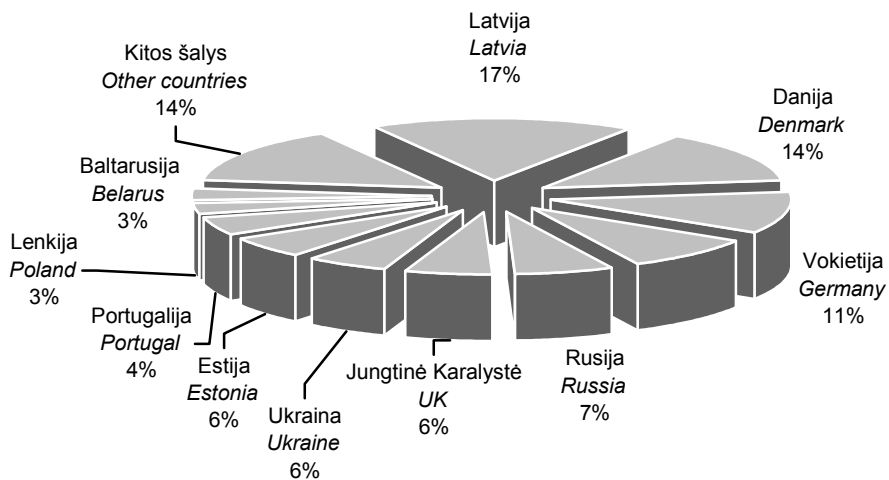
KN ko- das CN code	Produktai Products	Eksportas / Exports				Importas / Imports			
		2005		2006		2005		2006	
		kiekis, quantity, t	kaina, price, Lt/kg	kiekis, quantity, t	kaina, price, Lt/kg	kiekis, quantity, t	kaina, price, Lt/kg	kiekis, quantity, t	kaina, price, Lt/kg
0301	Gyvos žuvys <i>Live fish</i>	293	11,61	394	9,47	86	24,70	436	4,53
0302	Šviežios arba šaldytos žu- vys / <i>Fish, fresh or chil- led</i>	6353	0,60	10852	0,62	6502	8,49	9513	8,37
0303	Užšaldytos žuvys, išsky- rus žuvų filė <i>Fish, frozen</i>	34042	2,28	21120	2,60	37964	3,90	26445	4,31
0304	Žuvų filė, šviežia, šal- dyta arba užšaldyta <i>Fish fillets, fresh, chilled or frozen</i>	14498	10,54	15906	11,94	33589	5,85	32620	6,23
0305	Žuvys, vytin- tos, sūdytos, rūkytos <i>Fish, dried, salted, smo- ked</i>	1427	8,96	1425	10,47	2106	4,97	1261	5,55
1604	Gaminiai arba konser- vai iš žuvų; ikrai ir ikrų pakaitalai <i>Prepared or preserved fish; caviar or caviar substitutes</i>	34397	7,27	36280	7,89	9417	4,27	9488	5,83

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2 pav. Žuvų ir jų produktų importo struktūra pagal šalis 2006 metais
 Figure 2. Import structure of fish and fish products by country in 2006

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

3 pav. Žuvų ir jų produktų eksporto struktūra pagal šalis 2006 metais
 Figure 3. Export structure of fish and fish products by country in 2006

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

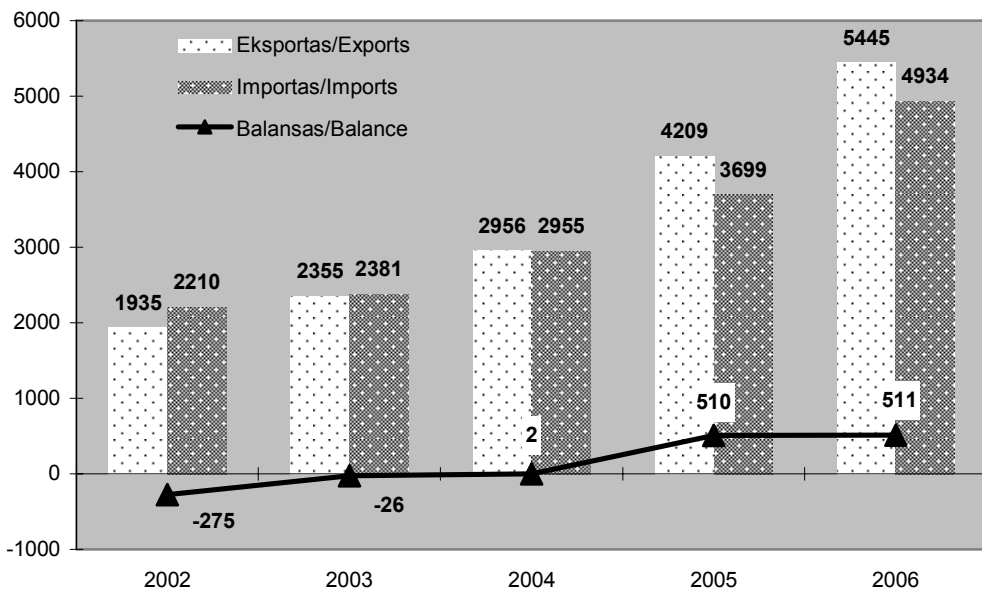
LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBA ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAIS
2006 METAIS
LITHUANIAN FOREIGN TRADE OF AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS
IN 2006

Tamara Petuchova, Audronė Laskauskienė

Straipsnyje nagrinėjamos žemės ūkio ir maisto produktų eksporto ir importo (pagal Specialiąją prekybos sistemą) tendencijos, remiantis Lietuvos Respublikos Statistikos departamento duomenimis.

2006 metais žemės ūkio ir maisto produktų eksportuota už 5445 mln. Lt, palyginti su 2005-

aisiais, 1,3 karto, o su 2002 metais – 2,8 karto daugiau. Importas siekė 4934 mln. Lt, palyginti su 2005 metais, išaugo daugiau nei 1,3 karto, su 2002-aisiais – 2,2 karto. Užsienio prekybos apyvarta, palyginti su 2005 metais, padidėjo 31 proc. ir pirmą kartą viršijo 10 mlrd. Lt (1 pav.).

1 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas, importas ir užsienio prekybos balansas 2002-2006 metais, mln. Lt

Figure 1. Exports, imports and foreign trade balance of agricultural and food products in 2002–2006, mill. Lt

Pagrindiniai užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais rodikliai 2005 ir 2006 metais
Foreign trade in agricultural and food products in 2005 and 2006

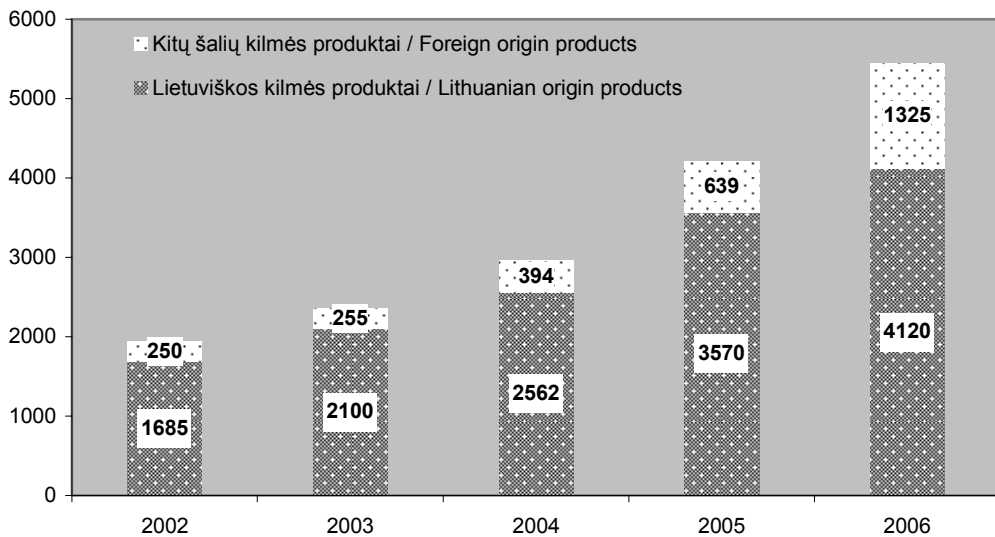
Metai / Year	Eksportas / Exports		Importas / Imports		Apyvarta / Turnover		Balansas, mln. Lt Balance, mill. Lt
	mln. Lt mill. Lt	indeksas index	mln. Lt mill. Lt	indeksas index	mln. Lt mill. Lt	indeksas index	
2005	4209	100,0	3699	100,0	7908	100,0	510
2006	5445	129,4	4934	133,4	10379	131,2	511

Prekybos nuo 2002 metų analizė rodo, kad kiekvienais metais ir eksportas, ir importas didėjo. 2002 metais balansas buvo neigiamas (-275 mln. Lt), o 2006-aisiais eksportas viršijo importą 511 mln. Lt (1 lentelė).

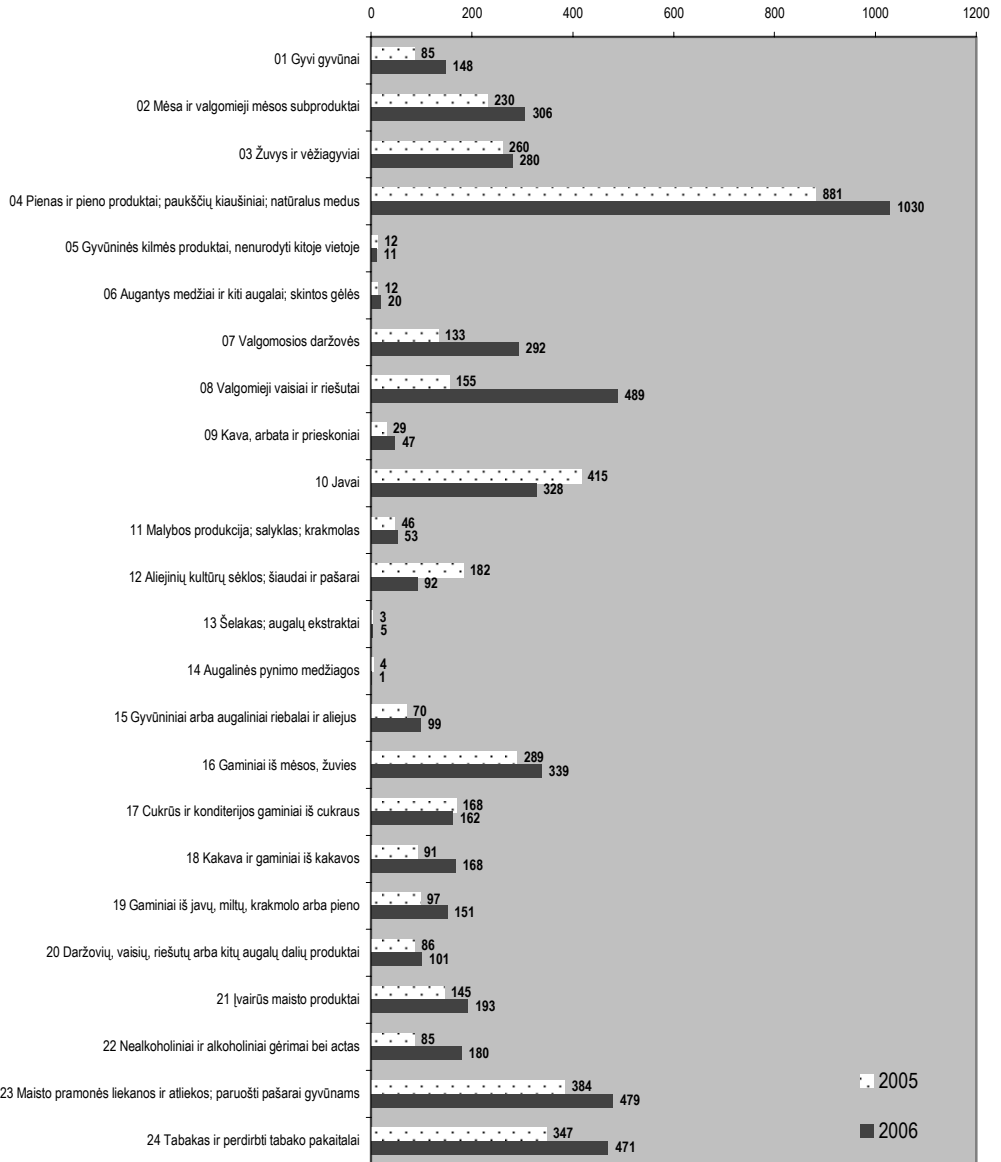
Užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais kasmet sudaro vis didesnę visos Lietuvos užsienio prekybos dalį. 2004-aisiais – prisijungimo prie ES metais – žemės ūkio ir maisto produktų eksportas sudarė 11,5 proc. viso Lietuvos eksporto, o 2006-aisiais – 14,0 proc., minėtų produktų importas – atitinkamai 8,6 ir 9,3 proc. viso Lietuvos importo.

Lietuvoje pagaminti produktai sudaro vis mažesnę eksporto dalį (2003 m. 89 proc., 2004 m. – 87 proc., 2005 m. – 85 proc., 2006-aisiais – 76 proc., arba 4120 mln. Lt). Šią tendenciją lėmė produktų gamybos augimo tempai ir įstojus į ES pasikeitusios prekybos sąlygos bei atsiradusios galimybės.

2006 metais daugiausia buvo eksportuota paruoštų maisto produktų, gėrimų, tabako gaminių grupės produktų. Jie sudarė 41 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto. Antroje vietoje – gyvūniniai (33 proc.), trečioje – augaliniai produktai (24 proc.).

2 pav. Eksporto struktūra pagal produktų kilmę 2002-2006 metais, mln. Lt
Figure 2. Structure of exports by products' origin in 2002-2006, mill. Lt

3 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas 2005 ir 2006 metais, mln. Lt
Figure 3. Exports of agricultural and food products in 2005 and 2006, mill. Lt

2006 metais, kaip ir ankstesniais, daugiausia buvo eksportuota pieno ir pieno produktų (į 52 pasaulio šalis). Daug išvežta vaisių, paruoštų pašarų gyvūnams, tabako gaminių, gaminių iš mėsos ir žuvis, grūdų, mėsos.

Palyginti su 2005 metais, sūrių buvo eksportuota 1,2 karto, sviesto – 1,5 karto, obuolių – 12 kartų, grybų – 3,6 karto, šokolado ir kitų produktų, turinčių kakavos, – 3,1 karto, nekoncentruoto pieno ir grietinėlės – 1,4 karto daugiau.

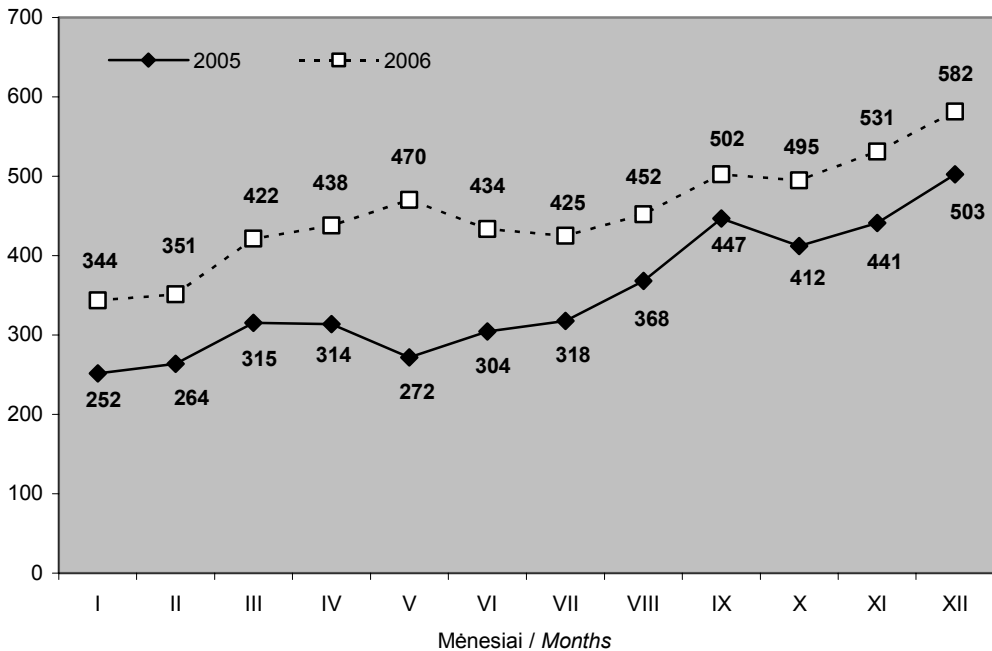
Palyginti su 2005 metais, padidėjo beveik visų produktų grupių, išskyrus javus ir aliejinių kultūrų sėklas bei pašarus, eksporto vertė. Išvežta beveik 3 kartus mažiau cukraus, tačiau vidutinė jo kaina buvo 1,9 karto didesnė nei 2005 metais. Kviečių eksportuota 1,9 karto mažiau (Statistikos departamento duomenimis, jų buvo supirkta 1,6 karto mažiau), aliejinių kultūrų sėklų ir pašarų – 3,5 karto mažiau.

Į ES šalis daugiausia buvo išvežta pieno ir pieno produktų, paruoštų pašarų gyvūnams, gaminių iš mėsos ir žuvies, tabako gaminių, žuvų (šių produktų dalis sudarė daugiau nei 52 proc. visų išvežtų į ES žemės ūkio ir maisto produktų vertės).

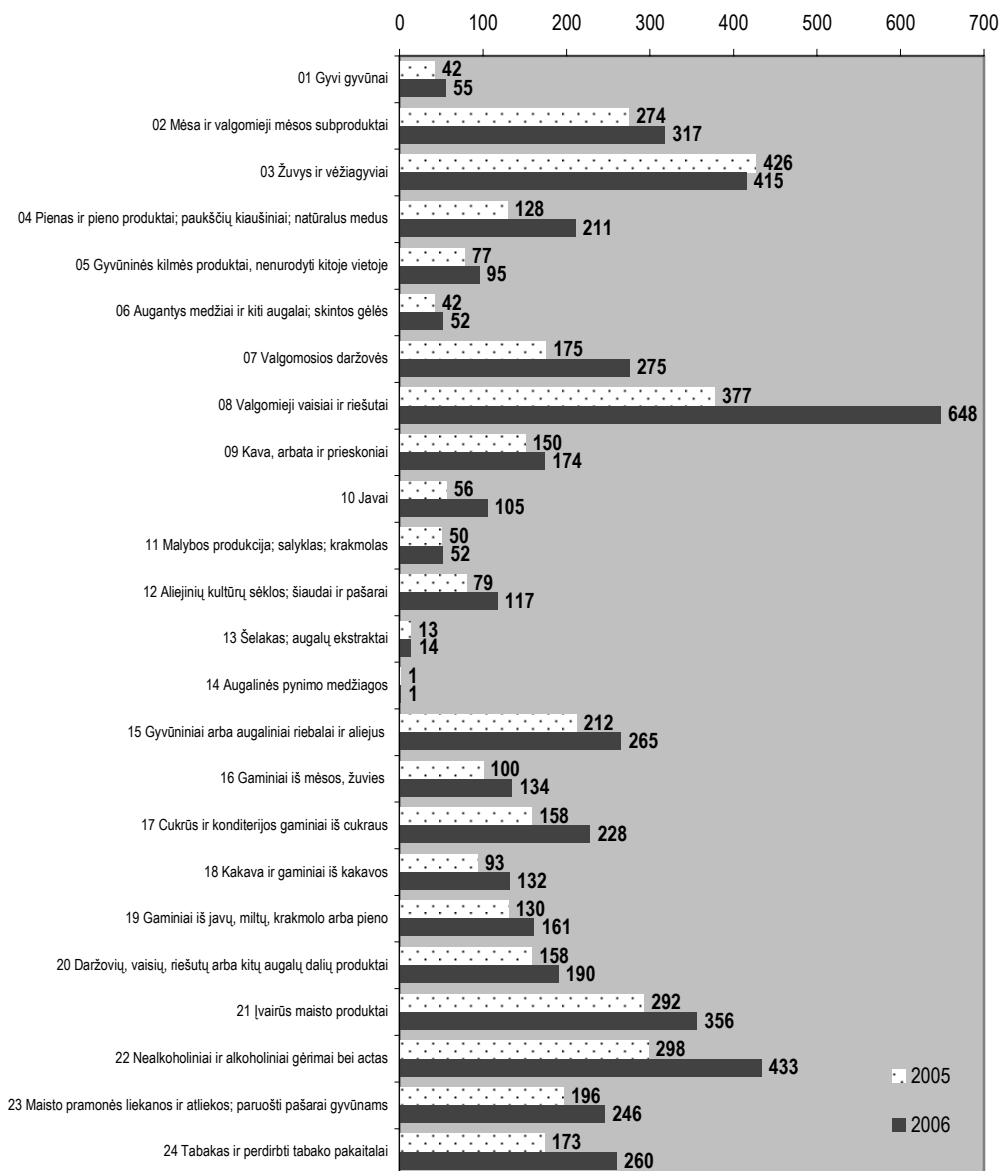
Į trečiąsias šalis daugiausia buvo eksportuota pieno ir pieno produktų, vaisių, tabako gaminių, daržovių, javų (iš viso – 64 proc. eksporto į trečiąsias šalis).

2006 metais sezoninių eksporto svyravimų būta mažiau nei 2005-aisiais (4 pav.). 2005 metais eksporto vertė gruodžio mėnesį, palyginti su sausiu, kai buvo eksportuota mažiausiai produktų, skyrėsi 2 kartus, o 2006-aisiais – 1,7 karto.

2006 metais į Lietuvą daugiausia importuota paruoštų maisto produktų, gėrimų, tabako gaminių grupės produktų. Jie sudarė 43 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo. Skirtingai nuo eksporto, antroje vietoje – augaliniai produktai (29 proc.), trečioje – gyvi gyvūnai ir gyvūninės kilmės produktai (22 proc.).

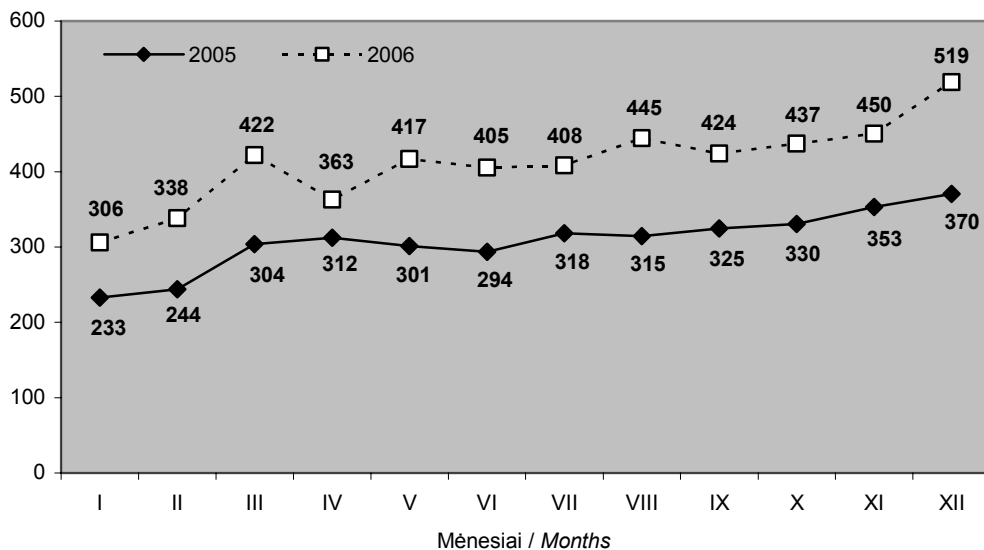
4 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto dinamika 2005 ir 2006 metais, mln. Lt
 Figure 4. Dynamics of exports of agricultural and food products in 2005 and 2006, mill. Lt

5 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas 2005 ir 2006 metais, mln. Lt
Figure 5. Imports of agricultural and food products in 2005 and 2006, mill. Lt

Daugiausia buvo importuota vaisių ir riešutų, įvairių alkoholinių ir nealkoholinių gėrimų, žuvų, padažų, sriubų ir sultinių koncentratų, esencijų, mėsos, daržovių. Minėtų produktų vertė sudarė 50 proc. viso žemės ūkio ir maisto

produktų importo vertės. Šiame sąraše vyrauja Lietuvoje neauginami arba negaminami produktai. Tačiau tarp jų yra kiauliena ir paukštiena, kurių buvo importuota atitinkamai 33 ir 30 tūkst. t.

6 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importo dinamika 2005 ir 2006 metais, mln. Lt
 Figure 6. Dynamics of imports of agricultural and food products in 2005 and 2006, mill. Lt

2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, padidėjo beveik visų produktų importas. Išimtį sudarė žuvis, kurių importas sumažėjo 3 proc. Labiausiai išaugo vaisių ir gėrimų importas, kurių vertė, palyginti su 2005 metais, padidėjo atitinkamai 1,7 ir 1,5 karto.

Importo dinamika 2006 metais šiek tiek skyrėsi nuo 2005-ųjų, tačiau visais 2006-ųjų mėnesiais importas buvo didesnis (6 pav.).

Iš ES šalių daugiausia buvo įvežta vaisių ir riešutų, įvairių gėrimų, mėsos ir valgomųjų mėsos subproduktų, padažų, sriubų ir sultinių koncentratų, esencijų, pieno produktų, daržovių (iš viso šių produktų dalis sudarė 49 proc. įvežtų iš ES produktų vertės).

Iš trečiųjų šalių daugiausia buvo importuota žuvų, vaisių ir riešutų, tabako ir gaminių iš jo, riebalų ir aliejaus (jų dalis sudarė 63 proc. importo iš šių šalių vertės).

Palyginti su 2005 metais, daugiausia padidėjo obuolių, pieno ir grietinėlės, cigarečių,

saulėgrąžų aliejaus, šviežių abrikosų, vyšnių, persikų, slyvų importas. Pažymėtina, kad didelė dalis minėtų importuotų vaisių po to buvo išvežta iš Lietuvos.

Pasikeitė prekybos pagal šalių grupes struktūra. Nors, palyginti su 2005 metais, eksportuotų į ES šalis produktų vertė 2006-aisiais padidėjo beveik 15 proc., jų dalis visame eksporte sumažėjo nuo 73 proc. iki 65 proc. (eksportas į trečiąsias šalis sudarė 35 proc.). Įvežtų iš ES šalių produktų vertė sudarė 79 proc. viso importo.

Eksporto į trečiąsias šalis augimui didelės įtakos turėjo mokamos eksporto į šias šalis kompensacijos. 2006 metais buvo išmokėta 216 mln. Lt kompensacijų, 43 proc. daugiau nei 2005-aisiais.

Daugiausia produktų buvo eksportuota į Rusiją, Latviją, Vokietiją, Estiją, Jungtinę Karalystę, Italiją (jų dalis sudarė 70 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto).

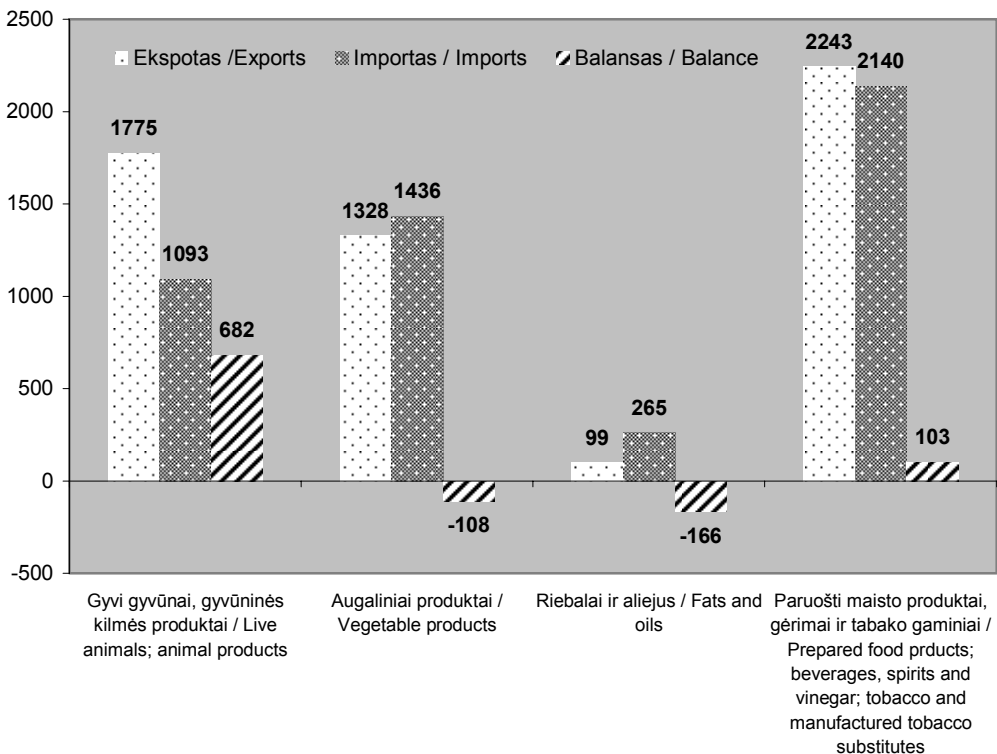
Į Rusiją daugiausia eksportuota sūrių, obuolių, grybų, galvijienos, į Latviją daugiausia buvo išvežta gaminių iš tabako, kavos, arbatos, šokolado ir kitų maisto produktų, turinčių kavos, paukštienos, į Vokietiją – gaminių iš tabako, grietinėlės, gaminių ir konservų iš žuvų, žuvų filė.

Daugiausia žemės ūkio ir maisto produktų importuota iš Lenkijos, Latvijos, Vokietijos, Nyderlandų, Estijos (56 proc. viso importo).

Iš Lenkijos daugiausia įvežta obuolių ir kriaušių, kiaulienos, dešrų ir panašių produktų iš mėsos, iš Latvijos pieno, kviečių ir meslino, cigarečių, iš Vokietijos – kavos, padažų, sriubų ir sultinių koncentratų, esencijų, cigarečių.

2006 metais užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais balansas buvo teigiamas (511 mln. Lt). Nors, palyginti su 2005 metais, eksportas ir importas padidėjo, balansas išliko beveik toks pat.

Didžiausias teigiamas balansas buvo prekiaujant gyvais gyvūnais ir gyvūninės kilmės produktais (palyginti su 2005 m., jis padidėjo 161 mln. Lt), teigiamas buvo ir prekybos paruoštais maisto produktais, gėrimais bei tabako gaminiams balansas (išaugo 9 mln. Lt). Didžiausias neigiamas tradiciškai išlieka prekybos riebalais ir aliejumi balansas, 2006 metais jis buvo didesnis nei 2005-aisiais. Tapo neigiamas ir prekybos augaliniais produktais balansas.

7 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas, importas ir prekybos balansas pagal pagrindines produktų grupes 2006 metais, mln. Lt

Figure 7. Balance of foreign trade by main groups of agricultural and food products in 2006, mill. Lt

Didžiausias teigiamas buvo prekybos su Rusija (1076 mln. Lt), Jungtine Karalyste (262 mln. Lt), Latvija (209 mln. Lt), Vokietija (194 mln. Lt), Šveicarija (182 mln. Lt) balansas. Palyginti su 2005 metais, prekybos su Rusija balansas 2006-aisiais padidėjo 2,4 karto. Didžiausias neigiamas balansas – prekybos su Lenkija (-762 mln. Lt), Nyderlandais (-198 mln. Lt), Danija (-123 mln. Lt), JAV (-113 mln. Lt).

Pagrindiniai prekybos žemės ūkio ir maisto produktais partneriai – Rusija, Latvija, Vokietija, Lenkija, Nyderlandai, Estija. Prekybos su jomis apyvarta buvo didžiausia.

Summary

In 2006 the value (Special trade system) of Lithuania's exports of agricultural and food products amounted to 5445 mill. Lt and increased 1.3 times in comparison with 2005. The value of imports reached 4934 mill. Lt and went up more than 1.3 times. The turnover increased by 31 per cent and for the first time exceeded 10 bill. Lt. The balance was positive (accounted for 511 mill. Lt). Milk and dairy products made up the largest share of the exports, fruit and nuts took the first place among the imports. Russia, Latvia, Germany, Poland, Netherlands and Estonia were the main partners in foreign trade.

ŪKININKŲ PIENININKYSTĖS ŪKIŲ VEIKLOS REZULTATŲ ANALIZĖ ANALYSIS OF FARMING RESULTS ON FAMILY DAIRY FARMS

Arvydas Kuodys

Pienas Lietuvos ūkininkų ūkio produkcijos struktūroje užima beveik ketvirtadalį, o pieno produktų eksportas sudaro penktadalį šalies žemės ūkio ir maisto produktų eksporto. Tai rodo, jog pienininkystė yra viena iš svarbiausių šalies žemės ūkio šakų. Kadangi iki šiol plačiau nenagrinėta, kokie pokyčiai per pastaruosius metus įvyko pienininkystės ūkiuose, straipsnio tikslas – remiantis Ūkių apskaitos duomenų tinklo (ŪADT) tyrimo duomenimis apžvelgti struktūrinius ir ekonominius pokyčius minėto ūkininkavimo tipo Lietuvos ūkininkų ūkiuose per 2003–2005 metų laikotarpį. Darbe naudojami statistinio grupavimo, palyginamosios analizės ir monografinis metodai.

Lietuvos pienininkystės ūkiai, palyginti su kitais šalies ūkininkų ūkiais, yra mažesni nei vidutiniai, tačiau ne patys smulkiausi, už juos mažesni pagal ekonominį dydį kai kurie mišrios gamybos, o pagal plotą – beveik visi mišrios gamybos ir sodininkystės, daržininkystės ūkiai. Karvių ir galvijų prieauglio jie turi daugiausia iš visų ūkininkavimo tipų ūkių. Pienininkystės ūkių skaičius ŪADT jau keletą metų gana didelis (2003 m. – 208, 2004 m. – 255, 2005 m. – 184).

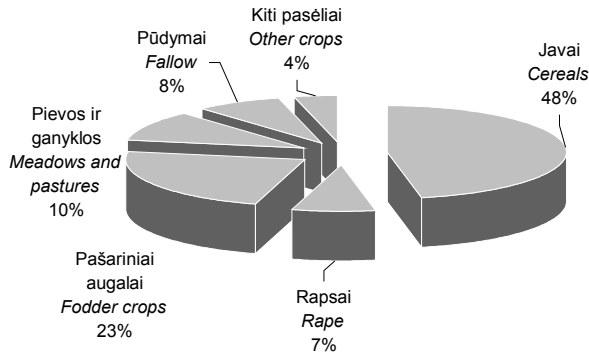
ES ŪADT 2004 metų duomenimis, Lietuvos pienininkystės ūkiai pagal ekonominį dydį yra patys mažiausi (4,7 EDV) ES, po jų eina Lenkijos (7,9 EDV), Latvijos (8,1 EDV), Slovėnijos (10,9 EDV) ūkiai. Patys stambiausi pienininkystės ūkiai yra Danijoje (137,7 EDV) ir Nyderlanduose (121,4 EDV). ES vidutinis šios specializacijos ūkių ekonominis dydis sudaro 55 EDV. Pagal melžiamų karvių skaičių

už Lietuvos pienininkystės ūkius (14 karvių) mažesni Lenkijos (11 karvių) ir Slovėnijos (12,5 karvės) pienininkystės ūkiai, didžiausi – Slovakijos (151 karvė), Jungtinės Karalystės (96 karvės) ir Danijos (87 karvės) ūkiai.

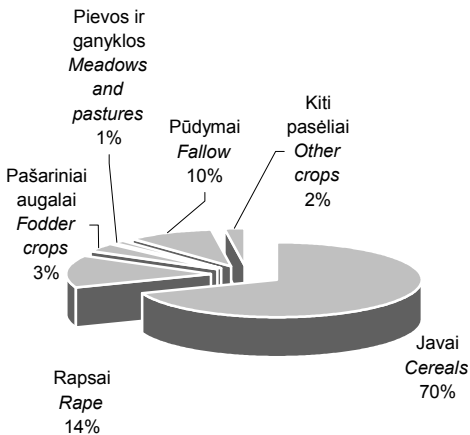
ES pienininkystės ūkių lyginamasis svoris prekinį ūkių struktūroje yra labai nevienodas. Pienininkystė labiau išvystyta (su kai kuriomis išimtimis) šiaurinėje ES dalyje, o pietinėje šios specializacijos ūkių labai nedaug. Liuksemburge pienininkystės ūkiai sudaro apie 43 proc. visų ūkių, Austrijoje, Nyderlanduose, Suomijoje, Švedijoje, Vokietijoje – apie trečdalį, Airijoje, Jungtinėje Karalystėje, Belgijoje, Slovėnijoje, Estijoje – 20–25 proc. Lietuvoje pienininkystės ūkių lyginamasis svoris tesiekia 16,6 proc. ir yra panašus į Danijos (16,2 proc.) ir Prancūzijos (17,3 proc.). Net 9 valstybėse pienininkystės ūkiai nesudaro ir dešimtadalio, o Graikijoje ir Kipre – mažiau nei 1 proc. prekinį ūkių. Iš 10 šalių, 2004 metais prisijungusių prie ES, didžiausias pienininkystės ūkių lyginamasis svoris prekinį ūkių struktūroje buvo Estijoje (25 proc.), po jos – Slovėnija (23,5 proc.), Lietuva (16,6 proc.) ir Latvija (12,6 proc.) (2 priedas).

Pienininkystės ūkių žemės ūkio **naudmenų struktūra** (ŽŪN) gerokai skiriasi nuo vidutinės ir ypač nuo augalininkystės besiverčiančių ūkių naudmenų struktūros. 2005 metais pienininkystės ūkiuose vidutiniškai 80 proc. ŽŪN buvo skirta pašarams auginti. Javų specializacijos ūkiuose tam teko tik 5 proc., o vidutiniškai šalyje – apie trečdalį ŽŪN (1 pav.).

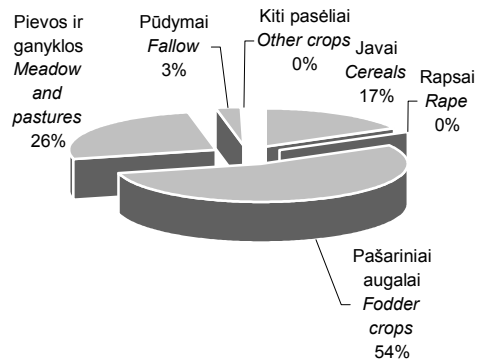
Vidutiniškai šalyje
Country average

Javų ūkiai
Cereal farms

Pienininkystės ūkiai
Dairy farms

1 pav. Ūkininkų ūkių žemės naudmenų struktūra 2005 metais, proc.
Figure 1. Structure of utilized agricultural area of family farms in 2005, %

Pienininkystės ūkių **turto struktūra** taip pat skiriasi nuo kitų ūkininkavimo tipų ūkių turto struktūros. Pienininkystės ūkiuose daugiau nei penktadalį turto sudaro gamybos kvotos vertė (1 lentelė). Vidutiniškai šalyje jai tenka 11 proc., javų ūkiuose – tik 3 proc. Mašinoms ir įrengimams pienininkystės ūkių turto struktūro-

je tenka gerokai mažesnė dalis (27 proc.) nei javų ūkiuose (47 proc.) ir vidutiniškai šalyje (32 proc.). O gyvuliai, priešingai, turi daug didesnę lyginamąjį svorį (15 proc.) nei vidutiniškai šalyje (9 proc.) ar javus auginančiuose ūkiuose (1 proc.).

Žemės ūkio turto struktūra kai kurių ūkininkavimo tipų ūkininkų ūkiuose 2005 metais
Structure of agricultural assets in family farms of some types of farming in 2005

Turto rūšis <i>Agricultural assets</i>	Vidutiniškai šalyje <i>Country average</i>		Pienininkystės ūkiai <i>Dairy farms</i>		Javų ūkiai <i>Crop farms</i>	
	tūkst. Lt <i>thou. Litas</i>	%	tūkst. Lt <i>thou. Litas</i>	%	tūkst. Lt <i>thou. Litas</i>	%
Žemė / <i>Land</i>	37,69	16	31,48	12	63,13	18
Gamybiniai pastatai <i>Farm buildings</i>	29,06	13	35,38	14	29,04	8
Gyvuliai / <i>Livestock</i>	22,81	10	38,33	15	4,92	1
Traktoriai / <i>Tractors</i>	28,61	12	24,90	10	61,42	17
Kombainai / <i>Harvesters</i>	14,80	6	2,46	1	50,11	14
Žemės ūkio mašinos <i>Agricultural machinery</i>	12,00	5	10,60	4	22,60	6
Įrenginiai / <i>Equipment</i>	21,81	9	28,90	11	33,22	9
Kvotos / <i>Quota</i>	25,71	11	53,18	21	9,57	3
Kitas turtas / <i>Other assets</i>	38,77	17	28,81	11	82,10	23
Iš viso / <i>Total</i>	231,26	100	254,04	100	356,11	100

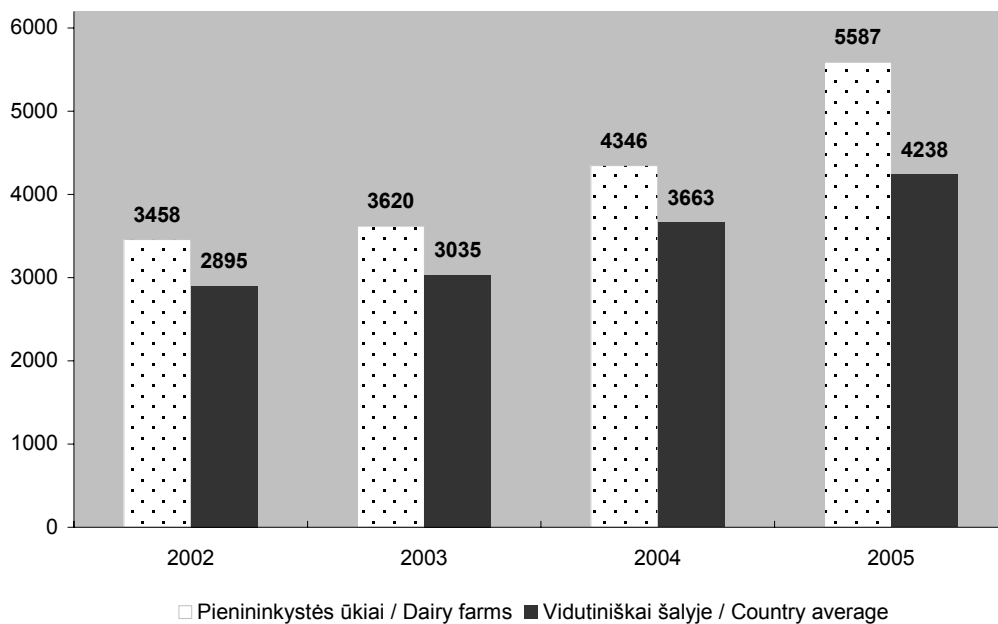
Pienininkystės ūkių turto vertė didesnė nei vidutiniškai šalyje. 2002 metais 1 ha ŽŪN pienininkystės ūkiai turėjo beveik penktadaliu turto daugiau negu vidutiniškai (2 pav.). Per 2003 ir 2004 metus turto vertės, tenkančios 1 ha ŽŪN, pokyčiai šalies ir pienininkystės ūkiuose buvo vienodi, tačiau 2005-aisiais pastaruosiuose ji didėjo daugiau, todėl minėtas rodiklis pienininkystės ūkiuose buvo trečdaliu didesnis. 2005 metais tik mažesniuose nei 20 ha pienininkystės ūkiuose žemės ūkio turtas nepadidėjo, o vidutiniškai šio ūkininkavimo tipo ūkiuose turtas išaugo 25 proc.

Kaip ir visi šalies ūkininkai, pienininkystės ūkių savininkai 2005 metais, gausindami savo turtą, didžiausią dėmesį skyrė techninės bazės stiprinimui, tačiau pastarieji daugiau įsigijo žemės ūkio mašinų ir įrengimų (jų vertė padidėjo atitinkamai 54 ir 66 proc.), o pirmieji – traktorių ir kombainų (vertė padidėjo trečdaliu). Gyvulių vertė pienininkystės ūkiuose išaugo

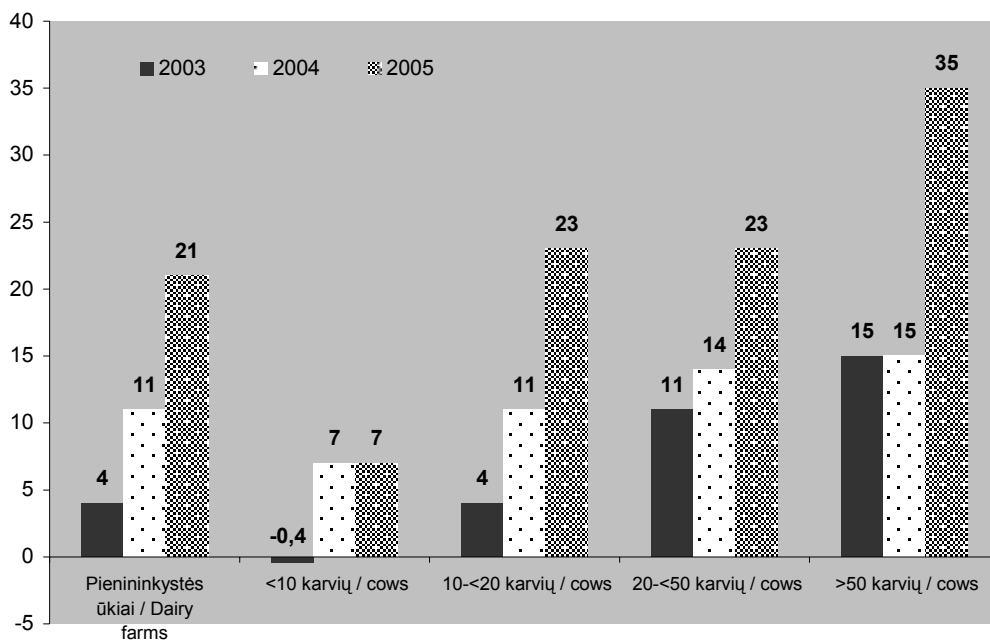
beveik ketvirtadaliu, o vidutiniškai šalyje – 17,5 proc.

Didėjant karvių skaičiui, turto vertė, tenkanti 1 ha ŽŪN, sparčiai augo. Ūkiuose, turinčiuose daugiau kaip 50 karvių, šis rodiklis 2005 metais siekė 8847 Lt ir buvo daugiau nei dvigubai didesnis už ūkių, turinčių mažiau kaip 10 karvių, rodiklį.

Per 2003–2005 metų laikotarpį pienininkystės ūkių **nuosavas kapitalas** padidėjo 92 proc., o per 2005 metus – 21 proc., nepaisant to, kad skolos per metus padidėjo beveik dvigubai ir sudarė apie 13 proc. turto vertės. Nuosavo kapitalo priaugio tempai pienininkystės ūkiuose 2003–2004 metais buvo panašūs į šalies, o 2005 metais – gerokai didesni. Tų ūkių, kuriuose buvo daugiau kaip 20 melžiamų karvių, šis rodiklis visus tyrimo metus buvo didesnis nei vidutiniškai šalyje. Geriausiais rodikliais išsiskyrė ūkiai, laikantys stambesnes nei 50 karvių bandas (3 pav.).

2 pav. Žemės ūkio turto 1 ha ŽŪN pokyčiai 2002–2005 metais, Lt
 Figure 2. Agricultural assets per 1 ha UAA in 2002–2005, Litas

3 pav. Nuosavo kapitalo metinis prieaugis 2003–2005 metais, proc.
 Figure 3. Annual change in net worth in 2003–2005, %

Pienininkystės ūkiuose **bendrosios produkcijos** gamyba per 2003–2005 metų laikotarpį padidėjo 69 proc. (2 lentelė). Labiausiai (84 proc.) ji augo ūkiuose, turinčiuose 50 karvių viršijančias bandas, o mažiausiai (10 proc.) – ūkiuose, laikančiuose mažiau nei 10 karvių. Bendrosios produkcijos augimo per minėtą laikotarpį tempai pienininkystės ūkiuose buvo 19 procentinių punktų didesni nei vidutiniškai šalyje. 2003 metais pienininkystės ūkių bendrosios produkcijos struktūroje pienas sudarė 51 proc., 2004-aisiais – 57 proc. (ES – 73 proc., Suomijoje, Danijoje ir Nyderlanduose – 83–81 proc., Lenkijoje – 65 proc., Latvijoje –

56 proc.), o 2005-aisiais – 59 proc. Kaip ir bendrosios produkcijos atveju, per trejus metus pieno produkcija daugiausia (beveik 2 kartus) išaugo stambiausiuose (daugiau kaip 50 karvių) pienininkystės ūkiuose. Šių ūkių 2005 metų bendrosios produkcijos struktūroje pienas sudarė beveik du trečdalius, o smulkių (mažiau nei 10 karvių) – apie 49 proc. Didėjant karvių skaičiui, produkcijos struktūroje mažėjo augalininkystės produkcijos, galvijienos ir kitos produkcijos rūšių dalis, o augo pieno lyginamasis svoris (3 lentelė). Šiuos pokyčius nulėmė karvių produktyvumo ir pieno kainos didėjimas.

2 lentelė / Table 2

Produkcijos gamybos dinamika 2003–2005 metais, tūkst. Lt
Output in 2003–2005, thou. Lit

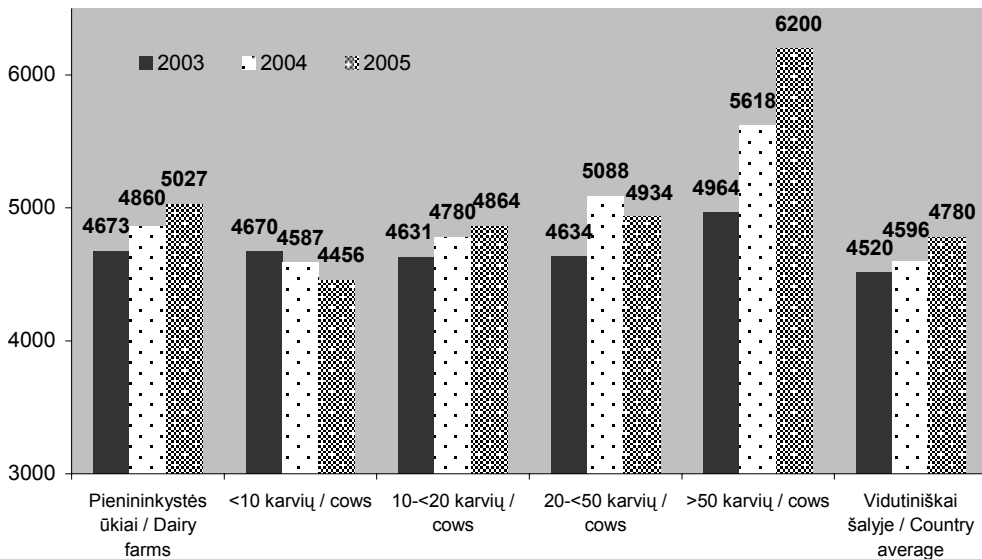
Ūkiai <i>Farms</i>	2003		2004		2005		2005, palyginti su <i>compared to 2003, %</i>	
	bendroji produk- cija <i>Total output</i>	pieno produk- cija <i>Milk output</i>	bendroji produk- cija <i>Total output</i>	pieno produk- cija <i>Milk output</i>	bendroji produk- cija <i>Total output</i>	pieno produk- cija <i>Milk output</i>	bendroji produk- cija <i>Total output</i>	pieno produk- cija <i>Milk output</i>
Pienininkystės <i>Dairy</i>	59,0	30,1	70,2	39,2	99,4	58,3	169	194
iš jų turintys <i>of which:</i> < 10 karvių <i>cows</i>	38,3	17,4	41,2	19,8	42,1	20,8	110	120
10–< 20 kar- vių / <i>cows</i>	57,9	30,5	66,2	37,1	78,8	45,1	136	148
20–< 50 kar- vių / <i>cows</i>	142,6	77,7	166,6	102,6	193,2	117,1	136	151
≥ 50 karvių <i>cows</i>	371,5	226,8	449,1	278,7	683,0	449,8	184	198
Vidutiniškai šalyje / <i>Coun- try average</i>	61,0	11,1	63,3	13,6	91,7	24,1	150	217

Pienininkystės ūkių bendrosios produkcijos struktūra 2005 metais, proc.
Structure of total output in dairy farms in 2005, %

Produkcija <i>Output</i>	Pienininkystės ūkiai <i>Dairy farms</i>	<10 karvių <i>cows</i>	10–<20 karvių <i>cows</i>	20–<50 karvių <i>cows</i>	≥50 karvių <i>cows</i>
Augalininkystės <i>Crop production</i>	26,8	32,4	28,0	25,8	22,1
Pienas / <i>Milk</i>	58,7	49,4	57,2	60,6	65,7
Galvijiena / <i>Beef</i>	13,5	15,5	14,1	13,0	11,7
Kita / <i>Other</i>	1,0	2,7	0,7	0,6	0,5

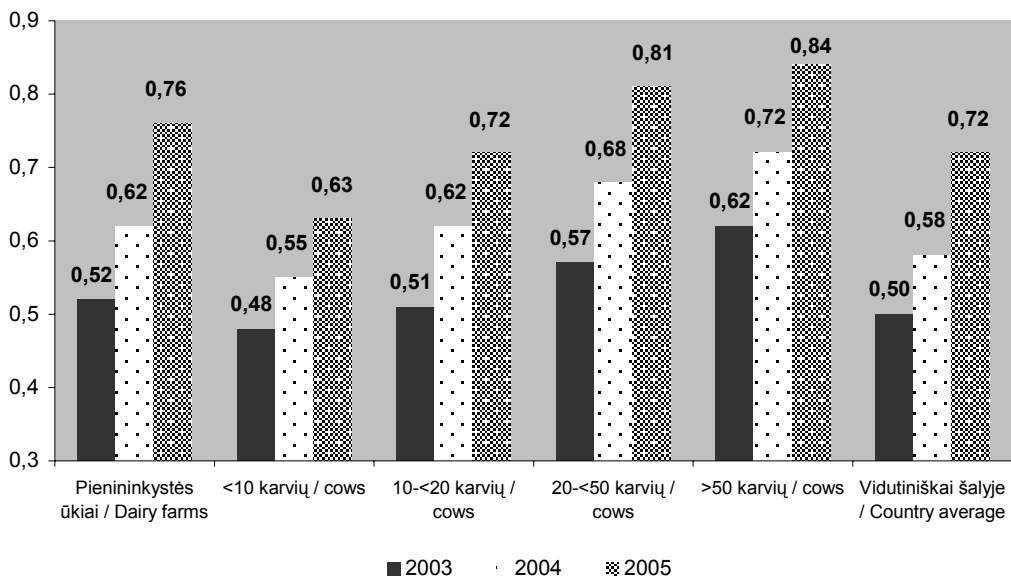
Per visus tris tyrimo metus pienininkystės ūkių **karvių produktyvumas ir pieno pardavimo kaina** buvo didesni nei vidutiniškai šalyje (4–5 pav.). 2003 metais pieno primilžis iš karvės pienininkystės ūkiuose buvo 153 kg didesnis nei vidutiniškai šalyje, o pieno kilogramo kaina didesnė 2 ct. Per trejus metus šie skirtumai išaugo: primilžis – 247 kg, o kaina – 4 ct. Kuo didesnė karvių banda, tuo didesnis karvių

produktyvumas ir kaina, kurią gauna ūkininkas už parduodamą pieną. Tie skirtumai per trejus metus taip pat gerokai padidėjo. 2003 metais pieno primilžis iš karvės ūkiuose, turinčiuose daugiau negu 50 karvių, palyginti su ūkiais, laikančiais mažiau nei 10 karvių, buvo 6 proc., o 2005-aisiais – net 40 proc. didesnis. Kainų skirtumai atitinkamai sudarė 29 ir 33 proc.

4 pav. Karvių produktyvumo dinamika 2003–2005 metais, kg
Figure 4. Changes of cow productivity in 2003–2005, kg

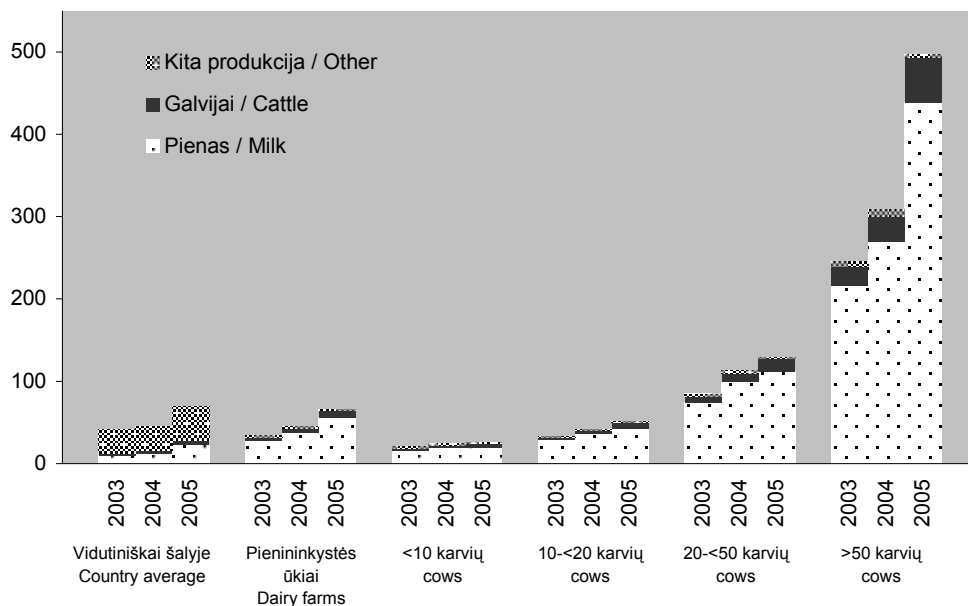

5 pav. Pieno kainų dinamika 2003–2005 metais, Lt/kg
 Figure 5. Milk prices in 2003–2005, Litai/kg

Vidutinės pienininkystės ūkių metinės pajamos per 2003–2005 metus beveik padvigubėjo, o šalies ūkių išaugo 66 proc. 2003 metais 1 ha ŽŪN pienininkystės ūkiuose teko 901 Lt pajamų, o vidutiniškai šalyje – 974 Lt. Pirmuose ūkiuose šis rodiklis 2005-aisiais jau siekė 1454 Lt, o vidutiniškai šalyje – 1272 Lt, arba beveik 13 proc. mažiau. Šalies ūkių pajamos už pieną per trejus metus vidutiniškai sudarė 24–33 proc. pajamų, o pienininkystės ūkiuose – 82–84 proc. Smulkių pienininkystės ūkių, turinčių mažiau nei 10 karvių, pieno pajamų lyginamasis svoris mažesnis (75 proc.), o ūkių, turinčių daugiau nei 20 karvių – didesnis (87–88 proc.).

2005 metais pienininkystės ūkiuose pajamos už pieną vidutiniškai sudarė 55,8 tūkst. Lt, buvo beveik 2,5 didesnės nei vidutiniškai šalyje. Pastaruosiuose ūkiuose jos per 2003–2005 metus padidėjo 2,3 karto, o pienininkystės ūkiuose – 2 kartus. Mažiausi pieno pajamų pokyčiai – ūkiuose, turinčiuose mažiau nei 10 karvių, o didžiausi – ūkiuose, laikančiuose per 50 karvių (6 pav.).

Gamybos išlaidos 1 EDV pienininkystės ūkiuose 2005 metais, palyginti su 2003-aisiais, padidėjo 17 proc. (4 lentelė). Pastoviosios išlaidos išaugo trečdaliu, o kintamosios – 7 proc. Didžiausias lyginamasis svoris (45–49 proc.) išlaidų struktūroje teko pašarams, tačiau jis 2005 metais, palyginti su 2003-aisiais, vidutiniškai sumažėjo 4 procentiniais punktais. Pašarų lyginamasis svoris išlaidų struktūroje nepriklauso nuo karvių skaičiaus ūkyje ir svyruoja labai nežymiai: 2003 metais – 47–50 proc., 2005-aisiais – 43–46 proc. ES pienininkystės ūkiuose pirkti pašarai sudaro tris ketvirtadalius (Nyderlanduose ir Danijoje – apie 95 proc.), o Lietuvoje vyrauja savos gamybos pašarai, tačiau pirktų dalis auga didėjant ūkiui. 2003 metais ūkiuose, turinčiuose mažiau nei 10 karvių, pirktiems pašarams teko 5 proc. išlaidų, o ūkiuose, turinčiuose daugiau nei 50 karvių, net 3 kartus daugiau. 2005 metais palyginti su 2003-aisiais, pirktų pašarų dalis pienininkystės ūkiuose, išskyrus turinčius mažiau nei 10 karvių, 1–2 procentiniais punktais sumažėjo.

6 pav. Pajamų pokyčiai 2003–2005 metais, tūkst. Lt

Figure 6. Income in 2003–2005, thou. Litas

4 lentelė / Table 4

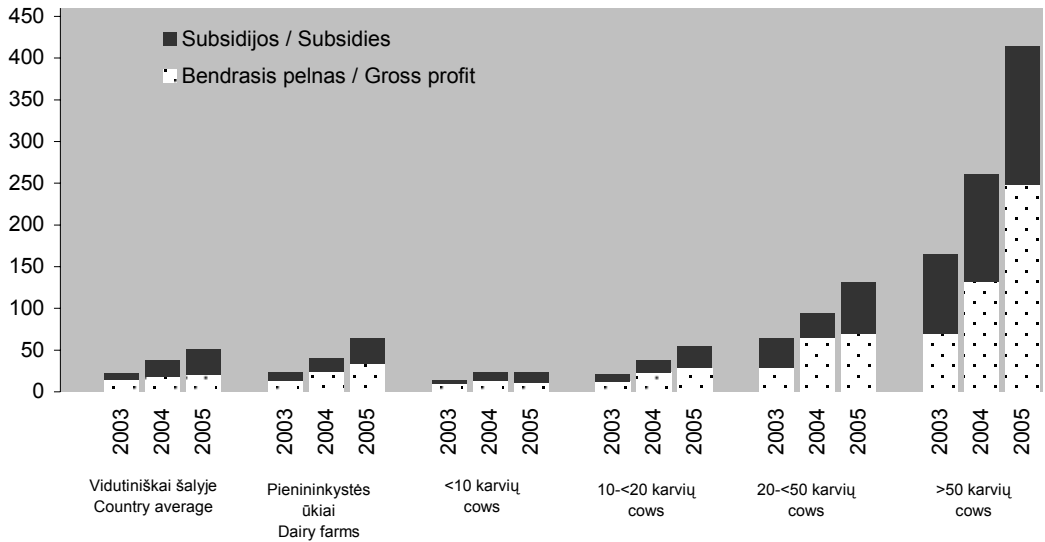
Pienininkystės ūkių gamybos išlaidos 1 EDV 2003 ir 2005 metais, Lt

Production costs of dairy farms per 1 ESU in 2003 and 2005, Litas

Išlaidų rūšys / Types of costs		2003	2005	Pokytis Change, %
Kintamosios išlaidos / Variable costs		6649	7091	107
iš jų of which:	augalininkystės / crops	841	987	117
	gyvulininkystės / livestock	5808	6104	105
	iš jų pašarai žolėdžiams gyvuliams of which feedings for grazing livestock	5225	5612	107
Pastoviosios išlaidos / Fixed costs		4050	5434	134
iš jų of which:	degalai / fuel	1221	1202	98
	nusidėvėjimas / depreciation	1439	1787	124
Iš viso / Total		10699	12525	117

2003 metais pienininkystės ūkių **bendrasis pelnas** buvo 8 proc. mažesnis, o bendrasis pelnas su subsidijomis 6,5 proc. didesnis nei vidutiniškai šalyje. Per 2003–2005 metus šie pieni-

ninkystės ūkių rodikliai didėjo gerokai sparčiau nei vidutiniškai, todėl skirtumas pirmųjų naudai 2005 metais taip pat augo ir atitinkamai sudarė 64 proc. ir 25 proc. (7 pav.).

7 pav. Bendrojo pelno ir subsidijų pokyčiai 2003–2005 metais, tūkst. Lt
 Figure 7. Gross profit and subsidies in 2003–2005, thou. Litas

Analizuojant bendrojo pelno ir bendrojo pelno su subsidijomis, tenkančių 1 EDV, pokyčius per trejų metų laikotarpį, pasirodė, jog jie truputį mažesni nei ankščiau minėti, tačiau tendencijos išlieka tos pačios. Šie visų pienininkystės ūkių grupių (pagal karvių skaičių) rodikliai buvo geresni nei vidutiniškai šalyje, o visų pienininkystės ūkių turinčių daugiau negu 20 karvių – nei vidutiniškai pienininkystės ūkių.

2004 metais Lietuvos pienininkystės ūkių bendrojo pelno su subsidijomis suma, tenkanti 1 ha ŽŪN, siekė 956 Lt ir viršijo šį rodiklį Slovakijoje (218 Lt), Vengrijoje (349 Lt), Čekijoje (386 Lt), Švedijoje (511 Lt), Latvijoje (590 Lt) ir Estijoje (601 Lt), bet buvo 2,3 karto mažesnė negu vidutiniškai ES. ES daugiausia subsidijų 1 ha ŽŪN pienininkystės ūkiai gavo Suomijoje (3643 Lt) ir Austrijoje (2890 Lt), o mažiausiai – Slovakijoje (342 Lt), Lietuvoje (425 Lt), Estijoje (452 Lt), Lenkijoje (489 Lt) ir Latvijoje (542 Lt). Minėtais metais be valstybės paramos pienininkystės ūkiai Čekijoje, Danijoje, Liuksem-

burge, Slovakijoje, Slovėnijoje, Suomijoje, Švedijoje ir Vengrijoje būtų buvę nuostolingi.

2005 metais valstybės subsidijų dalis bendrajame pelne su subsidijomis pienininkystės ūkiuose buvo mažesnė nei vidutiniškai šalyje, nes šalies ūkių pačių uždirbtas pelnas tesudarė du trečdalius pienininkystės ūkių bendrojo pelno, o valstybės paramos suma vieniems ir kitiems ūkiams beveik nesiskyrė.

Didėjant karvių skaičiui pienininkystės ūkiuose bendrasis pelnas 1 ha ŽŪN ir 1 EDV bei bendrojo pelno dalis bendrajame pelne su subsidijomis nuosekliai didėjo. Pastarasis rodiklis ūkiuose, turinčiuose mažiau nei 10 karvių, sudarė 47 proc., o ūkiuose, laikančiuose per 50 karvių – 60 proc. Vidutiniškai šalyje jis buvo mažesnis ir tesiekė 40 proc.

Valstybės parama šalies ūkininkams nuolat didėja. Pienininkystės ūkių subsidijos gamybai per 2003–2005 metus vidutiniškai išaugo nuo 7,6 tūkst. Lt iki 21,4 tūkst. Lt. 2005 metais 37 proc. gamybos subsidijų sudarė tiesioginės

išmokos už pasėlius, po 27 proc. – gyvulininkystės išmokos ir kompensacijos ūkininkaujantiems mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, 6 proc. – už ekologinę gamybą. Nors pienininkystės ūkių gamybos subsidijos buvo mažesnės negu vidutiniškai šalyje, tačiau, skaičiuojant jas 1 EDV, vidutinis šalies ūkis jų gavo 27 proc. mažiau nei pienininkystės ūkis (5 lentelė).

Valstybės **investicinė parama** pienininkystės ūkiams buvo didesnė nei vidutiniškai šalyje.

2005 metais pienininkystės ūkiai gavo 9,3 tūkst. Lt investicinės paramos, o vidutiniškai ji siekė 7,6 tūkst. Lt. Iš viename ūkiui tekusių valstybės subsidijų investicinė parama pienininkystės ūkiams sudarė 31 proc., vidutiniškai šalyje – 25 proc. Stambėjant ūkiui, investicinės paramos lyginamasis svoris didėjo nuo 10 proc. (ūkiuose, turinčiuose mažiau nei 10 karvių) iki 43 proc. (ūkiuose, laikančiuose 20–50 karvių).

5 lentelė / Table 5

Gamybos subsidijų struktūra 2003–2005 metais, Lt
Structure of subsidies for production in 2003–2005, Lit

Subsidijų rūšys <i>Subsidies</i>	Pienininkystės ūkiai <i>Dairy farms</i>			Vidutiniškai šalyje <i>Country average</i>			
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	
Išmokos už pasėlius <i>Direct payment for crops</i>	93	5783	7863	1157	8822	13624	
Gyvulininkystės išmokos <i>Direct payment for livestock</i>	4101	3277	5847	1530	1923	3104	
Kompensacijos ūkininkaujantiems mažiau palankiose vietovėse / <i>Subsidies for LFA</i>	679	5526	5701	379	4157	4386	
Subsidijos už ekologinį ūkininkavimą / <i>Subsidies for organic farming</i>	246	580	1182	237	1320	1854	
Kitos subsidijos / <i>Other</i>	2472	205	755	3015	384	881	
Iš viso / Total	Lt / <i>Litas</i>	7591	15371	21348	6318	16606	23849
	1 EDV / <i>ESU</i>	1765	3493	4105	1036	2815	2981

Kaip visuose, taip ir šalies pienininkystės ūkiuose, investiciniai procesai kasmet intensyviai. Per 2003–2005 metus į gamybą investuotos lėšos vidutiniškai šalyje padidėjo 4 kartus, o pienininkystės ūkiuose – 5 kartus. 2005 metais investicijos, tenkančios 1 EDV, vidutiniškai šalyje sudarė 4,5 tūkst. Lt, o pienininkystės ūkiuose – 7,6 tūkst. Lt. Pienininkystės ūkiai daugiausia investavo į įrengimus (35 proc.) ir traktorius (25 proc.). Tik smulkiuose pienininkystės ūkiuose (mažiau nei 10 karvių) grynosi

investicijos (investicijų suma minus nusidėvėjimas) dar neigiamos, tačiau jos per 2003–2005 metus sumažėjo nuo –2,1 tūkst. Lt iki –0,26 tūkst. Lt. Smulkių ir stambių pienininkystės ūkių investicijų struktūra labai skiriasi. Pirmieji beveik visas lėšas skyrė traktorių (58 proc.) ir įrengimų (34 proc.) įsigijimui, o antrieji jas paskirstė daug tolygiau: įrengimams (34 proc.), gamybiniams pastatams (26 proc.),

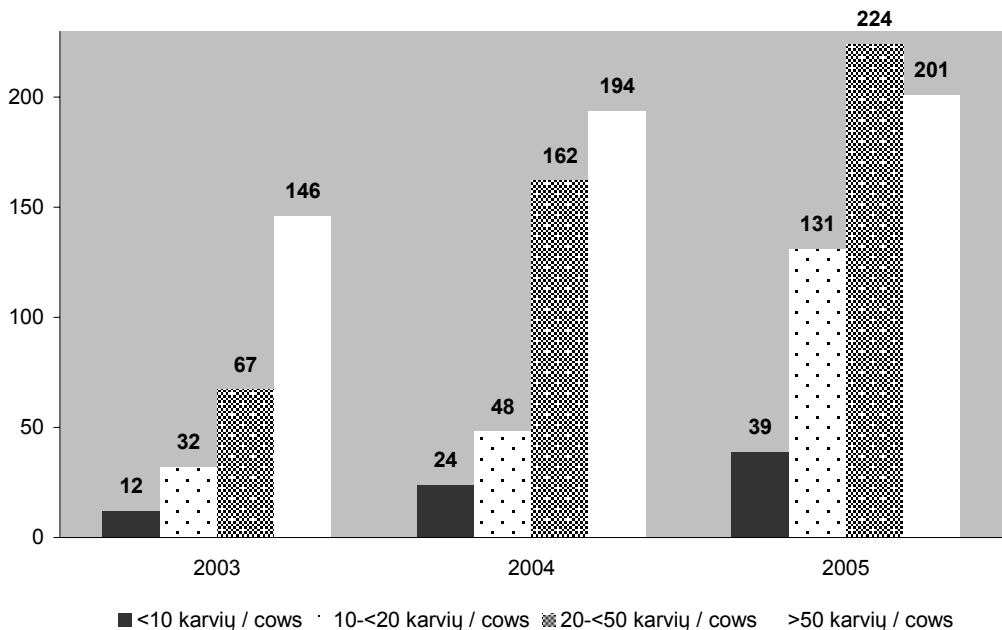
žemės ūkio mašinoms ir transporto priemonėms (13 proc.), traktoriams (11 proc.), bandos plėtimui (10 proc.). Investicijos, tenkančios 1 tūkst. Lt nuosavo žemės ūkio turto, per visą 2003–2005 metų laikotarpį didžiausios buvo stambiausiuose, o mažiausios – smulkiausiuose pienininkystės ūkiuose, tačiau pirmuosiuose jos didėjo lėčiausiai (8 pav.).

Kapitalo atsiperkamumas šalies pienininkystės ūkiuose nuosekliai gerėja, per 2003–2005 metus padidėjo nuo 2,4 proc. iki 9,4 proc., o vidutiniškai šalyje jis atitinkamai buvo 3,3 ir 4,3 proc.

Apibendrinant pokyčių pienininkystės ūkiuose tyrimo rezultatus tenka pastebėti, jog nepaisant ūkių stambėjimo jie pagal ekonominę dydį – patys mažiausi ES ir truputį mažesni nei šalies vidutiniai.

Lietuvos ūkininkų pienininkystės ūkiai yra truputį mažesni nei šalies vidutiniai, tačiau pagal ekonominę dydį – patys mažiausi ES. Lietuvoje pienininkystės ūkiai sudaro apie 17 proc. visų ūkių. Iš 10 naujų ES šalių pienininkystės ūkių lyginamasis svoris didesnis tik Estijoje (25 proc.) ir Slovėnijoje (24 proc.).

Pienininkystės ūkių turto vertė, tenkanti 1 ha ŽŪN, trečdaliu didesnė nei vidutiniškai šalyje. Ūkiuose, turinčiuose daugiau kaip 50 karvių, šis rodiklis dvigubai didesnis už ūkių, laikančių mažiau nei 10 karvių.

8 pav. Pienininkystės ūkių investicijų 1000 Lt nuosavo žemės ūkio turto pokyčiai 2003–2005 metais, tūkst. Lt

Figure 8. Farm investments per 1000 Litas of agricultural assets of dairy farms in 2003–2005, thou. Litas

Per 2003–2005 metus pienininkystės ūkių veiklos rezultatai gerėjo, nes didėjo pieno kaina, primilžis iš karvės ir valstybės parama. Ūkių nuosavas kapitalas padidėjo 92 proc. Geriausių rodiklių pasiekta stambiuose (daugiau nei 50 karvių) ūkiuose. Bendrosios produkcijos gamybos augimo per šį laikotarpį tempai pienininkystės ūkiuose 19 proc. didesni nei vidutiniškai šalyje. Pajamos už pieną per trejus metus vidutiniškai sudarė 24–33 proc. šalies ūkių pajamų, o pienininkystės ūkiuose – 82–84 proc.

Bendrasis pelnas ir pelnas su subsidijomis pienininkystės ūkiuose didėjo sparčiau nei vidutiniškai. Didėjant karvių skaičiui bendrojo pelno dalis bendrajame pelne su subsidijomis nuosekliai didėjo.

Gamybos subsidijos pienininkystės ūkiams padidėjo beveik 3 kartus. Jų struktūroje didžiausią dalį sudarė tiesioginės išmokos už pašėlius (37 proc.), gyvulininkystės išmokos ir kompensacijos ūkininkaujantiems mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse (po 27 proc.). Investicinės paramos lyginamasis svoris sudarė beveik trečdalį valstybės subsidijų.

Literatūra

1. Kuodys A. Ūkininkavimo rezultatų pokyčiai ūkininkų ūkiuose // Žemės ūkio mokslai. – Nr. 1 (priedas). – V.: LMA, 2006.
2. Kuodys A. Ūkių veiklos tyrimo (ūkių duomenų apskaitos tinklo) rezultatai // Lietuvos žemės ir maisto ūkis 2005. – V.: LAEI, 2006.
3. Kuodys A. Ūkininkų ūkių 2005 metų veiklos rezultatų tyrimas // Rinkotyra: Žemės ūkio ir maisto produktai. – Nr. 4 (34). – V.: LAEI, 2007.
4. Lietuvos žemės ūkis 2005. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005.
5. Liučvaitienė A., Matulienė L. „Lietuvos pieno ūkio konkurenciniai gebėjimai ES bendrojoje rinkoje“.

maži ES bendrojoje rinkoje“. Tarptautinės mokslinės konferencijos „ES ekonominės politikos įtaka gyvulininkystės plėtrai Lietuvoje“ pranešimai. – K.: LŽŪU, 2005.

6. Žemės ūkio respondentinių įmonių duomenys 2003–2005. – V.: LAEI.
7. Agri-Food Economics and Rural Development. Review of Economic Research Programme 2003. – Teagase, 2004.
8. Connaly L., Kinsella A. National farm survey. – Galway: Teagase, 2005.
9. Hemme T., Weers A., Christoffers K. A Global Review – The Supply of Milk and Dairy Products. – Braunschweig: IFCN Dairy Network, 2005.
10. Standard Results 2004. RICC 1453. European Commission AGRI/G/3 FADN.
11. Vrolijk H., Poppe K., de Bont C., Koole B. Evolution of Farm Incomes in the European Union. European Parliament. Directorate – General for Research. – 2004.

Summary

The article presents the results of the survey on family farms specialized in milk production. The analysis is based on the Lithuanian FADN data of 2003–2005. During this period the farming results notably improved due to higher milk prices, yields, state support. The best results were achieved on the large farms (more than 50 dairy cows). The growth of total output on dairy farms was higher by 19 per cent compared to the country average. The income on these farms also went up quicker than the average. The share of gross profit in the income consistently augmented correspondingly to the increase of cow number on the farms. The subsidies on production increased 3 times. The subsidies on investment amounted almost to a third of all received subsidies.

**MĖSOS SUVARTOJIMAS PASAULYJE, EUROPOS SĄJUNGOJE IR
LIETUVOJE: FAKTAI IR PROGNOZĖS**
*MEAT CONSUMPTION IN THE WORLD, EU AND LITHUANIA:
FACTS AND PROJECTIONS*

Vida Mieliauskaitė-Dabkienė

Mėsos paklausa yra vienas reikšmingiausių veiksnių gyvulių augintojams, o vartojimas yra vienas svarbiausių paklausos rodiklių, kuris reguliuoja gamybą kiekiniu ir kokybiniu atžvilgiu. Žemės ūkio ir maisto produktų vartojimas susijęs su gyvybinių funkcijų tenkinimu. Vartojimo kiekį lemia šalies apsirūpinimas produktais, visuomenės išsivystymo ir pragyvenimo lygis, vartojimo tradicijos, įpročiai, mados.

Pasaulio gyventojų skaičiaus ir jų pajamų didėjimas, urbanizacija, mitybos įpročių pokyčiai ir rinkų atsivėrimas lėmė mėsos, ypač paukštienos ir kiaulienos, gamybos, prekybos ir vartojimo spartų didėjimą. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos ir Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacijos (toliau – FAO) skaičiavimais, 2002–2004 metais vienas pasaulio gyventojas vidutiniškai suvartojo apie 31 kg mėsos, o metinis suvartojimo augimas siekė 3,4 proc.

Straipsnyje nagrinėjama mėsos suvartojimo situacija pasaulyje, ES ir Lietuvoje, pateikiamos ekspertų mėsos suvartojimo prognozės. Rašant straipsnį naudoti duomenų grupavimo, grafinio vaizdavimo, loginio vertinimo ir kt. tyrimo metodai.

Jautiena. Pasaulyje daugiausia jautienos suvartojama JAV, ES, Kinijoje ir Brazilijoje, o vienam gyventojui per metus daugiausiai jautienos tenka Argentinoje – 58,0, JAV – 42,4, Australijoje – 37,3 kg, o iš Europos valstybių – Danijoje – 28,0 ir Prancūzijoje – 27,0 kg. Pastaraisiais metais ES jautienos suvartojimas sumažėjo. 2004 metais prisijungus dešimčiai naujų

narių, vidutiniškai vienas ES gyventojas jautienos suvartojo 2,3 kg mažiau.

Lietuvoje taip pat per pastaruosius metus vis mažiau suvartojama jautienos. Ypač (iki 6,3 kg/1 gyv.) suvartojimas smuko 2005 metais Palyginti su 2000-aisiais, jis sumažėjo daugiau nei du kartus.

Šią tendenciją lemia didėjanti jautienos kaina. Jautienos Lietuvoje suvartojama šešis kartus mažiau nei kiaulienos. Tuo tarpu ES šalyse jautienos suvartojama tik per pusę mažiau nei kiaulienos – 20 kg.

Kiauliena. Daugiausia kiaulienos pasaulyje suvartoja Kinija (53 proc.) ir ES šalys (23 proc.).

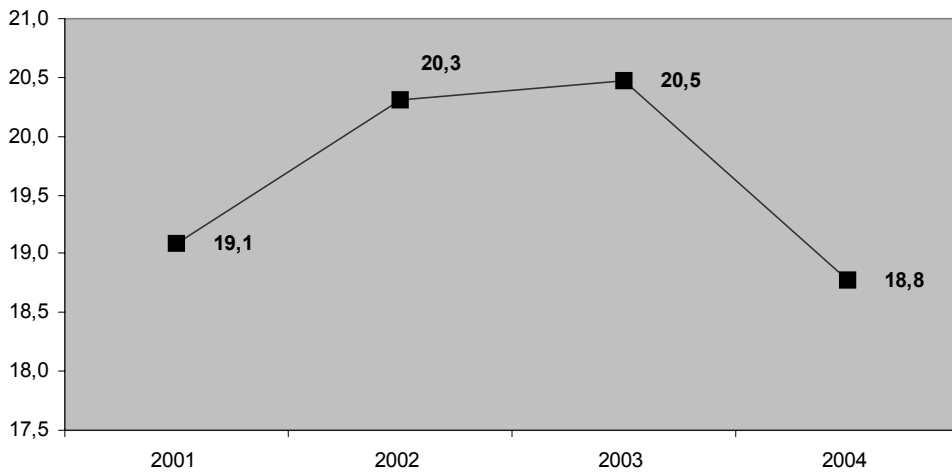
Pasaulio mastu kiaulienos suvartojimas vienam gyventojui didžiausias yra ES šalyse. Iš kitų pasaulio šalių daugiausia vienas gyventojas jos suvartoja Kinijoje, ir tai beveik prilygsta suvartojimui Lietuvoje.

2004 metais vidutiniškai vienam ES gyventojui teko 43 kg kiaulienos. Didžiausias suvartojimas užfiksuotas Ispanijoje – 63 kg, mažiausias Latvijoje – 25 kg. Visose ES šalyse, išskyrus Vokietiją, kiaulienos suvartojimas 2004 metais, palyginti su 2003-aisiais, nežymiai sumažėjo. 2005 metais ES šalių kiaulienos suvartojimas taip pat mažėjo dėl padidėjusių kainų naujose ES narėse (daugiausia lėmė suvartojimo sumažėjimas Lenkijoje ir Vengrijoje).

Iš visų mėsos rūšių Lietuvoje daugiausia suvartojama kiaulienos (apie 51 proc.), o ES vidurkis – 45 proc. 2005 metais kiaulienos suvartojimo rodiklis (40,1 kg) Lietuvoje nedaug skyrėsi nuo ES vidurkio.

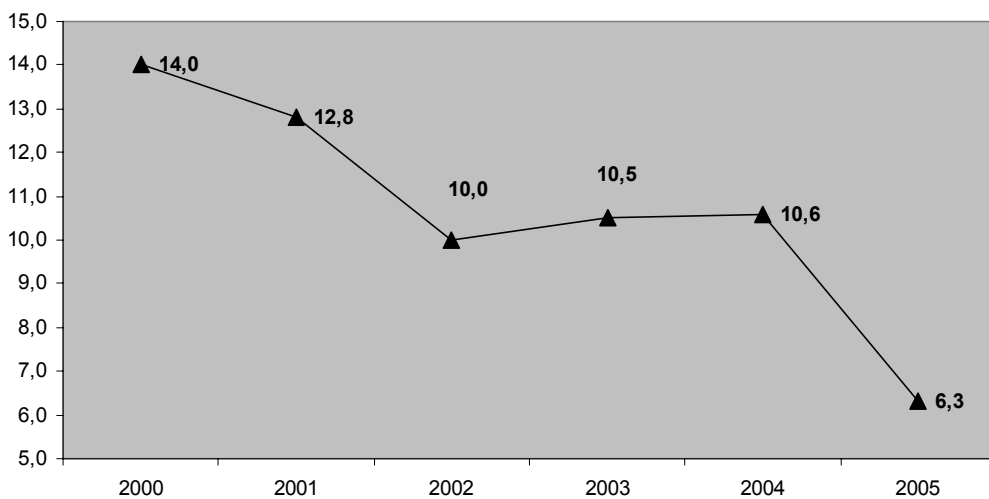
Jautienos suvartojimas kai kuriose šalyse 2004 metais, kg/1 gyv.
Beef consumption in selected countries in 2004, kg per capita

Šalys / Countries	Jautiena / Beef
Argentina / Argentina	58,0
JAV / USA	42,4
Australija / Australia	37,3
Brazilija / Brazil	35,5
Kanada / Canada	31,9
Naujoji Zelandija / New Zealand	29,7
Danija / Denmark	28,0
Prancūzija / France	27,0
ES-15 / EU-15	20,0
Rusija / Russia	15,3
Estija / Estonia	10,7
Lietuva / Lithuania	10,6
Latvija / Latvia	10,1
Ukraina / Ukraine	10,0
Kinija / China	5,4
Lenkija / Poland	5,3

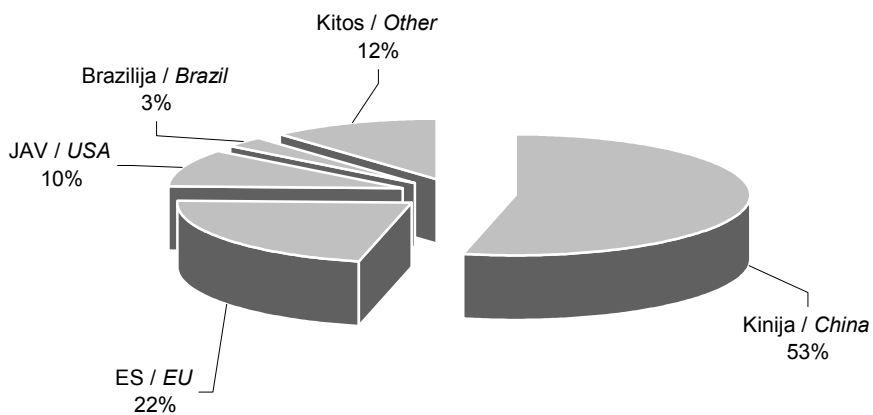

1 pav. Jautienos suvartojimas ES 2001–2004 metais, kg/1 gyv.
Figure 1. Beef consumption in the EU in 2001–2004, kg per capita

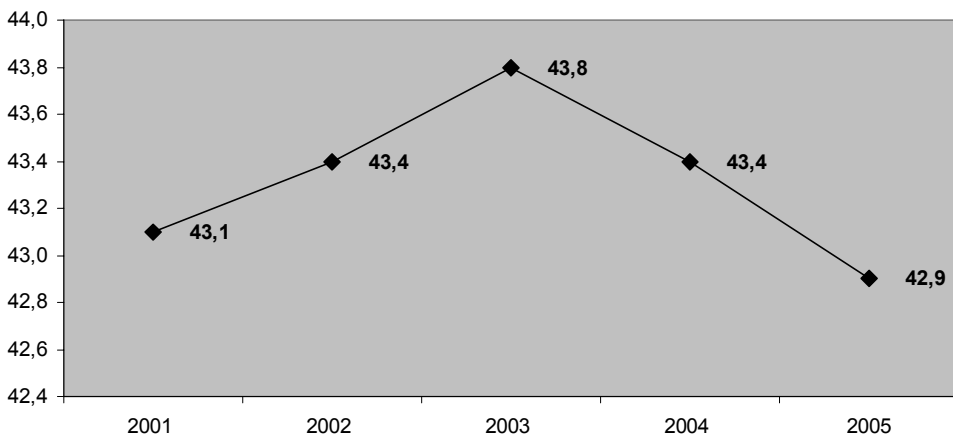
2 pav. Jautienos suvartojimas Lietuvoje 2000–2005 metais, kg/1 gyv.
Figure 2. Beef consumption in Lithuania in 2000–2005, kg per capita

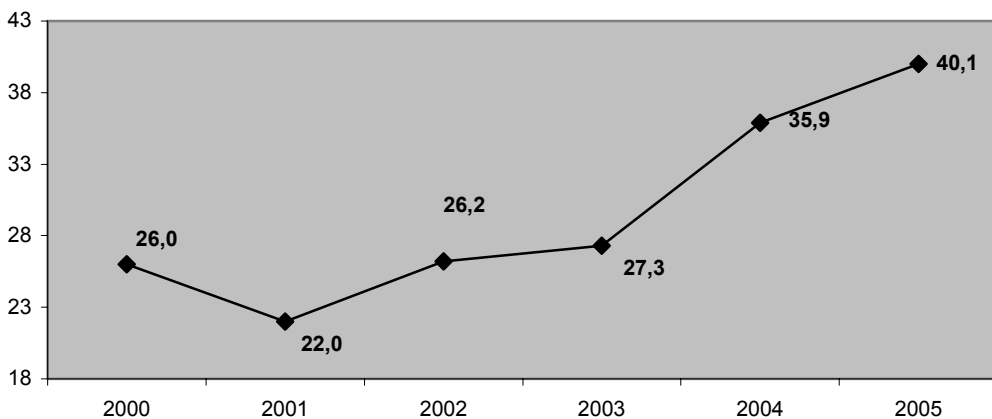
3 pav. Kiaulienos suvartojimo struktūra pagal šalis 2005 metais
Figure 3. Structure of pork consumption by country in 2005

Kiaulienos suvartojimas kai kuriose šalyse 2004 metais, kg/1 gyv.
Pork consumption in selected countries in 2004, kg per capita

Šalys / Countries	Kiauliena / Pork
Ispanija / Spain	63,1
Danija / Denmark	58,4
Austrija / Austria	57,3
Vokietija / Germany	54,5
ES-25 / EU-25	43,4
Kinija / China	37,2
Lietuva / Lithuania	35,9
Kanada / Canada	30,8
Estija / Estonia	30,4
JAV / USA	29,1
Latvija / Latvia	25,0
Australija / Australia	20,9
Rusija / Russia	17,0
Naujoji Zelandija / New Zealand	15,1
Ukraina / Ukraine	11,6
Brazilija / Brazil	10,7
Argentina / Argentina	5,0

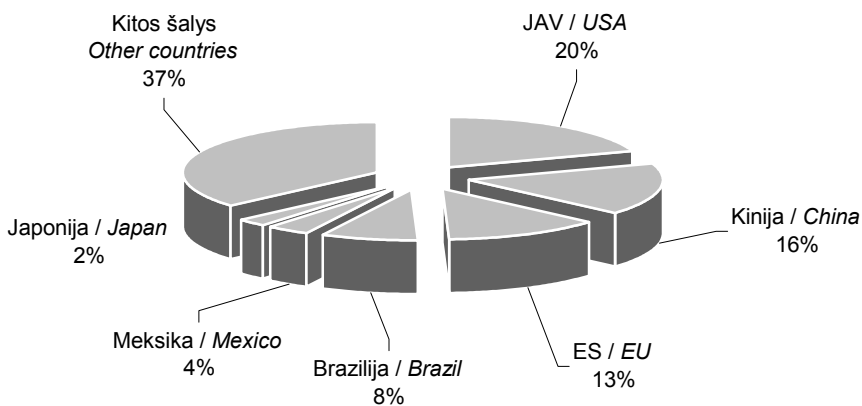
4 pav. Kiaulienos suvartojimas ES 2001–2005 metais, kg/1 gyv.
Figure 4. Pork consumption in the EU in 2001–2005, kg per capita

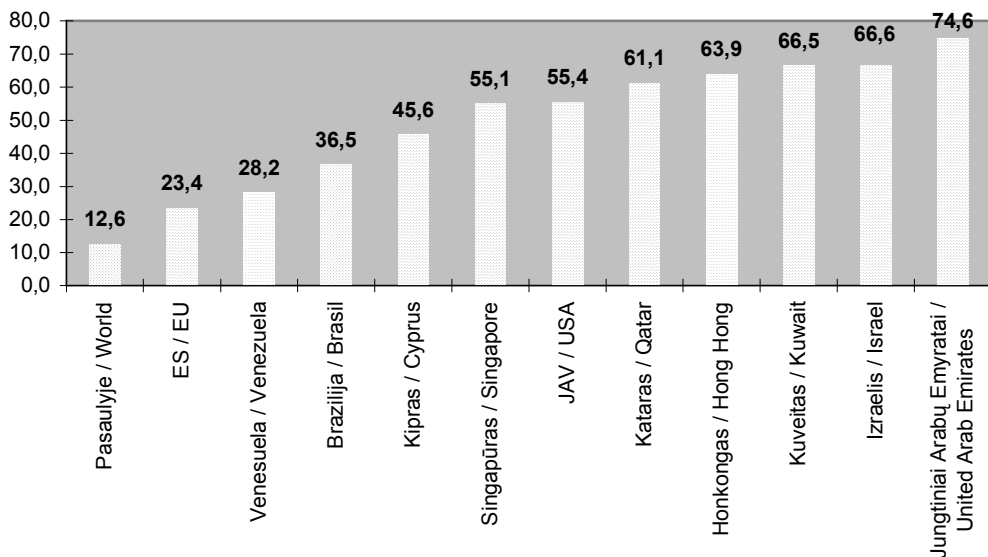
5 pav. Kiaulienos suvartojimas Lietuvoje 2000–2005 metais, kg/1 gyv.
 Figure 5. Pork consumption in Lithuania in 2000–2005, kg per capita

Paukštiena. Paukštienos suvartojimas pasaulyje pagal mėsos rūšis užima antrąją vietą. 2003 metais daugiausia paukščių mėsos buvo suvartota Azijos regione – 27,7 mln. t (mažiausiai Afrikoje – 0,88 mln. t). Tai lemia daugiausia gyventojų turinti Kinijos valstybė, kurioje

2005 metais suvartota net 16 proc. pasaulio paukštienos. Nemažai paukštienos suvartojama ir ES valstybėse (13 proc.). Tačiau daugiausia (13,4 mln. t) jos suvalgo JAV gyventojai, t. y. jai tenka 20 proc. viso pasaulyje suvartoto paukštienos kiekio.

6 pav. Paukštienos suvartojimo struktūra pagal šalis 2005 metais
 Figure 6. Structure of poultry meat consumption by country in 2005

7 pav. Paukštienos suvartojimas pasaulyje 2005 metais, kg/1 gyv.

Figure 7. World poultry meat consumption in 2005, kg per capita

Pasaulyje daugiausia paukštienos vienam gyventojui tenka Jungtiniuose Arabų Emyratuose (74,6 kg), Izraelyje (66,6 kg), Kuveite (66,5 kg), t. y. 5–6 kartus daugiau nei vidutiniškai. Išsivysčiusiose pasaulio šalyse vidutiniškai vienas gyventojas suvartoja 27,6 kg, o besivystančiose valstybėse šis rodiklis tesiekia 8,7 kg.

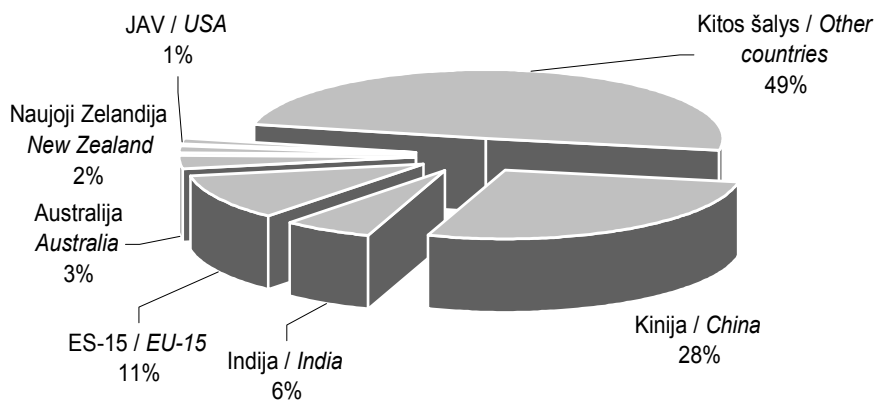
ES gyventojai paukštienos suvartoja beveik dvigubai daugiau nei vidutiniškai pasaulyje, vienam žmogui čia tenka 23,4 kg. 2004 metais daugiausia šios rūšies mėsos teko vienam ispanui (33 kg), airiui (32,5 kg), portugalui (29 kg), angliui (28,5 kg) ir prancūzui (23,9 kg). Didžiausią paukštienos dalį vidutiniškai ES sudaro broilerių mėsa (66 proc.) bei kalakutiena (20 proc.). Atskirose šalyse šie rodikliai gana skirtingi.

Lietuvos gyventojas per 2004-uosius vidutiniškai suvartojo 17,4 kg paukštienos, arba beveik 6 kg mažiau nei vidutiniškai ES. Tačiau paukštienos suvartojimas mūsų šalyje per pastaruosius penkerius metus augo bene sparčiausiai tarp ES šalių ir nuo 2000 metų padidėjo daugiau nei 7 kg vienam gyventojui.

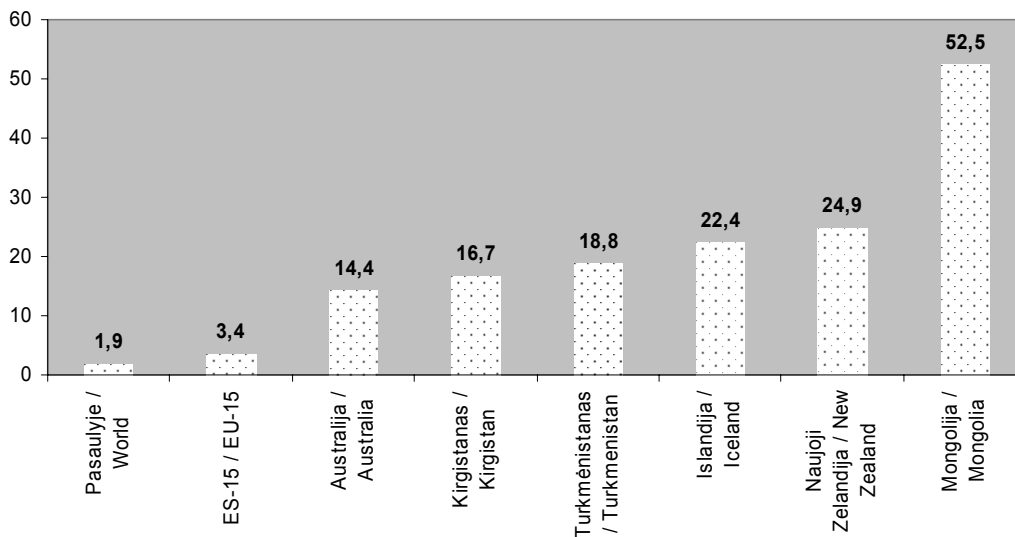
Aviena ir ožkiena. Pasaulyje daugiausia avienos ir ožkienos suvartoja Kinija (28 proc.) bei Indija (6 proc.), tai lemia didelis gyventojų skaičius. Pagal susiklosčiusias tradicijas jos daug suvartoja Naujoji Zelandija bei Australija – atitinkamai 2 ir 3 proc. visos pasaulyje suvartotos avienos ir ožkienos. ES šalims tenka apie 11 proc. šios mėsos.

Paukštienos suvartojimas ES šalyse 2000–2004 metais, kg/1 gyv.
Poultry meat consumption in the EU in 2000–2004, kg per capita

Šalys / Countries	2000	2001	2002	2003	2004	Pokytis / Change 2004, palyginti su 2000, %
Ispanija / Spain	29,3	33,9	34,2	34,6	33,0	112,6
Airija / Ireland	33,6	30,7	31,4	32,0	32,5	96,7
Portugalija / Portugal	30,7	31,2	31,3	28,9	29,0	94,5
Jungtinė Karalystė / UK	28,8	28,9	28,8	27,0	28,5	99,0
Prancūzija / France	24,9	26,1	24,9	23,8	23,9	96,0
Graikija / Greece	19,7	19,6	19,6	23,9	22,5	114,2
ES-25 / EU-25	22,2	23,4	23,2	23,4	22,5	101,4
Nyderlandai / Netherlands	21,6	22,1	22,5	18,6	21,9	101,4
Danija / Denmark	19,2	20,8	22,6	21,2	20,0	104,2
Belgija / Liuksemburgas Belgium / Luxembourg	18,6	17,7	20,3	19,0	18,5	99,5
Italija / Italy	19,0	18,3	18,3	18,2	18,0	94,7
Austrija / Austria	17,2	18,3	17,7	17,6	18,0	104,7
Vokietija / Germany	16,0	18,2	17,2	17,6	17,8	111,3
Lietuva / Lithuania	10,0	10,6	11,8	15,0	17,4	174,0
Suomija / Finland	13,3	14,5	15,4	15,6	15,8	118,8
Švedija / Sweden	12,5	13,5	14,5	14,0	13,5	108,0
ES-15 / EU-15						
Broileriai / Broilers	14,8	15,4	15,2	15,4	...	x
Kalakutiena / Turkey meat	4,5	4,7	4,6	4,5	...	x

8 pav. Avienos ir ožkienos vartojimo struktūra pagal šalis 2002 metais
Figure 8. Structure of the consumption of sheep and goat meat by country in 2002

9 pav. Avienos ir ožkienos suvartojimas pasaulyje 2003 metais, kg/1 gyv.
Figure 9. World consumption of sheep and goat meat in 2003, kg per capita

2003 metais pagal avienos ir ožkienes kieki, tenkantį vienam gyventojui per metus, po Mongolijos (52,5 kg) eina Naujoji Zelandija (24,9 kg) ir Islandija (22,4 kg).

2003 metais ES-15 kiekvienas gyventojas suvartojo vidutiniškai 3,4 kg avienos ir ožkienes per metus. ES-10 šalys taip pat nėra avie-

nos ir ožkienes mėgėjos, todėl ES-25 rodiklis 2004 metais sumažėjo iki 2,9 kg. Daugiausia avienos ir ožkienes ES suvalgo graikai (13 kg), britai (6,2 kg), ispanai (5,8), airiai (5,5 kg), prancūzai (4,4 kg), tačiau lyderiai – kipriečiai – (15,8 kg).

4 lentelė / Table 4

Avienos ir ožkienes suvartojimas ES šalyse 2004 metais, kg/1 gyv.
EU consumption of sheep and goat meat in 2004, kg per capita

Šalys / Countries	Aviena Sheep meat	Dalis nuo suvartoto mėsos kiekio, proc., Share in total meat consumption, %
Kipras / Cyprus	15,8*	...
Graikija / Greece	13,0	15,1
Jungtinė Karalystė / UK	6,2	7,1
Ispanija / Spain	5,8	4,5
Airija / Ireland	5,5	5,2
Prancūzija / France	4,4	4,3
ES-15 / EU-15	3,4	3,5
Portugalija / Portugal	3,3	3,2
Belgija / Liuksemburgas Belgium / Luxembourg	1,7	1,7
Italija / Italy	1,5	1,6
Nyderlandai / Netherlands	1,4	1,6
Danija / Denmark	1,3	1,2
Austrija / Austria	1,2	1,2
Švedija / Sweden	1,1	1,4
Vokietija / Germany	1,0	1,1
Lenkija / Poland	0,5	0,7
Suomija / Finland	0,4	0,6
Vengrija / Hungary	0,3	0,9
Slovakija / Slovakia	0,3	0,5
Lietuva / Lithuania	0,2	0,3

*2003 metų duomenys.

Aviena ir ožkiena ES-15 šalyse sudaro 3,5 proc. visos suvartojamos mėsos, o Lietuvoje – tik 0,3 proc. Mūsų šalyje minėtų rūšių mėsa nėra populiarė ir vienam Lietuvos gyventojui jos tenka vos 0,2 kg per metus (racionali norma yra 3–8 kg).

Mėsos suvartojimo prognozės. FAO prognozuoja apie 1,9 proc. pasaulinį mėsos suvartojimo kasmetinį (iki 2015 m.) augimą. FAO nuomone, mėsos suvartojimo didėjimui didžiausią įtaką daro šalies išsivystymo lygis ir gyventojų pajamos. Kultūriniai ir religiniai faktoriai taip pat turi įtakos mėsos suvartojimui, ypač Indijoje ir kitose musulmonų šalyse.

Daugiausia mėsos suvartojama industrinėse šalyse: ES-15, Norvegijoje, Šveicarijoje, Kandoje, JAV, Australijoje, Naujojoje Zelandijoje, Japonijoje, Izraelyje ir Pietų Afrikoje. Šiose šalyse gyvena 15 proc. pasaulio gyventojų, suvartojančių apie 37 proc. mėsos. Industrinėse šalyse vienam gyventojui tenka apie 88 kg mėsos, besivystančiose – 25 kg. Pastarosioms priskiriamos Afrikos, Lotynų Amerikos ir Azijos šalys. Prognozuojama, kad industrinėse šalyse mėsos kasmet bus suvartojama po 0,6 proc., o besivystančiose šalyse – po 2,7 proc. daugiau. Per pastaruosius 10 metų mėsos suvartojimas industrinėse šalyse didėjo 1,3 proc., o besivystančiose – 6,1 proc. per metus. Lėtas mėsos vartojimo didėjimas industrinėse šalyse sumažina bendrąjį pasaulinį mėsos suvartojimo augimo rodiklį, todėl nepastebime tokio staigaus suvartojimo padidėjimo, kuris yra Kinijoje, Brazilijoje ir Pietų Korėjos Respublikoje. Aukšta mėsos kaina ir tradiciškai didelis žuvies vartojimas (tokiose šalyse kaip Japonija, Norvegija) yra svarbūs veiksniai, turintys įtakos mėsos suvartojimui.

FAO teigimu, priežastys, skatinusios mėsos suvartojimą praėityje, ateityje nebus tokios svarbios. Antai gyventojų skaičius neturėtų taip augti kaip anksčiau. Taip pat šalyse, kuriose anksčiau buvo suvartojama labai mažai mėsos,

dabar suvartojama gerokai daugiau (nuo 1970 m. Kinijoje mėsos suvartojimas išaugo nuo 10 iki 45 kg) ir, manoma, vartojimo tempas toliau negali didėti. Kinijos gyventojų žemas pajamų lygis neleis taip sparčiai didėti mėsos suvartojimui. Taigi realiau manyti, kad Kinijoje suvartojimas 2015 metais išaugs iki 60 kg. Kitose besivystančiose šalyse, kuriose mėsos suvartojama vis dar mažai, ateityje situacija gali keistis. Pavyzdžiui, Indijoje gyventojų skaičius turėtų išaugti iki Kinijos lygio, o Indijoje mėsos suvartojimas vienam gyventojui tesiekia 4,5 kg. Vienodos nuomonės mėsos suvartojimo klausimu Indijoje nėra. Tyrimai rodo, kad nepriklausomai nuo pajamų lygio ir gyvenamosios vietos indai suvartoja mėsos beveik vienodai. Taigi pajamų didėjimas šioje šalyje neturėtų veikti mėsos paklausos. Kiti mokslininkai mano, kad greitas vidurinėsios gyventojų klasės formavimasis ir maitinimosi įpročių kaita didins mėsos paklausą.

Taigi mokslininkai, prognozuodami pasaulinį mėsos suvartojimą, išskiria du scenarijus: 1. Indijoje mėsos suvartojimas sparčiai didės (2020 m. – 18 kg), 2. mažai didės (2020 m. – 7,4 kg).

FAO prognozuoja, kad pereinamosios ekonomikos šalyse, kurioms priskiriama ir Lietuva, mėsos bus suvartojama vis daugiau, 2015 metais turėtume suvartoti 53,8 kg, o industriųjų šalių gyventojai – 95,7 kg. Tačiau Japonijoje ir Norvegijoje mėsos suvartojimas yra mažesnis.

Maisto ir žemės ūkio politikos tyrimų instituto ir JAV Žemės ūkio departamento ekspertai teigia, kad 100 kg mėsos vienam gyventojui per metus nėra riba. Pavyzdžiui, JAV mėsos suvartojimas nuo 1989 metų iki 1999-ųjų padidėjo nuo 112 kg iki 123 kg. Maisto ir žemės ūkio politikos tyrimų instituto ekspertai prognozuoja, kad mėsos iki 2011 metų kasmet bus suvartojama dar 5 proc. daugiau, o JAV Žemės ūkio departamento ekspertai prognozuoja nežymų suvartojimo mažėjimą.

ES ekspertai prognozuoja, kad didės kiaulienos ir paukštienos suvartojimas, 2013-aisiais ES gyventojas paukštienos turėtų suvartoti 24,1 kg, o kiaulienos – 44,1 kg.

Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas parengė mėsos suvartojimo, atsižvelgiant į tarptautinių ekspertų prognozes, lietuvių maitinimosi įpročius, gyventojų skaičiaus kitimą ir mėsos kainas Lietuvoje iki 2013 metų, prognozę. Nebuvo įvertinta ligų, epidemijų, stichinių nelaimių, kurios smarkiai veikia suvartojimą, įtaka. Numatoma, kad jautienos dėl vis augančios jos kainos (ji apie 20–30 proc. mažesnė nei

ES vidutinė), bus suvartojama vis mažiau (2013 m. – 6,4 kg). Tačiau šalyje didėjant mėsos paklausai, daugiau bus perkama pigesnės kiaulienos, kurios suvartojimas dabartiniu metu mažesnis už ES vidurkį. 2013 metais kiaulienos 1 gyventojas turėtų suvalgyti 44,6 kg. Paukštienos suvartojimas (dėl jos konkurencingos kainos ir maistinių savybių) didės, ir iki 2013 metų bus pasiektas ES vidurkis – 24,6 kg 1 gyventojui. Avienos lietuviai suvartoja daug mažiau nei vidutiniškai ES, tačiau tikimasi, kad skirtumas sumažės bent 30 proc.

5 lentelė / Table 5

Mėsos suvartojimo kitimas 1964–2015 metais, kg/1 gyv.
Changes in meat consumption in 1964–2015, kg per capita

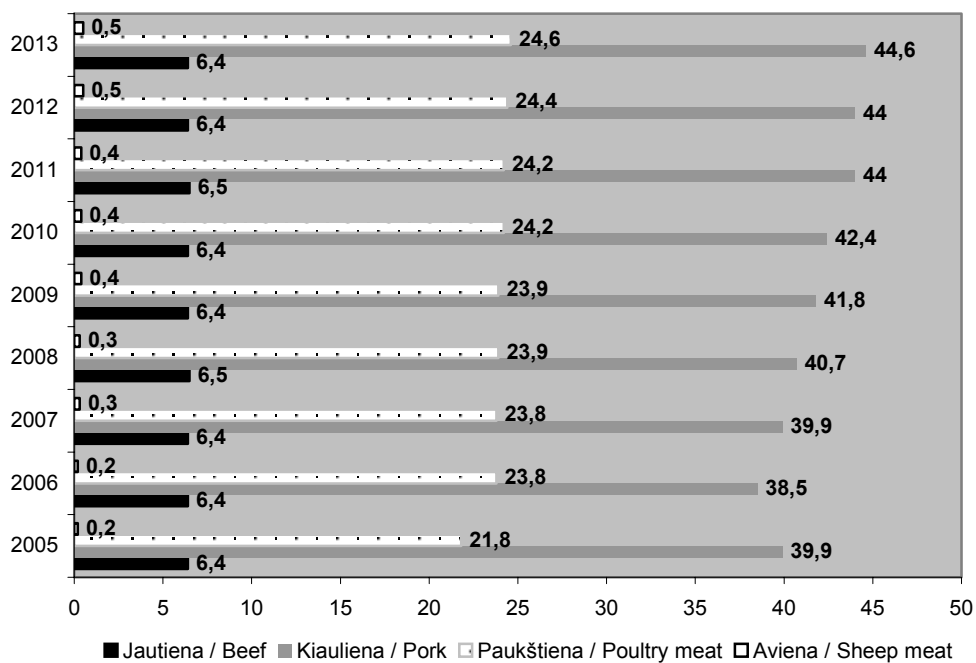
Laikotarpis <i>Period</i>	1964–66*	1974–76*	1984–86*	1994–96*	1997–99*	2015**
Šalys / Countries						
Pasaulis / <i>World</i>	24,2	27,4	30,7	34,6	36,4	41,3
Pagal mėsos rūšis / by kind of meat						
Jautiena / <i>Beef</i>	10,0	11,0	10,5	9,8	9,8	10,1
Aviena / <i>Sheep meat</i>	1,8	1,6	1,7	1,8	1,8	2,1
Kiauliena / <i>Pork</i>	9,1	10,2	12,1	13,7	14,6	15,3
Paukštiena <i>Poultry meat</i>	3,2	4,6	6,4	9,3	10,2	13,8
Pagal šalių grupes / by country group						
Besivystančios šalys <i>Developing countries</i>	10,2	11,4	15,5	22,7	25,5	31,6
Šiaurinė Afrikos dalis <i>North Africa</i>	9,9	9,6	10,2	9,3	9,4	10,9
Rytinė ir Vakarinė Afrikos dalis / <i>East and West Africa</i>	11,9	13,8	20,4	19,7	21,2	28,6
Lotynų Amerika ir Ka- ribai / <i>Latin America and Caribbean</i>	31,7	35,6	39,7	50,1	53,8	65,3
Pietų Azija / <i>South Asia</i>	3,9	3,9	4,4	5,4	5,3	7,6
Rytų Azija / <i>East Asia</i>	8,7	10,0	16,9	31,7	37,7	50,0
Industrišės šalys <i>Industrial countries</i>	61,5	73,5	80,7	86,2	88,2	95,7
Pereinamosios ekono- mikos šalys <i>Transition countries</i>	42,5	60,0	65,8	50,5	46,2	53,8

* Vidutinė metinė reikšmė / *Annual average.*

** Prognozė / *Forecast.*

Mėsos suvartojimo ES prognozė 2007–2013 metais, kg/1 gyv.
EU meat consumption projections for 2007–2013, kg per capita

Mėsos rūšis Kind of meat	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Jautiena ir veršiena Beef and veal	17,9	17,7	17,6	17,5	17,5	17,5	17,5
Kiauliena / Pork	43,0	43,2	43,2	43,3	43,4	43,7	44,1
Paukštiena Poultry meat	23,3	23,4	23,6	23,8	23,9	24,0	24,1
Aviena ir ožkiena Sheep and goat meat	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8
Iš viso / Total	87,0	87,2	87,3	87,4	87,7	88,1	88,4

10 pav. Mėsos suvartojimas Lietuvoje ir jo prognozė 2007–2013 metais, kg/1 gyv.
Figure 10. Meat consumption in Lithuania and its projections for 2007–2013, kg per capita

Apibendrinant pateiktą medžiagą, galima daryti išvadą, kad pasauliniu mastu, ES ir Lietuvoje prognozuojamas didesnis paukštienos ir kiaulienos suvartojimas. Tačiau reikia nepamiršti, kad tam tikrų ligų nenumatyti protrūkiai gali turėti įtakos bet kuriai gyvulininkystės šakai, mėsos gamybai ir tam tikros rūšies mėsos suvartojimui.

Literatūra

1. Lietuvos žemės ūkis 2005. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2006.
2. European Commission. Agriculture in the European Union – Statistical and economic information 2005. – http://ec.europa.eu/agriculture/agrista/2005/table_en/index.htm (2006 12 05)
3. European Commission (2006). Prospects for agricultural markets and income in the EU 2006–2013.
4. FAO (2006). World agriculture towards 2015/2030. – <http://www.fao.org/docrep/005/y4252e/y4252e00.htm> (2006 12 10)
5. FAO, OECD (2006). Agricultural outlook: 2006 – 2015. – <http://www.agri-outlook.org/dataoecd/41/21/37038911.pdf> (2006 12 10)
6. FAOSTAT. Agricultural data. – <http://faostat.fao.org/faostat/collections?subset=agriculture> (2006 04 17)
7. FAPRI (2006). Agricultural outlook 2006/ World meat. – <http://www.fapri.iastate.edu/outlook2006> (2006 12 10)
8. USDA – FAS (2006). Livestock and poultry: World markets and Trade.
9. ZMP Zentrale Markt-und Preisberichtsstelle (2005). Vieh und fleisch 2005. – Bonn.

Summary

The article deals with the results of analysis of meat consumption and its projections in the World, EU and Lithuania. The highest rate of meat consumption has industrial countries such as EU-15, Norway, Switzerland, Canada, USA, Australia, New Zealand, and Japan. In these countries per capita meat consumption totalled 88 kg while in developing countries amounted to 25 kg. The main factors, which influence meat consumption, are the changes in food consumption, culture, population, level of income and prices. In opinion of world experts, in future meat consumption should increase. The highest growth rate (2.9 per cent annually) is expected for poultry meat. It is projected that in 2013 pork consumption in the EU-25 will be the largest (44.1 kg per capita). The consumption of pork and poultry meat in Lithuania also should increase significantly.

KONKURENCINGUMAS ŠALIES MAISTO PRAMONĖJE COMPETITIVENESS IN THE LITHUANIAN FOOD INDUSTRY

Nijolė Pelanienė, Aldona Stalgienė

Verslo aplinka, lemianti Lietuvos ekonomikos ir maisto pramonės įmonių konkurencingumą ir plėtrą, formuojasi jau antras dešimtmetis. Laikotarpio pradžioje konkurencinius pranašumus užsienio rinkose lėmė santykinai pigesnė darbo jėga, pigesni energetiniai ištekliai (dujos, elektros energija, kuras ir pan.) bei žaliavos. Tačiau pastaruoju metu minėti pranašumus šalies ūkio subjektai, tarp jų ir maisto pramonės įmonės, prarado. Besikeičianti verslo aplinka verčia ieškoti naujų konkurencingumo didinimo kelių. Siekiant juos surasti, būtina išsiaiškinti, kokie pagrindiniai veiksniai, lemiantys konkurencingumą ir veiklos plėtrą, kelia daugiausia problemų. Tokį tikslą turėdamas, Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas atliko maisto pramonės įmonių apklausą. Straipsnio tikslas – apibendrinti apklausos rezultatus.

Tyrimo metu buvo apklaustos penkių maisto pramonės sektorių (pieno, mėsos, vaisių ir daržovių perdirbimo, duonos kepimo bei konditerijos) įmonės. Tarp respondentų beveik vienodą dalį sudarė vaisių ir daržovių perdirbimo, duonos ir pyrago, konditerijos gaminių, šiek tiek mažesnę – pieno ir mėsos produktų gamybos įmonės (1 pav.).

Pagrindinę apklausiamųjų įmonių dalį sudarė uždarnosios akcinės bendrovės (58,1 proc.) ir akcinės bendrovės (23,3 proc.). Beveik 84 proc. visų respondentų veiklos trukmė ilgesnė nei penkeri metai.

Didžiausia respondentų dalis – vidutinės pagal darbuotojų skaičių įmonės. Įmonės, turin-

čios 100–249 darbuotojus, sudarė beveik 28 proc. visų respondentų, o įmonės, kuriose dirba 50–99 žmonės – 21 proc.

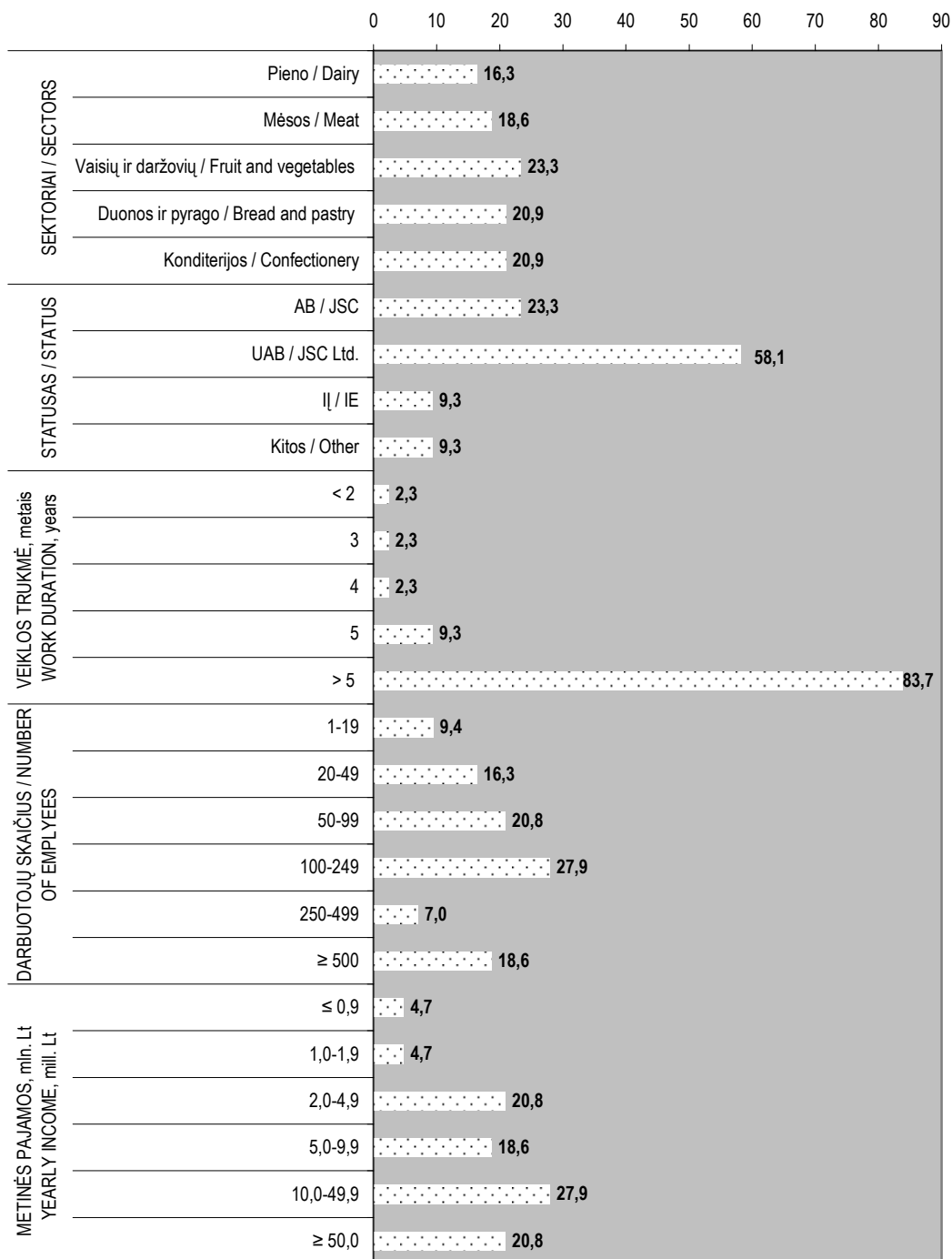
Tarp apklaustųjų dominavo įmonės, kurių pajamos sudarė 10,0–49,9 mln. Lt (27,9 proc.).

Dauguma respondentų (81,4 proc.) produkciją parduoda vidaus ir užsienio rinkose. Beveik 23 proc. jų užsienyje realizuoja daugiau kaip pusę savo produkcijos, tačiau daugelio įmonių (43 proc.) pardavimai užsienio rinkose neviršija 20 proc.

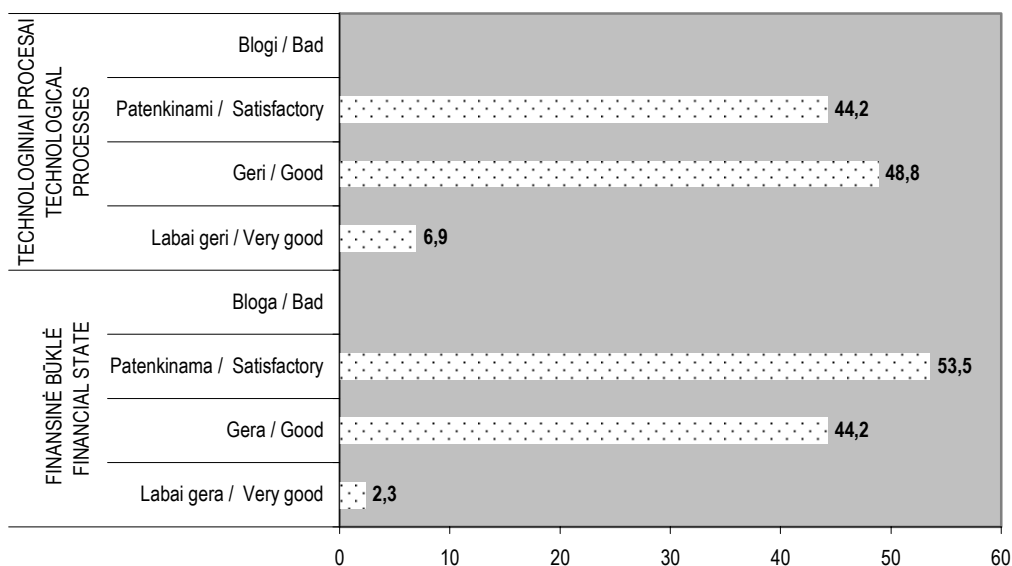
Tarp respondentų nebuvo nė vieno, kuris savo įmonės finansinę būklę būtų vertinęs blogai, tačiau didesnė dalis (53,5 proc.) ją vertino tik patenkinamai (2 pav.), labai gerai – tik viena konditerijos gaminių įmonė.

Įmonių, labai gerai vertinančių savo technologinius procesus, šiek tiek daugiau – 6,9 proc. Tačiau santykinai daug respondentų (44,2 proc.) pateikė patenkinamą įvertinimą. Esant tik patenkinamai technologinių procesų būklei, užtikrinti savo gaminių konkurencingumą tiek vidaus, tiek užsienio rinkose yra gana sudėtinga.

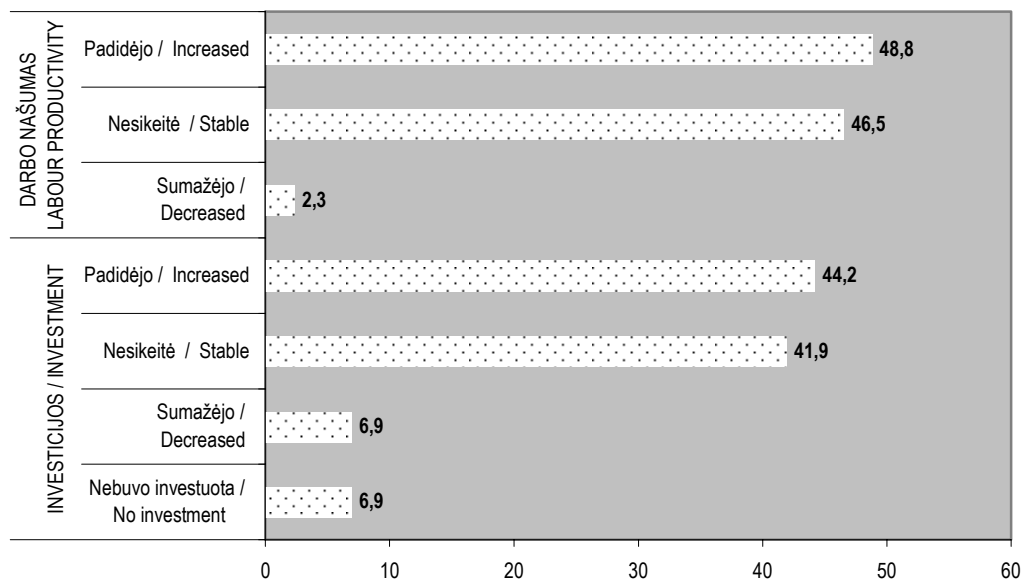
Didžioji dalis įmonių, patenkinamai vertinusių savo technologinius procesus, daug dėmesio skyrė jų tobulinimui, tačiau beveik 16 proc. įmonių tam tikslui pasiekti neturėjo lėšų. Kita vertus, daugiau kaip trečdalis respondentų savo technologinius procesus vertinusių patenkinamai, sugebėjo padidinti darbo našumą, beveik pusė įmonių, savo technologinius procesus įvertinusių labai gerai ir gerai, neužtikrino šio rodiklio augimo.

1 pav. Respondentų struktūra, proc.
Figure 1. Structure of the respondents, per cent

2 pav. Finansinės būklės ir technologinių procesų vertinimas, proc.
Figure 2. Evaluation of financial state and technological processes, per cent

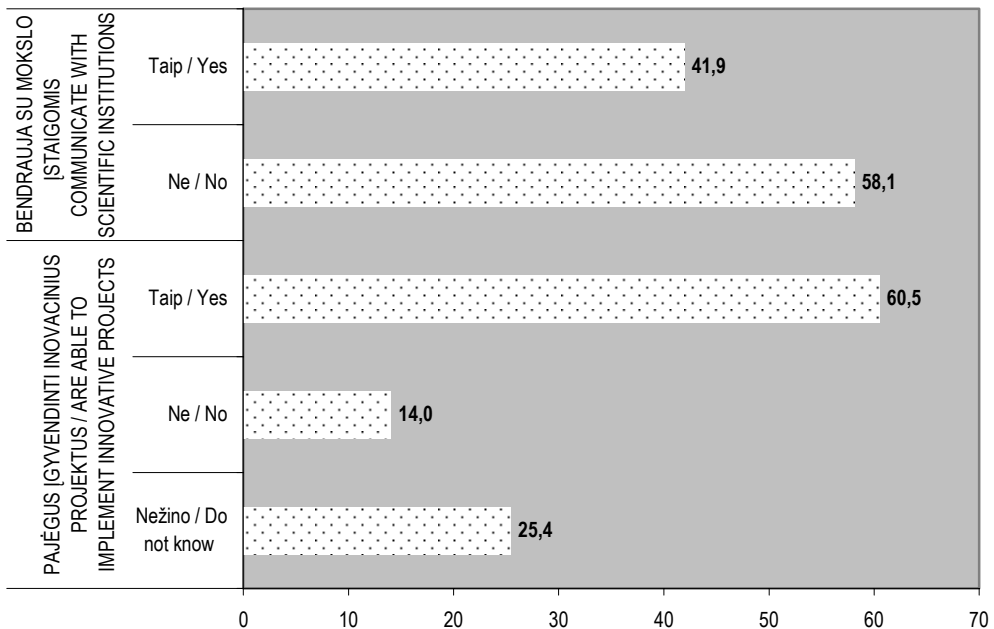

3 pav. Darbo našumo ir investicijų pokyčiai 2006 metais, proc.
Figure 3. Changes in labour productivity and investment in 2006, per cent

Nors darbo našumas yra vienas svarbiausių veiksnių, sudarančių prielaidas didinti konkurencingumą, o palyginti su kitomis ES šalimis, jis yra kelis kartus mažesnis, 2006 metais beveik pusėje įmonių šis rodiklis nedidėjo (3 pav.). Tarp įmonių, padidinusių darbo našumą, daugiausia mėsos bei vaisių ir daržovių perdirbimo įmonių.

Pasaulinė praktika rodo, kad globalios ekonomikos sąlygomis, siekiant atlaikyti vis didėjantį konkurencinį spaudimą ir sėkmingai skverbtis į naujas rinkas, būtina orientuotis į inovacijų diegimą – modernių verslo procesų, informacijos valdymo sistemų įsisavinimą, žinių ekonomiką. Statistikos departamento duomenimis, Lietuvos maisto pramonės įmonių aktyvumas inovacijų plėtojimo srityje santykinai aukštas. 2004 metais mokslinių tyrimų ir

eksperimentinės plėtos projektus įgyvendino kas dešimta maisto pramonės (kas dvylikta apdirbamosios pramonės) įmonė. Vidutinės įmonės išlaidos vienam projektui sudarė 170 tūkst. Lt (apdirbamojoje pramonėje – 112,8 tūkst. Lt), o visų išlaidų moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai dalis maisto produktų gamybos sektoriaus sukuriamojoje pridėtinėje vertėje buvo du kartus didesnė nei apdirbamojoje pramonėje (1,36 proc.). Nepaisant to, situacija nėra labai gera. Apklausos duomenys rodo, kad maisto produktų gamybos sektoriuje santykinai daug įmonių nebendradarbiauja su mokslo įstaigomis, o daugiau kaip ketvirtadalis nėra įvertinę savo inovacinio potencialo – nežino, ar jie pajėgūs įgyvendinti inovacinius projektus (4 pav.).

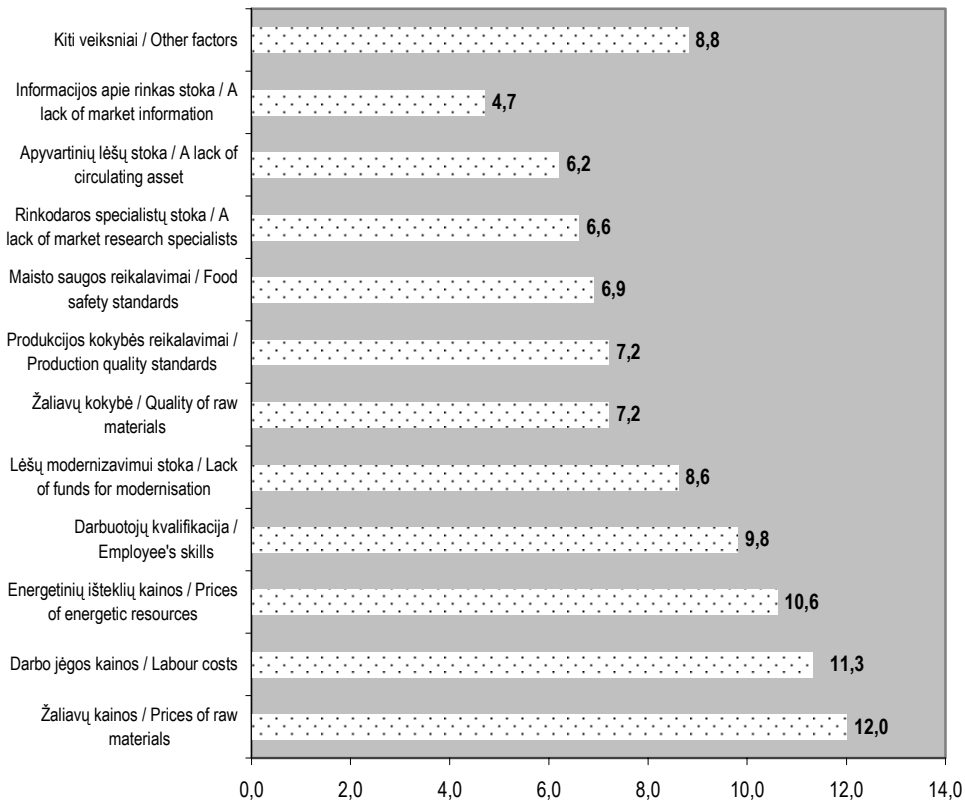

4 pav. Inovaciniai gebėjimai, proc.
Figure 4. Innovative capacity, per cent

Respondentų atsakymų į klausimą „Kokie konkurencingumą ir veiklos plėtrą lemiantys veiksniai kelia daugiausiai problemų“ analizė parodė, kad didžiausios problemos susijusios su gamybos išteklių (žaliavų, darbo jėgos ir energetinių išteklių) kainų didėjimu (5 pav.). Žaliavų kainų didėjimą, kaip svarbiausią veiksnį, įvardijo 62,5 proc. mėsos produktų gamybos ir 60,0 proc. vaisių bei daržovių perdirbimo įmonių. Įmonių nuomonės dėl žaliavų kokybės labai skirtingos. Daugiau kaip pusė visų įmonių bendroje problemų rikiuotėje šiam veiksniai

skyrė šeštą–aštuntą vietą, trečdalis vaisių ir daržovių perdirbimo įmonių – trylikta, ketvirtadalis mėsos produktų gamybos įmonių – antrą.

Darbuotojų kvalifikacija labiausiai susirūpinusios pieno ir mėsos produktų gamybos bei duonos ir pyragų kepimo įmonės. Beveik 30 proc. pieno produktų gamybos įmonių mano, kad tai antroji, o 50,0 proc. mėsos produktų gamybos ir 44,4 proc. vaisių ir daržovių perdirbimo įmonių, kad tai trečioji pagal svarbumą problema.

5 pav. Konkurencingumą ribojantys veiksniai, proc.
Figure 5. The factors limiting competitiveness, per cent

Problemai, susijusiai su lėšų, reikalingų įmonių modernizavimui, stoka, tenka penktoji vieta, tačiau 44,4 proc. duonos ir pyrago kepi-mo bei tiek pat konditerijos gaminių įmonių mano, kad tai didžiausios įtakos konkurencin-gumui turintis veiksnys.

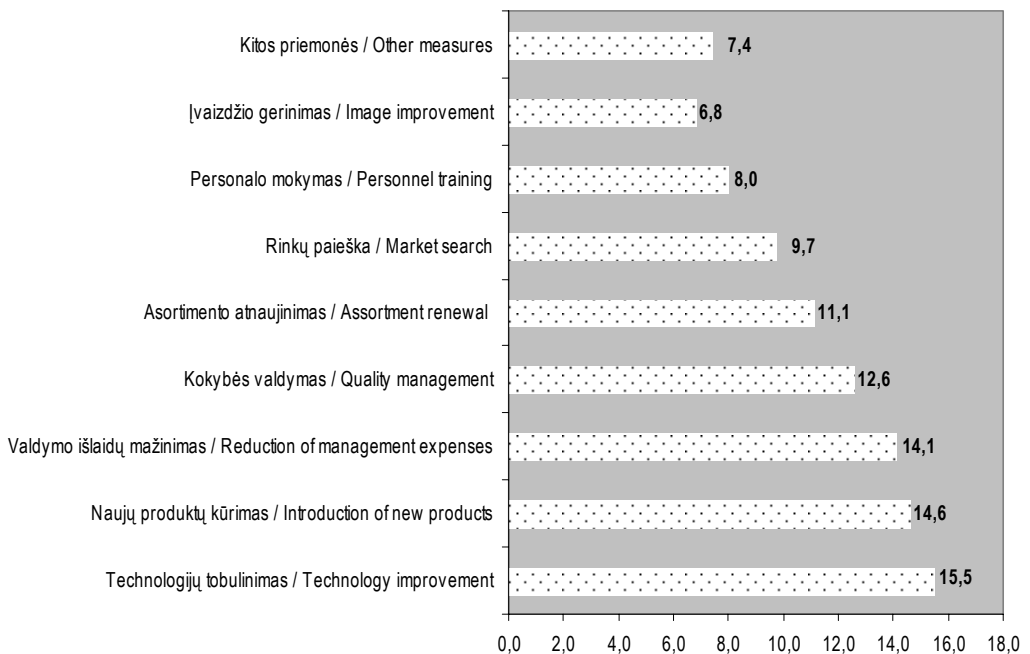
Informacijos apie rinkas stoką kaip svarbiau-sią veiksnį įvardijo tik viena vaisių ir daržovių perdirbimo įmonė, o kaip antrą pagal svarbumą – viena mėsos produktų gamybos įmonė.

Su daugeliu minėtų problemų susiduria ir ES senbuvės, ir naujosios šalys. Pagal Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto atlik-tą „Europos įmonių konkurencingumo“ tyrimą viena iš pagrindinių įmonių konkurencingumo ydų yra nepakankamas verslumo palaikymas. Dėl to įmonės daugelyje Europos šalių susidu-ria su problemomis, kurių svarbiausios priežas-tys yra:

- aukštas fiskalinių ir socialinių mokes-čių lygis;
- sunkumai, susiję su finansinių išteklių stoka;
- nepakankama kvalifikuotų darbuotojų pasiūla.

Su išteklių problemomis, kurios, responden-tų nuomone, šiuo metu daro didžiausią įtaką įmonių konkurencingumui, daugiau susiduria naujosios ES narės.

Respondentų atsakymų į klausimą „Kokių konkurencingumo didinimo priemonių įgyven-dinimui įmonės skiria daugiausia dėmesio“ analizė rodo, kad įmonės daug dėmesio skiria technologinių procesų tobulinimui, naujų pro-duktų kūrimui ir valdymo išlaidų mažinimui (6 pav.).

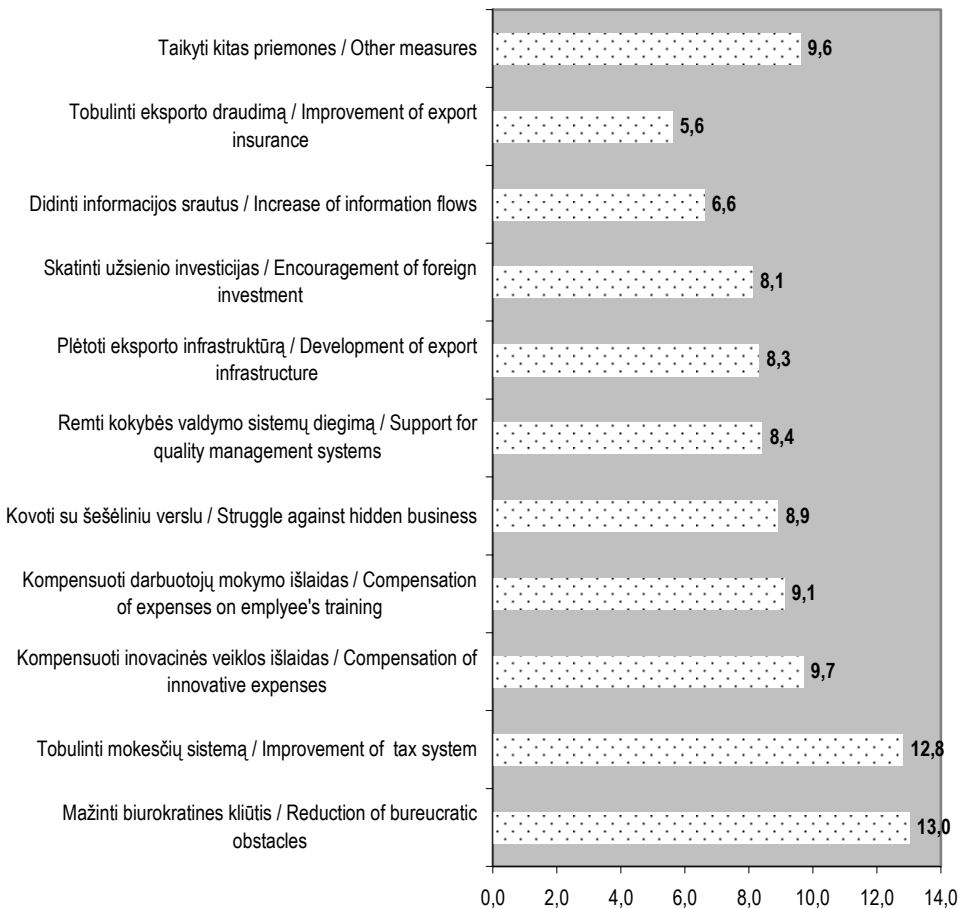
6 pav. Įgyvendinamos konkurencingumą didinančios priemonės, proc.
Figure 6. The measures are being implemented to increase competitiveness, per cent

43 proc. pieno produktų gamybos įmonių pirmąją vietą skyrė tokiai konkurencingumo didinimo priemonei kaip gamybinio personalo mokymas, tačiau kitų sektorių įmonės šį veiksnį nukėlė toliau: 44,4 proc. duonos ir pyrago kepimo įmonių – į šeštąją, 55,6 proc. konditerijos gaminių įmonių – į aštuntąją–devintąją bei pusė vaisių ir daržovių perdirbimo įmonių – į devintąją vietą.

Visų priemonių grandinėje pieno produktų gamybos įmonės į tolimiausią vietą nustūmė tokias priemones kaip naujų rinkų paieška (de-

vintoji vieta, 50,0 proc. visų įmonių) ir įmonės įvaizdžio gerinimas (atitinkamai aštuntoji ir 57,1 proc.). Pastarajai priemonei nedaug reikšmės teikia ir duonos bei pyrago kepimo (devintoji ir 55,6 proc.) bei mėsos produktų gamybos įmonės (aštuntoji–devintoji ir 62,5 proc.).

Atlikus skaičiavimus nustatyta, kad tarp visų priemonių, kurias turėtų įgyvendinti valstybė, siekdama padidinti įmonių konkurencingumą, prioritetą teiktinas biurokratinių kliūčių mažinimui ir mokesčių sistemos tobulinimui (7 pav.).

7 pav. Valstybės vaidmuo didinant įmonių konkurencingumą, proc.

Figure 7. Role of the State to increase competitiveness, per cent

Pirmąją vietą biurokratinių kliūčių mažinimui skyrė 32,6 proc., o mokesčių sistemos tobulinimui – 34,9 proc. visų respondentų, tačiau tarp jų buvo ir įmonių, kurios minėtoms priemonėms skyrė dešimtąją, vienuolikąją ar net dvylikąją vietą. Biurokratinių kliūčių mažinimui vienuolikąją–dvylikąją vietas skyrė 22,2 proc. konditerijos gaminių įmonių, o mokesčių sistemos tobulinimui – dešimtąją atitinkamai 14,3 proc., 12,5 proc. 11,1 proc. pieno, mėsos produktų gamybos bei konditerijos gaminių įmonių, ir vienuolikąją – 11,1 proc. duonos ir pyrago kepimo įmonių.

Kad biurokratinė našta Lietuvoje yra didelė, rodo ir pastaraisiais metais įvairūs kitų ekspertų daryti tyrimai. Pasaulio banko 2005 metais atliktas verslo aplinkos tyrimas parodė, kad svarbiausios Lietuvos kontroliuojančios institucijos, tokios kaip Valstybinė mokesčių, Darbo, Higienos, Priešgaisrinė inspekcijos šalies įmonėse lankosi dvigubai dažniau nei kitų Vidurio ir Rytų Europos šalių įmonėse, o vieno vizito trukmė vidutiniškai yra dukart ilgesnė. Valstybės įstaigų, kurių 2000 metais buvo 463, jau yra beveik du kartus daugiau.

Kitų institucijų atlikti tyrimai taip pat rodo, kad tarp pagrindinių verslo kliūčių yra ir dideli mokesčiai. Antai Telšių rajono verslininkų asociacija, atlikusi 100 Žemaitijos smulkaus ir vidutinio verslo atstovų apklausą, nustatė, kad du trečdaliai apklaustųjų mano, jog didžiausia kliūtis verslui yra mokesčiai, o labiausiai jie nepatenkinti pelno mokesčiu. Keturi iš dešimties verslininkų teigia, kad socialinio draudimo mokestis daro neigiamą įtaką verslui. Fizinių asmenų pajamų ir pridėtinės vertės mokesčiais nepatenkinti atitinkamai 16,7 proc. ir 18,5 proc. verslininkų. Dešimtadaliui apklaustųjų taip pat atrodo, kad verslą stabdo patento ir turto mokesčiai, 8 proc. – žemės mokestis.

Kad dabartinė PVM tarifų tvarka (šviežiai atšaldytai mėsa ir šviežiai, giliai atšaldytai paukštienai taikomas 5 proc. PVM, o mėsos gaminiams ir apdorotai šviežiai mėsa – 18 proc. tarifas) turi neigiamą poveikį mėsos produktų konkurencingumui, galima spręsti ir pagal duomenis iš periodinės spaudos straipsnių. Suteikus tokių lengvatų, sumažėja beveik visų maisto produktų kainos, padidėja jų konkurencingumas. Mėsos perdirbėjai įsitikinę, kad lietuviški mėsos produktai praras konkurencinį pranašumą, rinka atsivers kaimyninių šalių (Estijos, Lenkijos, Čekijos, Vengrijos) mėsos produktams, jeigu tarifai nebus sumažinti ir suvienodinti.

Respondentų atsakymai rodo, kad jie gerai supranta inovacijų ir darbuotojų mokymo priemonių įgyvendinimo reikšmę konkurencingumo didinimui. Kita vertus, pačios įmonės minėtoms priemonėms neskiria daug dėmesio. Respondentai mano, kad jų įgyvendinimą turėtų skatinti valstybė.

Į klausimą „*Kokių problemų iškyla siekiant gauti paramą iš ES struktūrinių ir kitų fondų*“ atsakymus pateikė 51,2 proc. respondentų. Visus atsakymus galima suskirstyti į penkias grupes:

- sudėtingas biurokratinis mechanizmas;
- ilga projektų nagrinėjimo trukmė, iki sprendimų priėmimo įvyksta daug pokyčių;
- nuosavų lėšų trūkumas;
- rizikingas, be garantijų, brangiai kainuojantis dokumentų parengimas;
- išsamios informacijos trūkumas.

Respondentų, nurodžiusių, kad svarbiausios problemos susijusios su biurokratinio paramos skyrimo mechanizmu ir ilgu projektų nagrinėjimo laikotarpiu, buvo visuose maisto pramonės sektoriuose. Tarp vaisių ir daržovių perdirbimo įmonių įvardytų problemų – nuosavų lėšų trūkumas. Kai kurios duonos ir pyrago kepimo bei konditerijos gaminių įmonės kaip vieną iš problemų nurodė išsamios informacijos trūkumą.

Siūlymų, kurie pagerintų maisto pramonės įmonių konkurencingumą, pateikė 53,5 proc. respondentų. 69,6 proc. pateikusiųjų mano, kad konkurencingumą padidintų tobulesnė mokesčių sistema. Turinčių tokią nuomonę respondentų yra visuose analizuojamuose sektoriuose. Kiti atskirų sektorių konkurencingumo didinimo siūlymai labai įvairūs:

- pieno produktų gamybos įmonės siūlo kuo rečiau keisti įstatymus ir kitus reglamentuojančius aktus, stiprinti pirminių žemės ūkio produktų (žaliavinio pieno) gamybos kokybės kontrolę;
- mėsos produktų gamybos įmonių nuomone, būtina suvienodinti PVM mėsai ir mėsos produktams, riboti prekybos centrų diktatą gamintojams, visomis galimomis priemonėmis remti eksportą, peržiūrėti paramos skyrimo kriterijus. Respondentai pažymi, kad teikiant paramą reikia atsižvelgti į kokybę ir darbo našumo rodiklius, o ne į gamybinių pajėgumų didinimą;
- vaisių ir daržovių perdirbimo įmonių siūlymuose pateiktos daugiau bendro pobūdžio priemonės – eksporto, inovacijų skatinimas, Lietuvos įvaizdžio pasaulinėse rinkose gerinimas, kovos su šešėline ekonomika griežtinimas, kvalifikuotų darbuotojų paruošimo sistemos tobulinimas;
- duonos ir pyrago kepimo įmonės siūlo mažinti kontroliuojančių institucijų skaičių, didinti paramą smulkioms įmonėms, griežtinti kovą su šešėline ekonomika, biurokratija;
- konditerijos gaminių įmonių manymu, reikia labiau rūpintis kvalifikuotos darbo jėgos išlaikymu Lietuvoje, tiesioginių užsienio investicijų pritraukimu.

Nors neginčytina tiesa yra ta, kad bet kokios įmonės konkurencinė sėkmė pirmiausia priklauso nuo pačios įmonės, jos vadovų kompetencijos, tačiau ne mažesnis vaidmuo tenka ir valstybės institucijoms, nuo kurių priklauso verslo aplinka. Palanki verslo aplinka sukuria prielaidas didinti konkurencingumą. Atliktas tyrimas rodo, kad siekiant sukurti palankią ir

orientuotą į augimą aplinką bei padidinti konkurencingumą, būtina pirmiausia parengti ir įgyvendinti priemonių, susijusių su biurokrati- nių kliūčių mažinimu, mokesčių sistemos tobulinimu, inovacinės veiklos skatinimu, paketą.

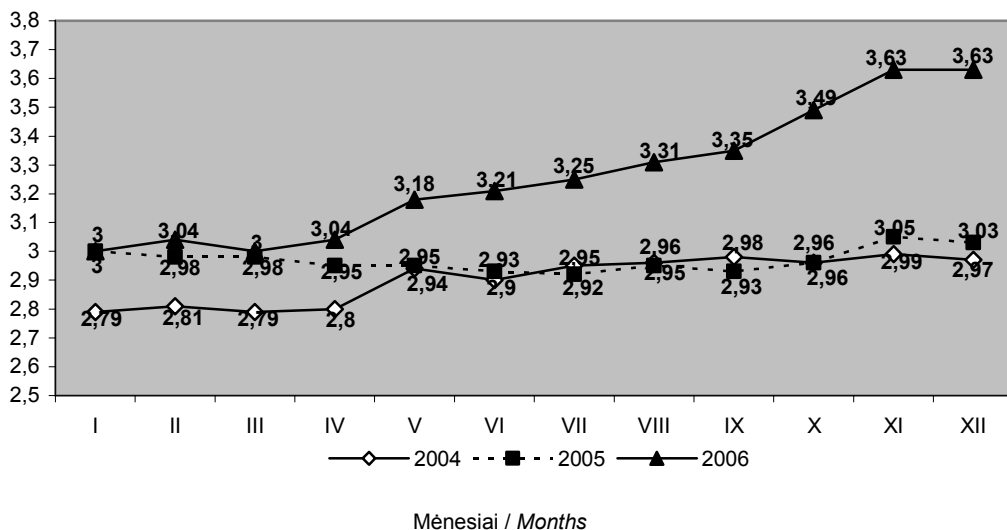
Literatūra

1. Gečas K., Jakubavičius A., Keraminas A. Inovacijų plėtra Lietuvoje įgyja pagreitį // Lietuvos ekonomikos apžvalga, 2005. – Nr. 1. – V.: Lietuvos statistikos departamentas, 2005.
2. Markevičienė E. Biurokratijai pažaboti tinka bet kuris metas. – <http://vz.lt/Default.aspx?link=http://vz.lt/Default2.aspx?ArticleID=f7169ed8-20a3-4d3c-9e92-338352f2bc68>
3. Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra (MTEP), 2004 m. – Statistikos departamento prie LRV duomenys. – 2006.
4. Nuomonė dėl „Europos įmonių konkurencingumo“. – http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2005/c_120/c_12020050520lt00890102.pdf
5. Tyrimas rodo, kad Lietuvoje egzistuoja didelis technologijų perdavimo paslaugų poreikis. – <http://www.inovacijos.lt/index.php?603877175>
6. Tyrimas: pelno mokestis – didžiausia kliūtis pradantiesiems Žemaitijos verslininkams. – <http://www.biznews.lt/?psl=naujiena&id=6795>

Summary

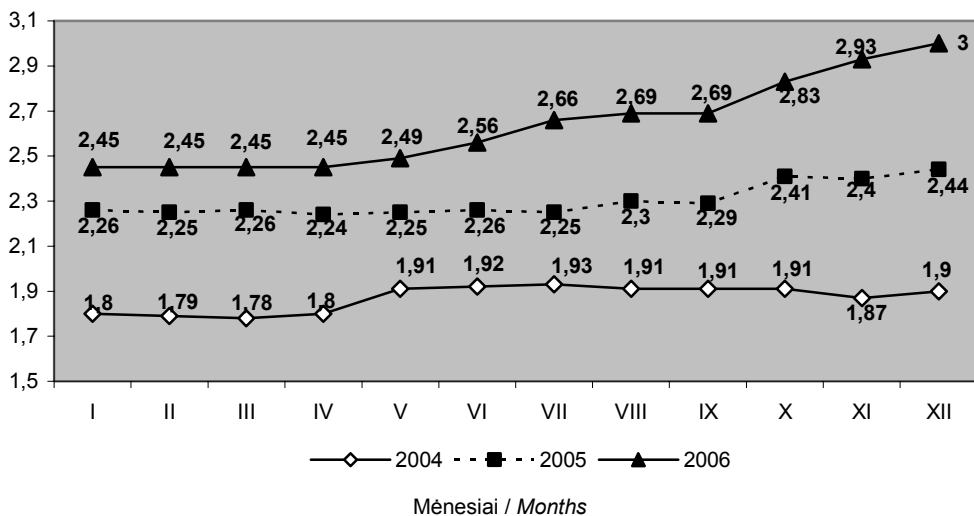
The paper presents the results of the survey on food industry enterprises. The aim of the survey was to find out the most problematic key factors that condition competitiveness and activity development. The research showed that the main problems are related to the increase of prices on production resources, employees' skills and a lack of funds necessary to modernise production. The enterprises aiming to survive in the competitive market pay more attention on the improvement of technological processes, introduction of new products and decrease of management expenses. In the opinion of the respondents, the implementation of the measures related to the decrease of bureaucratic obstacles, improvement of the tax system, encouragement of innovative activity should have a positive impact on the competitiveness of enterprises.

KAI KURIŲ GRŪDŲ PRODUKTŲ MAŽMENINĖS KAINOS 2004–2006 METAIS
RETAIL PRICES OF SELECTED GRAIN PRODUCTS IN 2004–2006

1 pav. Batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų mažmeninė kaina 2004–2006 metais, Lt/kg
Figure 1. Retail prices of wheat bread loaf (best quality) in 2004–2006, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2 pav. Ruginės duonos mažmeninė kaina 2004–2006 metais, Lt/kg
Figure 2. Rye bread retail prices in 2004–2006, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

PIENININKYSTĖS ŪKIAI EUROPOS SĄJUNGOS VALSTYBĖSE 2004 METAIS
DAIRY FARMS IN EU COUNTRIES IN 2004

Šalys / Countries	Prekinių ūkių skaičius Number of commercial farms	Pienininkystės ūkiai Dairy farms		Ekonominis ūkio dydis, EDV Economic size, ESU	Vidutinis karvių skaičius ūkyje Average number of cows per farm	Prmilžis iš karvės Milk yield per cow, kg
		skaičius number	dalis, share, %			
Airija / Ireland	113200	23092	20,4	50,3	47	5316
Austrija / Austria	77270	29440	38,1	23,4	15	6030
Belgija / Belgium	35350	8010	22,7	77,0	46	5993
Čekija / Czech Republic	13640	840	6,2	54,8	67	5447
Danija / Denmark	38731	6280	16,2	137,7	87	7916
Estija / Estonia	6801	1700	25,0	26,4	45	5604
Graikija / Greece	493820	1127	0,2	–	–	–
Ispanija / Spain	587314	28751	4,9	25,5	29	5811
Italija / Italy	687711	41402	6,0	62,8	40	6175
J. Karalystė / UK	97570	21600	22,1	113,4	96	6765
Kipras / Cyprus	26380	215	0,8	–	–	–
Latvija / Latvia	20504	2581	12,6	8,1	18	4728
Lenkija / Poland	742190	45047	6,1	7,9	11	4303
Lietuva / Lithuania	31244*	5178*	16,6	4,7	14	4782
Liuksemburgas / Luxembourg	1730	740	42,8	68,5	42	7091
Nyderlandai / Netherlands	65110	21700	33,3	121,4	69	7514
Portugalija / Portugal	157927	12220	7,7	23,2	22	6211
Prancūzija / France	369072	63670	17,3	58,8	41	6023
Slovakija / Slovakia	3490	217	6,2	103,6	151	5035
Slovėnija / Slovenia	36231	8520	23,5	10,9	13	5137
Suomija / Finland	44640	16171	36,2	44,0	22	8181
Švedija / Sweden	30720	9200	30,0	91,5	45	7954
Vengrija / Hungary	83046	2780	3,4	29,3	37	6255
Vokietija / Germany	225605	73581	32,6	70,3	43	6720
ES-25 / EU-25	3988993	421713	10,6	55,2	39	6436

* 2005 metų ūkių struktūros tyrimo duomenys / Farm Structure Survey 2005.

Šaltinis: Standard Results 2004.

SANTRUMPOS
ABBREVIATIONS

AB	– akcinė bendrovė
EDV	– europinis dydžio vienetas
ES	– Europos Sąjunga
FAO	– Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacija
IĮ	– individuali įmonė
JAV	– Jungtinės Amerikos Valstijos
KN	– kombinuotoji nomenklatūra
LRV	– Lietuvos Respublikos Vyriausybė
NVS	– Nepriklausomų valstybių sandrauga
PVM	– pridėtinės vertės mokestis
UAB	– uždaroji akcinė bendrovė
ŪADT	– Ūkių apskaitos duomenų tinklas
VĮ	– valstybės įmonė
ŽŪIKVC	– Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras
ŽŪN	– žemės ūkio naudmenos
ŽŪMPRIS	– Žemės ūkio ir maisto produktų informacinė sistema

RINKOTYRA. Žemės ūkio ir maisto produktai. – Nr. 1 (35). – Vilnius: LAEI, 2007. – 112 p.:
ilustr., lent. – Santr. angl.

Atsakingas už leidinį A. Kuodys
Redaktorė ir korektorė V. Šilaikienė
Tekstą į anglų k. vertė V. Girgždienė
Maketavo D. Taločkaitė
Viršelio dizainerė D. Taločkaitė

2007 04 06. 7 sp. l. Užsakymas Nr. 3392
Leido Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas,
V. Kudirkos g. 18, LT-03105 Vilnius
Spausdino UAB „Baltijos kopija“,
Kareivių g. 13b, LT-09109 Vilnius

Kaina sutartinė